

Alppilan kirkko

ARK — BYROO

Arkkitehtitoimisto Ark—byroo oy

Työpajankatu 10 A 49, 7. kerros
00580 Helsinki

info@arkbyroo.fi

www.arkbyroo.fi

+358 50 574 8710

Tilaja:

Helsingin seurakuntayhtymä, kiinteistöosasto

Tilajan edustaja:

Hankepäällikkö, arkkitehti Eeva Kyläkoski

Työryhmä:

Arkkitehti Mirjami Vihma, projektin johtaja

Arkkitehti Liisa Ryyänen, tutkija

Nimeke: Alppilan kirkko. Rakennushistoriaselvitys.

Julkaisija: Ark—byroo oy

Julkaisupaikka: Helsinki

Julkaisuajankohta: 2.10.2023

1. painos

Avustajat:

Salla Heijari, graafinen suunnittelu

Sami Heikinheimo, valokuvaus

ISBN:

978-952-7520-58-1 (pdf)

Etukannen kuva: Ark-byroo 2023. Sami Heikinheimo.

Painopaikka: Helsinki

Sisällys

1. JOHDANTO	5
1.1 Kohde	5
1.2 Tehtävä	7
1.3 Perustiedot	8
2. ALPPILAN RAKENTUMINEN JA SEURAKUNNALLISET TYÖKESKUKSET	10
2.1 Alppilan alueen kehitys	10
2.2 Alppilan kirkon lähiympäristön rakentuminen	13
2.3 Seurakunnalliset työkeskukset Helsingissä	14
3. ALPPILAN KIRKON HISTORIA	16
3.1 Alppilan seurakunnan perustaminen	16
3.2 Kotkankadun seurakunnallisen työkeskuksen arkkitehtuurikilpailu	17
3.3 Suunnitteluratkaisu	18
3.4 Arkkitehdit Keijo Ström ja Olavi Tuomisto	30
4. MUUTOKSET	32
5. NYKYTILA	37
5.1 Sisätilat	37
5.2 Ulkotilat	60
6. YHTEENVETO JA JOHTOPÄÄTÖKSET	75
LÄHTEET	77
RAKENNUSLUVAT	79

Asiasanat:

Arkkitehtuuri, Alppiharju, Alppila, Helsinki, Kallion seurakunta, kirkkorakennukset, kulttuuriympäristö, modernismi, rakennushistoria, seurakuntakeskukset, Keijo Ström, Suomen evankelis-luterilainen kirkko, Olavi Tuomisto, työkeskukset

1. Johdanto

1.1 Kohde

Tämän rakennushistoriaselvityksen kohteena on Helsingin seurakuntayhtymän omistama ja vuonna 1957 valmistunut Alppilan kirkko Helsingissä. Kohde rakennettiin Kallion seurakunnasta erotetun Alppilan seurakunnan perustamisen yhteydessä tuolloin pääasiassa työväen asuttamaan kaupunginosaan. Rakennus toteutettiin vuonna 1953 järjestetyn arkkitehtuurikilpailun kautta, ja sen suunnittelivat arkkitehdit Keijo Ström ja Olavi Tuomisto.

Alppilan kirkko nimettiin alun perin Kotkankadun seurakunnalliseksi työkeskukseksi. Nimi viittaa aikakauden kehityssuuntaan, jossa seurakuntien toiminta monipuolistui ja traditionaalisten seurakuntatilojen yhteyteen alettiin suunnitella entistä enemmän myös muita toimintoja palvelevia tiloja. Työkeskuksen suunnitelmaan kuului perinteisempien kirkollisten tilojen lisäksi muun muassa voimistelusalali sekä 15 kerho- ja askarteluhuonetta. Työkeskukseen suunniteltiin myös kahdeksan asunnon asuinsiipi seurakunnan työntekijöille. Rakennuksesta käytetään tässä rakennushistoriaselvityksessä pääasiassa nimitystä Alppilan kirkko. Historiallisessa yhteydessä rakennusta nimitetään Kotkankadun seurakunnalliseksi työkeskukseksi.

Alppilan kirkko sijaitsee Alppiharjun kaupunginosassa Alppilan osa-alueella Kotkankadun, Viipurinkadun, Hangonkadun ja Loviisankadun rajaamassa korttelissa. Tontin pohjoispuolella on Loviisanpuisto ja 1900-luvun jälkipuoliskolla rakentunut asuin-kortteli. Viipurinkadun eteläpuolella on Linnanmäen huvipuiston pysäköintialue ja Alppipuisto. Tontin luoteispuolella sijaitsee alun perin keuhkotautisten työläisten asuin- ja hoitokäyttöön 1920- ja 1930-luvuilla suunnitellun Hangonkadun hoitokodin

rakennukset. Korttelissa on vireillä asemakaavamuutos, jossa aiemmin sosiaalitoiminta palveleille rakennuksille osoitetaan uusi käyttö ja rakennukset suojellaan. Viipurinkadun varteen suunnitellaan myös täydennysrakentamista.

Tontilla voimassa oleva asemakaava 8713 on vahvistettu 15.11.1985. Kohde sijaitsee kirkkojen ja muiden seurakunnallisten rakennusten korttelialueella (YK). Alppilan kirkko on Museoviraston määrittelemä valtakunnallisesti merkittävä rakennettu kulttuuriympäristö RKY.

↑ Alppilan kirkon arkkitehtoniseen ratkaisuun on vaikuttanut rakennuksen sijainti neljän kadun rajaamassa korttelissa. Ympäristön mittakaavaan sovitettu rakennus erottuu ympäristöstä värillään ja modernilla muotokielellään. Toiminnot on jäsennellyt oimiin rakennusosiinsa katutasosta nostetun sisäpihan ympärille.

- 1 Alppilan kirkko
- 2 Entisen Hangonkadun hoitokodin rakennukset
- 3 Alppilan lukio

↑ Alppilan kirkon tontti on merkitty katkovivalla vuoden 2022 ilmakehuvaan. HKP.

1.2 Tehtävä

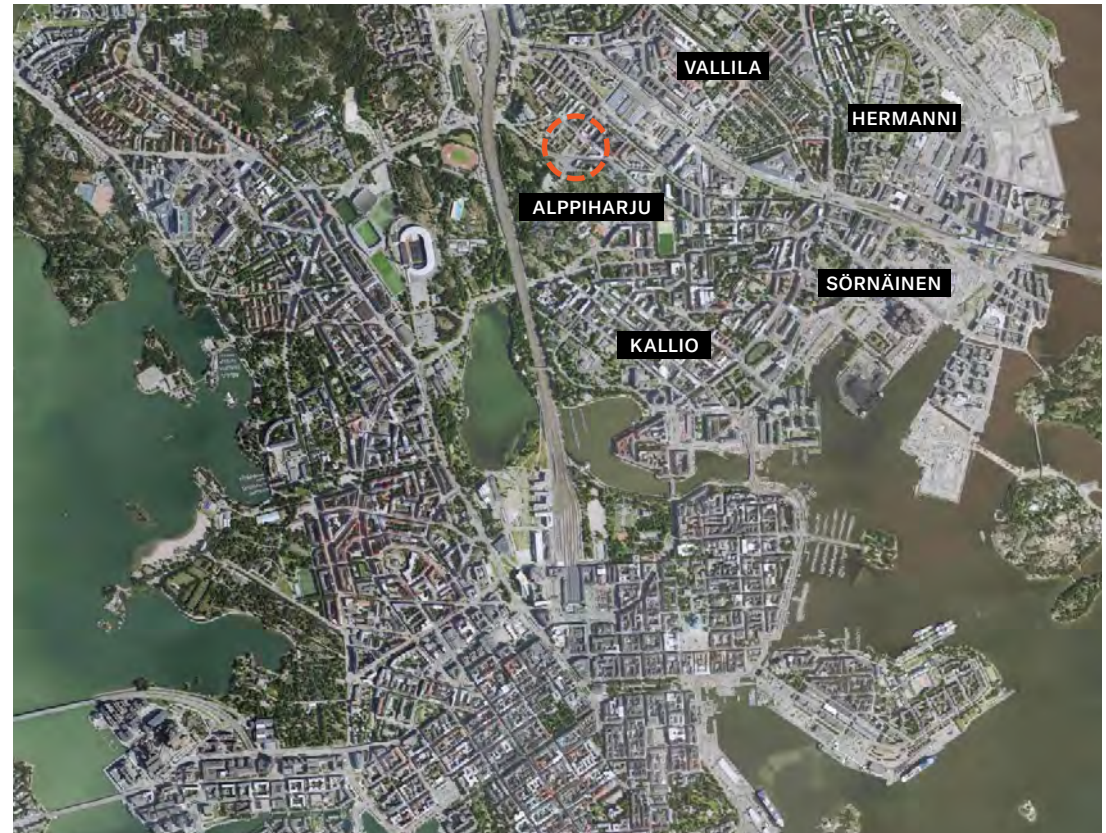
Rakennushistoriaselvitys on laadittu rakennuksen tulevan käytön suunnittelun sekä mahdollisen asemakaavamuutoksen tueksi ja lähtötiedoksi. Selvityksessä on tutkittu alueen ja rakennuksen historiaa ja säilyneisyyttä sekä dokumentoitu rakennuksen nykytilanne.

Työhön on sisällytynyt arkisto- ja kirjallisuustutkimusta, kenttätyötä ja eri lähteistä peräisin olevan tiedon yhdistämistä ja analysointia. Merkittävimpiä arkistolähteitä ovat olleet Helsingin seurakuntayhtymän keskusarkisto ja kiinteistöosaston arkisto, Helsingin kaupunginarkisto, Helsingin kaupungin rakennusvalvonnan arkisto sekä näiden sähköiset arkisto- ja tietopalvelut. Seurakuntayhtymän arkistoissa on runsaasti rakennuksen alkuperäisiä rakennuspiirustuksia.

Valokuvien osalta tärkeimpiä lähteitä ovat olleet Helsingin seurakuntayhtymän keskusarkisto ja kiinteistöosaston arkisto sekä Helsingin kaupungin museo. Ilmakuvien osalta tärkein lähde on Helsingin kaupungin karttapalvelu. Merkittävimpiä kirjallisia lähteitä ovat olleet Alppilan seurakunnan historiikki *Elämän työkeskus, 50 vuotta Alppilan seurakuntaa*¹ ja Oscar Ortiz-Niemisen *väitöskirja Kaikenlaiselle toiminnalle tilaa riittää, kaikenlaisille seurakuntalaisille paikkoja on: monitoimikirkkoarkkitehtuuri Helsingin seudulla 1900–1960-luvuilla*.² Käytetyt lähteet käyvät ilmi lähdeluettelosta, ja tekstissä on käytetty alaviitteitä.

Selvitys kohdistuu rakennuksen sisä- ja ulkotiloihin ja kaupunkikuvalliseen asemaan. Sisätilojen osalta on keskitytty selvittämään rakennusten alkuperäiset ominaispiirteet ja arvioimaan niiden säilyneisyyttä. Rakennuksissa on suoritettu elokuussa 2023 katselmus, jonka havainnot on kirjattu selvitykseen. Rakennukset pihapiireineen on dokumentoitu myös valokuvaamalla. Valokuvien ottopaikat on merkitty pohjakaavioihin.

Rakennushistoriaselvitys jakautuu kuuteen lukuun. Ensimmäisessä luvussa esitellään kohde, tehtävän sisältö sekä rakennuksen perustiedot. Toinen luku taustoittaa Alppilan työkeskusta ja kirkkoa osana Alppilan osa-alueen rakentamista ja kaavallista kehitystä. Toisessa luvussa käsitellään lisäksi rakennusta seurakunnallisen työkeskusrakennustypologian kontekstissa. Kolmas luku käsittelee Alppilan seurakunnan perustamista ja Kotkankadun seurakunnallisen työkeskuksen arkkitehtuurikilpailua sekä

↑ Alppilan kirkko sijaitsee Alppiharjun kaupunginosassa. Sijainti on merkitty kuvaan oranssilla katkoviivalla. Ortoilmakuva vuodelta 2022, HKP.

esittelee rakennuksen suunnitelleet arkkitehdit Keijo Strömin ja Olavi Tuomiston. Lisäksi luku esittelee rakennusten alkuperäisen suunnitteluratkaisun ja käyttötarkoituksen. Neljännessä luvussa esitetään rakennuksessa tehdyt muutokset sanallisesti ja kaavioin. Viides luku on raportti nykytilainventoinnista dokumentointivalokuvineen. Kuudes luku on yhteenvetoluku, jossa esitellään johtopäätökset rakennuksen ominaispiirteistä, säilyneisyydestä ja tunnistetuista arvoista.

1 Huima & Myllyniemi 2008.

2 Ortiz-Nieminen 2021.

1.3 Perustiedot

Alppilan kirkko

Aiempi nimi: Kotkankadun seurakunnallinen työkeskus

Valmistunut: 1957

Rakennuttaja: Helsingin seurakuntayhtymä

Arkkitehti: Keijo Ström ja Olavi Tuomisto

Osoite: Kotkankatu 2, Viipurinkatu 13, Hangonkatu 1,

Loviisankatu 2, 00510 Helsinki

Kiinteistötunnus: 91-12-381-3

Kaupunginosa: 12, Alppiharju

Kortteli: 381

Tontti: 3

LAAJUUSTIETOJA

Kerrosala: 3 875 m²

Tontin ala: 2 623 m²

Asuinhuoneistojen ala: 577 m²

Kerroksia: 3 kerrosta ja kellari

TÄRKEIMMÄT MUUTOSVAIHEET

2010 korjaus

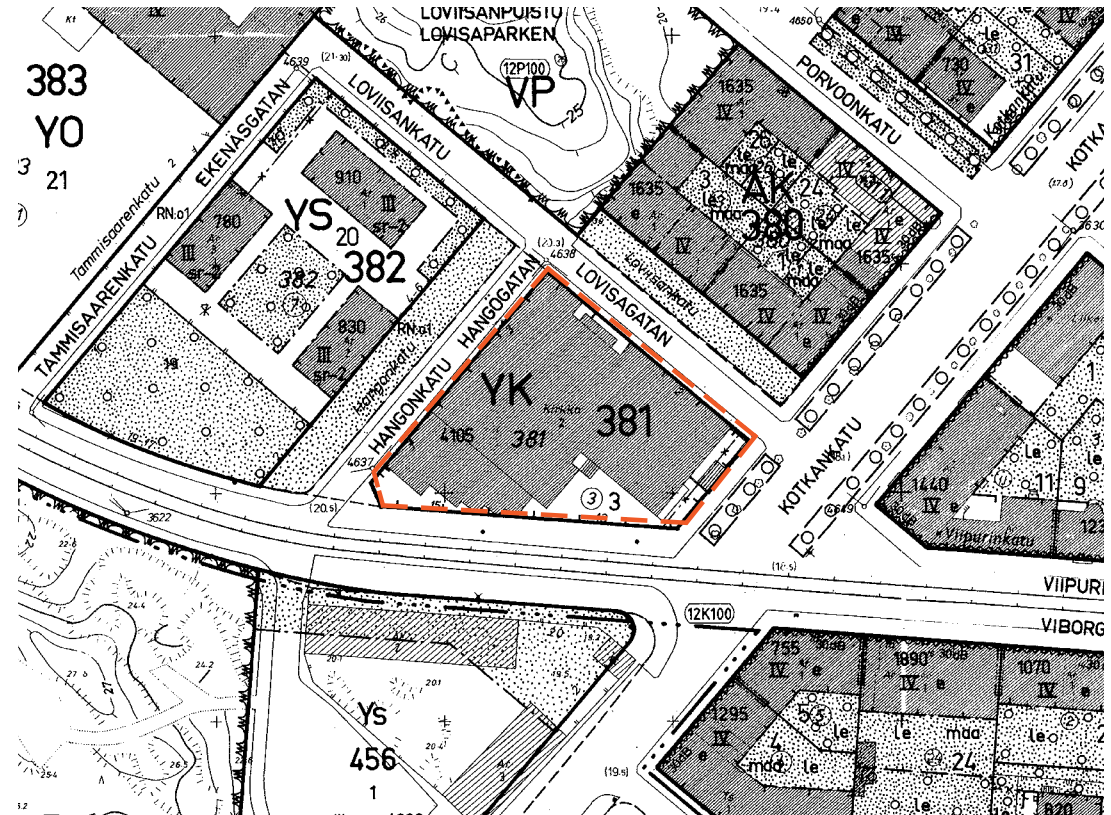
KÄYTTÖHISTORIA

1957–2011 Alppilan seurakunta

2011 alkaen Kallion seurakunta

OMISTUS

1957 alkaen Helsingin seurakuntayhtymä

↑ Ote kirkon tontilla voimassaolevasta asema-
kaavasta 8713. Tontin raja on merkitty kuvaan
oranssilla katkoviivalla. HKP.

ASEMAKAAVOITUKSEN TILANNE JA RAKENNUSSUOJELU

Kohde kuuluu voimassa olevassa asemakaavassa 8713 (vahvistettu 30.10.1985) kirkkojen ja muiden seurakunnallisten rakennusten korttelialueeseen (YK): ”kirkkojen ja muiden seurakunnallisten rakennusten korttelialue. YK-korttelialueelle saa sijoittaa asuntoja enintään 20 % kerrosalasta.”

Kohde on voimassa olevassa yleiskaavassa (2016) alueella Kantakaupunki C2: ”Keskusta, jota kehitetään toiminnallisesti sekoittuneena asumisen, kaupan ja julkisten palvelujen, toimitilojen, hallinnon, puistojen, virkistys- ja liikuntapalvelujen sekä kaupunkikulttuurin alueena. Rakennusten maantasokerrokset ja kadulle avautuvat tilat on osoitettava ensisijaisesti liike- tai muuksi toimitilaksi. Rakennuksen tai sen osan käyttötarkoituksen muutoksissa on varmistettava kantakaupungille ominaisen, toiminnallisesti monipuolisen ja sekoittuneen rakenteen säilyminen sekä liike- ja toimitilojen riittävä määrä. Käyttötarkoituksen muutosten yhteydessä tulee tehdä alueellinen tarkastelu. Aluetta kehitetään kestävien kulkumuotojen, erityisesti kävelyn ja pyöräilyn, ehdoilla. Kaupunkibulevardeihin rajautuvilla alueilla korttelitehokkuus tulee olla pääsääntöisesti yli 1,8 ja keskeisten katujen varsilla kadulle avautuvat tilat on osoitettava ensisijaisesti liike- tai muuksi toimitilaksi.”³

3 Helsingin karttapalvelu. HKP.

Alppilan kirkko on Museoviraston määrittelemä valtakunnallisesti merkittävä rakennettu kulttuuriympäristö (RKY 2009). Kohde on osa Uudenmaan liiton selvityksessä maakunnallisesti arvokkaaksi kulttuuriympäristöksi luokiteltua kokonaisuutta ”Helsingin empirekeskusta ja kivikaupunki”. Museovirasto teki aloitteen Alppilan kirkon suojelemiseksi kirkkolain perusteella vuonna 2003. Suojelualoite koski Helsingissä yhteensä yhtätoista kirkkoa. Helsingin seurakuntayhtymän yhteinen kirkkoneuvosto puolsi kymmenen kirkon suojelua, mutta Alppilan kirkon suojelua ei puollettu. Yhteinen kirkkoneuvosto perusti kantansa jo suunnitteilla olleeseen kirkon peruskorjaukseen sekä siihen, että Alppilan ja Kallion seurakuntarakenteen mahdollinen muutos saattaisi tuoda Alppilan kirkon osalle suuria muutostarpeita. Lisäksi Alppilan kirkon todettiin olevan jäsenmääräänsä nähden niin suurikokoinen, että vaikka seurakuntarakenne ei olisi muuttumassa, tarvittaisiin erityisjärjestelyjä, jotta sisäiset vuokrat eivät olisi nousseet peruskorjauksen myötä seurakunnan kanto-kykyyn nähden kohtuuttomiksi. Museovirasto ei tehnyt Alppilan kirkosta tällöin myöskään suojeluesitystä Kirkkohallitukselle.⁴

4 Museoviraston aloite koski Helsingissä yhteensä yhtätoista vuosien 1917 ja 1970 välisenä aikana rakennettua kirkkoa. Yhteisen kirkkoneuvoston lausunto Alppilan, Kannelmäen, Kulosaaren, Käpylän, Lauttasaaren, Meilahden, Mikael Agricolan, Paavalin, Suomenlinnan, TempPELLIAUKION ja Töölön kirkkojen suojelusta 13.11.2003, Helsingin seurakuntayhtymä.

Eläintarhan puiston kahtia. Radan itäpuolelle jäänyt Alppipuisto suunniteltiin maisema- ja ulkoilupuistoksi. Puistoon jätettiin Töölönjoen uomasta muistumia vesiaiheina, jotka näkyvät 1870-luvun Senaatinkartalla.⁸ Osa vesiaiheista on sittemmin täytetty.

Työvään kaupunginosa rakentuu

Alppilan itäpuolelle entiselle suoalueelle valmistui vuonna 1898 tehdyllä päätöksellä Valtionrautateiden Pasilan konepaja vuonna 1903. Konepaja sijoitettiin Pasilasta Sörnäisten satamaan johtavan radan varrelle. Tämä muutti myös alueen lähiympäristöä. Alppilan alueen asemakaavoitus alkoi noin vuonna 1900, ja aluetta suunnitteli Helsingin kaupungininsinööri Gabriel Idström.⁹ 10.–12. kaupunginosien asemakaava tuli voimaan vuonna 1901.¹⁰ Vuonna 1902 osaan Alppilasta tuli voimaan rakennusjärjestys, joka rajoitti rakennusten kerroskorkeuden kolmeen.¹¹ Työpaikkamäärän kasvassa asuntojen tarve alueella lisääntyi ja ratayhteys houkutteli alueelle lisää teollisuutta. Suurimittakaavainen teollinen toiminta sijoittui kuitenkin Alppilan sijaan nykyisen Vallilan alueelle.

Alppilaan laadittiin 1910-luvun alussa huvilakaupunginosasuunnitelmia Bertel Jungin ja Berndt Nymanin toimesta¹², mutta suunnitelmat eivät toteutuneet. Fredriksberginkadun (nykyinen Aleksis Kiven katu) varren kortteleihin toteutettiin noin vuodesta 1907 alkaen ja 1910-luvulle painottuen pienimittakaavaista kivi- ja puurakenteista rakennuskantaa sekä myöhemmin useiden vuosikymmenten aikana matalia kivikerrostaloja. Puutaloja on myöhemmin purettu esimerkiksi Porvoonkadulla sijaitsevan aukion ympäristössä. Alppilan vanhimpiin kivikerrostaloihin kuuluu jugendtyylinen Porvoonkatu 15 b–Viipurinkatu 6 vuodelta 1913.

8 Senaatinkartta, 1870-luku. HKP.

9 ibid.

10 Plan af Helsingfors. Helsingfors, G. W. Edlunds förlag. Upprättad år 1877 af C. Reuter

11 Liski et al. 2018, 22.

12 Hackzell 1988, 182, 188; HKA.

Alppilaan rakennettiin raitiotieyhteys vuosina 1913 ja 1914. Vuoden 1909 asemakaavakartassa¹³ Alppilaan on vuoden 1906 asemakaavakartan¹⁴ jälkeen lisätty viheralueita muun muassa Loviisankadulle asuinkortteleiden paikalle, ja useiden korttelien muotoa on muutettu. Nykyisen Vesilinnankadun varrella sijaitsevien korttelien asemakaavaa on muutettu siten, että korttelit myötäilevän rinteiden maastonmuotoja aiempaa enemmän. Nykyisen Aleksis Kiven kadun varrella kortteleita on sekä pilkottu että yhdistetty.

13 Helsingin asemakaava, Alex Lundström, 1909, Doria.

14 Plan öfver Helsingfors 1906. Genomsedd och rättad af Stadsgeodeten, Ingeniör W. O. Lille, KA.

↑ Porvoonkatua luoteeseen vuonna 1924. Ennen Alppilan kirkkoa samassa osoitteessa sijaitsi vaalea asuinrakennus, joka näkyy osittain valokuvan vasemmassa reunassa. Tuntematon kuvaaja, HKM.

Nykyisen Alppilan kirkon paikalle on merkitty vuoden 1909 ja vuoden 1916 asemakaavassa¹⁵ Viipurinkatuun rajautuva asuinkortteli, jossa on kolme tonttia. Tontille numero kaksi rakennettiin puinen asuintalo 1900-luvun alkupuolella.

Porvoonkadun ja Viipurinkadun varrella alkoi kivisten asuintalojen rakentaminen 1920-luvun puolivälissä. Alppilan vanhaa vesilinnaa korotettiin vuonna 1929 ja uusi, tyyliltään funktionalistinen veslinna (arkkitehti Gunnar Taucher) valmistui vuonna 1938.

15 Plankarta öfver Helsingfors stad 1916. Utgifven af Mercurius Förlagsaktiebolag. KA.

Alppila 1950-luvulta nykyaikaan

Vuonna 1950 avattu ja vähitellen laajentunut Linnanmäen huvipuisto muutti Alppilan ilmettä ja tunnelmaa. Huvipuisto täytti pitkään lähes rakentamattomana säilyneen korkean kalliomäen. Alppilalla oli perinteitä viihdetoiminnalle, sillä jo vuonna 1879 valmistuneen Alphyddan-ravintolan lisäksi Alppilassa toimi tanssilava 1940-luvulta lähtien.

1950-luku oli Alppilan ympäristössä muutenkin muutosten aikaa. Sturenkadun varteen valmistui nykyisin Museoviraston käytössä oleva Kotitalousopettajaopiston vuonna 1955 ja Helsingin kauppaoppilaitos vuonna 1956. Molemmat rakennukset suunnittelivat arkkitehdit Elma ja Erik Lindroos. Alueelle valmistui myös Eva Larkan suunnittelema Alppiharjun ruotsinkielinen koulu vuonna 1957 ja Alvar Aallon suunnittelema Kulttuuritalo vuonna 1957. Linnanmäen pohjoispuolelle valmistui Alppilan kirkon lisäksi myös Helmi Pakkala-Väinölän suunnittelema Alppilan yhteislyseo vuonna 1959. Alueelle rakennettiin 1950-luvulla myös useita asuinkerrostaloja.

Alppilan kirkon nykyinen tontti oli 1950-luvun alussa kolmen tontin asuinkortteli. Seurakuntakeskushankkeen edetessä kaupunki luovutti tontit seurakunnalle. Korttelin yhdellä tontilla sijainnut asuinrakennus purettiin ja kortteli muutettiin yhtenäiseksi tontiksi vuonna 1955 vahvistetulla asemakaavamuutoksella. Alppilan kirkko, jota tuolloin kutsuttiin Kotkankadun seurakunnalliseksi työkeskukseksi, valmistui vuonna 1957.

Alppilan alue jatkoi muutostaan 1960-luvulla. Vanhaa matalaa rakennuskantaa purettiin ja tilalle rakennettiin entistä korkeampia asuinkerrostaloja. Alppila sai myös toimistotilaa, kun Kaija ja Heikki Sirenin suunnittelema Alppitalo valmistui vuonna 1961. Puistorakentamisen osalta joutomaalle toteutettu Leninipuisto rakennettiin vuosina 1961–1962.

↑ Helsingin asemakaavassa vuodelta 1909 Alppilan kirkon kortteli on jaettu kolmeen tonttiin. Kortteli on merkitty karttaan oranssilla katkoviivalla. Doria, Kansalliskirjasto.

Alppilan lähistöllä sijaitsevat Itä- ja Länsi-Pasila sen sijaan rakentuivat voimakkaasti 1970- ja 1980-luvuilla. Sen sijaan Alppilan rakennetussa ympäristössä tapahtui varsin vähän muutoksia. Viipurinkatu 2:een valmistui kaupungin virastotalo vuonna 1979. Alppiharjun terveysasema valmistui vuonna 1988 ja Alppipuistoa uudistettiin 1980-luvulla Lars Liljeforsin suunnitelmien mukaan.

2000-luvulla Alppilan itäpuolella sijaitseva Pasilan konepajan asunto- ja toimistorakentaminen sekä konepajarakennusten kehittäminen ovat muuttaneet lähialueiden luonnetta. Alppilaan harkittiin 2000-luvulla myös Pissararadan aseman rakentamista,

↑ Ilmakuva Linnanmäen huvipuiston ylitse kohti Alppiharjua. Kirkko on ympäröity oranssilla katkoviivalla. Sky-Foto Möller, 1973, HKM.

mutta suunnitelmasta luovuttiin. Toteutuessaan Pissararata olisi leikannut palan Alppipuiston länsiosasta. Viime vuosina Alppilaan on suunniteltu täydennysrakentamista Tivolitien avopysäköinti-alueelle, jonka paikalla on vielä vuonna 1988 ollut rakennuksia, sekä lähellä rakenteilla olevaa Keski-Pasilaa sijaitseville Savonkadun kallio- ja viheralueille, jotka on jo 1900-luvun alussa varattu asuinkortteleiksi. Alppilaa on kaavoitettu hiljalleen pieniä alueita kerrallaan. Alueella on nykyisin voimassa lukuisia asemakaavoja, joista vanhin on vuodelta 1953 ja uusin on tullut voimaan vuonna 2015.¹⁶

¹⁶ Alppilan alueen nykyiset, voimassa olevat asemakaavat ovat vuosilta 1953, 1975, 1976, 1978, 1979, 1985, 1986 (2 kpl), 1989, 1991 (2 kpl), 1997, 2006 ja 2015 (2 kpl). Helsingin kaupungin karttapalvelu.

2.2 Alppilan kirkon lähiympäristön rakentuminen

Alppilan kirkko valmistui Hangon-, Loviisan-, Kotkan-, ja Viipurinkadun rajaamalle tontille vuonna 1957. Tontin pohjoispuolella sijaitsee vuosina 1924, 1927 ja 1931 valmistuneet asuintalot, jotka rakennettiin alun perin keuhkotautisten työlaisten aunoiksi.¹⁷ Alppilan lukion rakennus toteutettiin 1900-luvun alussa alun perin asuntorakentamiseen varatulle kalliotontille ja osittain alueelle, joka oli varattu 1900-luvun alussa alun perin puistoalueeksi. Lukio on rakennettu Loviisankatu-Heinolankatu-katuakselin keskelle siten, että rakennus jakaa kadun kahtia. Alppilan kirkon pohjoispuolella on Loviisanpuisto. Porvoonkadun, Kotkankadun ja Loviisankadun rajaaman pienen umpinaisen kerrostalokorttelin rakennuksista kolme neljästä on rakennettu 1960–1980-luvulla ja yksi rakennuksista on vuodelta 1927.

¹⁷ Mäkinen 2016, 23–24.

RAKENNUSAIKA

2.3 Seurakunnalliset työkeskukset Helsingissä

Suomessa 1950-luvulla yleistyneiden seurakunnallisten työkeskusten historia juontaa 1900-luvun vaihteessa monipuolistuneisiin seurakunnallisiin työmuotoihin ja kirkkorakennusten tilaohjelmiin. Helsingissä etenkin vuonna 1928 julkaistu kirkkovaltuuston mietintö oli ratkaiseva kaupungin evankelisluterilaisten seurakuntien toiminnallisen laajentumisen ja vakiintumisen kannalta.

Mietinnössä kannatettiin pohjoismaisen pikkukirkkoliikkeen arkkitehtuuri-ideaaleja, jotka pyrkivät luomaan kaupunkiin ihmisiä lähellä olevia pieniä seurakuntayhteisöjä ja rakennuttaa näille sopivia kirkkotiloja. Mietintö sisälsi ehdotuksen sellaisten kirkkojen rakentamisesta, joiden yhteyteen tai läheisyyteen voitiin mahduttaa myös seurakuntaelämää palvelevia arkitiloja.¹⁸

Pohjoismainen pikkukirkkoliike sai vaikutteita Englantiin ja Yhdysvaltoihin toteutetuista settlementitaloista, joissa yhdistyivät niin asuminen, työskentely sekä sivistys- ja harrastustoiminta.¹⁹ Moninaistuvan kirkkorakennuksen taustalla vaikutti ajatus siitä, ettei pelkän kirkkosalin sisältävien rakennusten enää katsottu yksin tyydyttävän tilallis-toiminnallisia tarpeita aikakauden seurakuntaelämän ja muuttuvan yhteiskunnan kontekstissa.

Seurakunnallinen työkeskus alkoi saada muotoaan omana rakennustyyppinään Suomessa 1950-luvulla, kun Suomi eli sodanjälkeisen jälleenrakentamisen aikaan ja kirkon rakentamistoiminta oli vilkasta.²⁰ Modernistisen arkkitehtuurin periaatteet olivat lyöneet tuohon aikaan läpi myös kirkollisten rakennusten suunnittelussa ja kirkkorakentamisessa yleistyivät toiminnoiltaan entistä monipuolisemmat kaupunkikirkot, joita alettiin nimittää seurakunnallisiksi työkeskuksiksi.^{21,22}

18 Ortiz-Nieminen 2021, 163.

19 Ortiz-Nieminen 2012, 19.

20 Heikkilä 2008, 79.

21 Standertskjöld 2008, 128; Koho 2008, 164; Ortiz-Nieminen 2012, 15.

22 Muita tuohon aikaan työkeskuksista käytettyihin nimityksiin kuuluu myös seurakuntatyökeskus, seurakuntakeskus, seurakunnan monitoimitalo tai toimintakeskus, joilla kaikilla viitattiin rakennusten perinteisempiä kirkkoja monipuolisempaan tilaohjelmaan.

→ Lauttasaaren kirkko valmistui vuonna 1958. Ilmakuva on vuodelta 1964. Sky-Foto Möller.

Yksi 1950-luvun pääkaupunkiseudulle valmistuneiden seurakunnallisten työkeskusten erityispiirre oli etenkin kerhotilojen lisääntyminen ja niiden funktionaalinen erikoistuminen. Suurimmissa rakennuksissa saattoi olla toistakymmentä erilaiseen kerho- ja harrastustoimintaan tarkoitettua tilaa. Alppilan kirkko tarjoaa tästä hyvän esimerkin: rakennukseen suunniteltiin liikuntasali, tekstiili- ja puutyöluokat, harjoituskeittiö, keramiikkapaja ja pimiö. Yksi kerhotilojen monipuolistumisen taustalla vaikuttava tekijä oli kirkon kasvava halu panostaa lapsi- ja nuorisotyöhön. Suuriin seurakuntiin alettiin palkata uusien tilaohjelmien suunnittelun rinnalla myös koulutettuja lapsi- ja nuorisotyöntekijöitä.²³

Kerho- ja harrastustilojen lisäksi uuteen seurakunnalliseen työkeskustypologiaan kuului usein myös entistä enemmän asuntoja. Jo vuonna 1944 tarkistettu virkatalolaki oli velvoittanut seurakuntia järjestämään asunnot vähintäänkin kirkkoherralle,

23 Ortiz-Nieminen 2021, 366.

kappalaiselle ja kanttorille.²⁴ Asuntopulan keskellä etenkin useiden pääkaupunkiseudun monitoimikirkkojen yhteyteen alettiin suunnitella kokonaisia asuntoloita. Helsingissä näin tehtiin muun muassa vuonna 1955 valmistuneen Toukolan kirkon ja vuonna 1958 käyttöön vihityn Lauttasaaren kirkon kohdalla. Myös Alppilan kirkkoon suunniteltiin erillinen kahdeksan asunnon asuinsiipi. Aikakauden seurakunnallinen asuntotuotanto herätti niin ikään yhteiskunnallista keskustelua. Asuntotuotanto nähtiin yhtäältä kirkon yhteiskunnallisen vastuunkannon eleenä. Toisaalta sitä pidettiin välineenä kirkon maineen parantamiseksi toisen maailmansodan jälkeisessä maallistuvassa yhteiskunnassa ja muuttuvassa yhteiskunnallisessa ilmapiirissä.²⁵

Alppilan seurakunnan yhteydessä työkeskus nimitys kytkeytyi monipuolisen tilaohjelman rinnalla myös alueen asukasdemografiaan. Alppilan seurakunnan historiikissa todetaan, että

24 KL 1948, Laki evankelisluterilaisten seurakuntien virkataloista, 2 luku.

25 Ortiz-Nieminen 2021, 366.

↑ Herttoniemen työkeskus pian valmistumisensa jälkeen vuonna 1957. Kienanen. HKM.

↑ Vuonna 1954 valmistuneen Meilahden kirkon pääjulkisivu pohjoisesta kuvattuna vuonna 1993. Martti Jokinen. MV.

setlementtiliikkeen kaupunginosan työväestön parissa tekemä kristillissosiaalinen työ on ollut esikuvallista myös seurakunnan oman toiminnan kannalta.²⁶ Suomalaisen setlementtiliikkeen yhtenä perustajahahmona ja työväenkysymykseen huomiota kiinnittäneenä pappina tunnettu Sigfrid Sirenus 1877–1961 nimitti jo vuonna 1917 julkaistussa teoksessaan Kirkko ja suurkaupunkien seurakuntatyö Englannissa työkeskuksiksi kristillisten yhteisöjen toimitiloja, joissa harjoitetaan sosiaalista avustus- ja kasvatustoimintaa.²⁷ Sirenus perusti vuonna 1918 Teollisuusseutujen Evankelioimiseseuran, jonka ensimmäinen työkeskus sijoitettiin nykyisen Kalliolan setlementtitalon kohdalla sijainneeseen

26 Huima & Myllyniemi 2008, 17-18.

27 Sirenus 1917, 429.

Bobrikovin kouluun muutaman korttelin päässä myöhemmin valmistuneesta Kotkankadun seurakunnallisesta työkeskuksesta. Vuonna 1941 setlementtiliike järjestäytyi uudelleen nimellä Kristillis-yhteiskunnallinen työkeskusliitto.²⁸

Alppilan kirkon suunnitelma ja toteutus vertautuvat niin lähtökohdiltaan kuin arkkitehtonisesti ja toiminnallisesti tarkasteltuna helsinkiläisistä kirkoista etenkin Meilahden (Markus Tavio, 1954) ja Lauttasaaren (Marja ja Keijo Petäjä, 1958) seurakunnallisiin työkeskuksiin.²⁹ Kaikkien näiden sijainniltaan keskeisten rakennusten suunnittelun lähtökohdana oli avoin arkkitehtuurikilpailu ja monipuolinen tilaohjelma. Kaikkiin rakennuksiin suunniteltiin

28 Hackzell 1988, 122-123.

29 Ks. myös Ortiz-Nieminen 2021, 242-243.

muun muassa toistakymmentä erilaista kerho- ja harrastustilaa. Alppilan kirkon tapaan myös Meilahdessa ja Lauttasaarella rakennuksen perusmassoittelu perustuu polveilevasti sisäpihan ympärille sovitettuun massoitteluun.

Muita saman aikakauden ja Alppilan kanssa samanlaisia arkkitehtonisia ja toiminnallisia piirteitä omaaviin seurakunnallisiin työkeskuksiin lukeutuvat myös muun muassa Munkkiniemen seurakuntatalo (Pauli Salomaa, 1954) sekä Tapanilan (Pehr Björkvall, 1956/1957), Herttoniemen (Osmo Lappo, 1958), Vartiokylän (Pekka Laurila, 1958) ja Puistolän (Olli ja Eija Saijonmaa, 1960) seurakunnalliset työkeskukset.

3. Alppilan kirkon historia

3.1 Alppilan seurakunnan perustaminen

Pohjoista Helsinkiä palveleva Sörnäisten seurakunta kasvoi pääkaupungin ripeän väestönkasvun ja sotien jälkeisen muutto liikkeen seurauksena voimakkaasti 1940-luvulla. Vuonna 1941 Sörnäisten seurakunnan pohjoisosa erotettiin omaksi Paavalin seurakunnakseen ja eteläosasta muodostettiin uusi Kallion seurakunta. Kallion seurakunta jatkoi kasvuaan ja rikkoi pian yhdelle seurakunnalle asetetun 60 000 jäsenen rajan. Vuonna 1945 Kallion seurakunnan huoneistokomitea esitti Helsingin evankelisluterilaisten seurakuntien Kirkkohallintokunnalle, että seurakunnan pohjoisosaan Alppilaan ja itäisille alueille Sörnäisiin tulisi perustaa omat seurakunnalliset työkeskuksensa. Komitea ehdotti, että pohjoisen työkeskuksen tonttipaikka tulisi hankkia Viipurin-, Kotkan- ja Hangonkatujen seudulta,³⁰ joka oli tuolloin työväenluokan asuttamaa kaupungin laita-aluetta.

Alppilan seurakunnan perustaminen ja työkeskushanke alkoivat konkretisoitua vuonna 1946 toteutetun Helsingin pinta-alan viisinkertaistaneen suuren alueliitoksen ja sitä vuonna 1948 seuranneen Helsingin uuden seurakuntajaon siivittämänä. Vuonna 1950 Alppilaan, Toukolaan ja Lauttasaareen päätettiin rakentaa uudet kirkolliset monitoimirakennukset. Alppilan seurakunnan muodollinen perustamispäätös vahvistettiin Tampereen hiippakunnan tuomiokapitulissa vuonna 1955.³¹ Uuden seurakunnan toimialueeksi muotoutui Helsingin 12. kaupunginosa, joka oli tuohon aikaan Suomen tiheimmin asutettu alue: kaupunginosassa eli 1950-luvulla noin 24 000 asukasta. Seurakunnan toiminta-alue

kattoi Teollisuuskadun ja Helsinginkadun välisen alueen, joka rajautui lännessä päärataan ja idässä Sörnäisten Kurviin.³² Alppilan seurakunta aloitti toimintansa vuonna 1957. Seurakuntaan kuului tuolloin noin 13 500 jäsentä.

Helsingin evankelisluterilaisten seurakuntien kirkkovaltuusto oli asettanut rakennustoimikunnan hoitamaan Alppilan työkeskuksen suunnittelu- ja rakennustyötä jo vuonna 1952.³³ Toimikuntaan nimettiin teollisuusneuvos Juho L. Aalto, ylityönjohtaja Edvin Andersson, arkkitehti Olavi Leka, osastopäällikkö Arvo Nykopp, talousneuvos W. A. Piekkola ja pankinjohtaja Heikki Valanne. Puheenjohtajaksi valittiin Kallion seurakunnan kirkkoherra Lauri Apajalahti. Sihteerinä toimi kappalainen Ensio Kuula.³⁴ Kuula valittiin sittemmin myös Alppilan seurakunnan ensimmäiseksi kirkkoherraksi. Apajalahti, Valanne ja Kuula olivat Helsingin pikkukirkkoyhdistyksen jäseniä ja aktiivisia seurakunnallisten rakennushankkeiden kehittäjiä. Alppilan seurakunnan historiikissa esitetään, että työkeskussuunnitelma vastasi etenkin Kuulan näkemystä siitä, että kirkkorakennuksesta tuli tehdä myös kehittävän ja laadukkaan vapaa-ajan vieton paikka.³⁵

Alppilan työkeskuksen suunnittelutyö käynnistettiin 1950-luvun vaihteen vaikean asuntopulan keskellä. Seurakunta oli hankkinut Alppilan kolmeen tonttiin lohkotusta korttelista tontin, jolla sijaitsi asuinrakennus. Rakennuksessa oli 42 yhden hengen huoneistoa, joissa asui yhteensä 107 asukasta. Korttelin kaksi muuta tonttia olivat tuolloin vielä rakentamatta ja pahan

↑ Alppilan kirkon tontti Kotkan- ja Viipurinkadun kulmasta katsottuna 1950-luvun alussa. Alppilan seurakunnan arkisto.

asuntopulan aikaan kaupungilla oli paine toteuttaa myös niihin asumista. Seurakunta taas tarvitsi uuden työkeskuksen rakentamiseen kaikki kolme tonttia. Neuvotteluiden jälkeen kaupunki ja seurakunta päätyivät kompromissiin. Kaupunki suostui myymään seurakunnalle kaksi tyhjää tonttia ja antoi luvan seurakunnan jo omistamalla tontilla sijainneen asuinrakennuksen purkamiseen, jotta uusi työkeskus saatiin rakennettua. Vastineeksi seurakunta sitoutui rakennuttamaan lähistölle uuden asuinröostalon seurakuntasaleineen osoitteeseen Kustaankatu 3 sekä osallistumaan Herttoniemen uusiin asuinrakennushankkeisiin.³⁶ Aiemmin kolmeen tonttiin jaettu kortteli muutettiin yhdeksi seurakunnalliseen toimintaan tarkoitetuksi tontiksi vuonna 1955 vahvistetulla asemakaavamuutoksella.

30 Pulma 2000, 120.

31 Alppilan seurakunnan vuosikertomus 1957, 5–6. ASA/KHV IIDd1.

32 Kertomus Alppilan seurakunnan tilasta 1957–1961. Laatinut kirkkoherra Ensio Kuula 9.4.1962. ASA/KHV IIDc1; Alppilan seurakunnan vuosikertomus 1957, 5–6. ASA/KHV IIDd1.

33 Kertomus Alppilan seurakunnan tilasta 1957–1961. Laatinut kirkkoherra Ensio Kuula 9.4.1962, 6. ASA/KHV IIDc1.

34 Alppilan seurakunnan vuosikertomus 1957, 5–6. ASA/KHV IIDd1.

35 Huima & Myllyniemi 2008, 18.

36 Helsingin ev.-lut. seurakuntain kiinteistötoimiston päällikkö P.V. Kinosaan päiväämätön kirje Keijo Strömille ja Olavi Tuomistolle. Muu kirjeenvaihto, AAS AA54; Alppilan seurakunnan vuosikertomus 1957, 7. ASA/KHV IIDd1.

3.2 Kotkankadun seurakunnallisen työkeskuksen arkkitehtuurikilpailu

Tulevan työkeskuksen suunnittelusta järjestettiin avoin arkkitehtuurikilpailu vuonna 1953. Kilpailun palkintolautakuntaan kuuluivat rakennustoimikunnasta Apajalahti, Leka ja Valanne. Suomen arkkitehtiliittoa edustivat Dag Englund ja Erik Kråström. Ensio Kuula toimi lautakunnan sihteerinä.³⁷

Arkkitehti Leka, komministeri Kuula ja teollisuusneuvos Aalto suunnittelivat kilpailulle tilaohjelman, joka jakautui neljään kokonaisuuteen: kirkkoon, kokoussaleihin ja seurakuntatyötiloihin, asuntoihin sekä kellarikerrokseen. Kirkkoon toivottiin 450 hengen urkuparvellisesta kirkkosalia, aputiloja ja sakaristoa. Kirkkoon tuli suunnitella myös kellot. Työkeskukseen haluttiin 200 hengen seurakuntasali, jonka voisi liittää kirkkosaliin. Tilan toivottiin soveltuvan myös elokuvien esittämiseen. Seurakunnallisiin työtiloihin tuli sijoittaa myös kirkkoherranvirasto, rippikoulusali ja toimituskappeli aputiloihin ja opetuskäyttöön soveltuva keittiö. Lisäksi työtiloihin tuli suunnitella voimistelusalit aputiloihin sekä yhteensä kymmenen muunneltavissa olevaa kerhohuonetta muutaman huoneen rykelmissä. Asunto-osaan tuli suunnitella seitsemän seurakunnan työntekijöiden virka-asuntoa ja kellariin yhteiset aputilat. Kellarikerrokseen tuli sijoittaa muun muassa teknisiä tiloja sekä sauna pesu- ja pukeutumistiloihin.³⁸

Kilpailun tilaohjelman reunaehdot määrittivät asemakaava ja Helsingin rakennusjärjestys sekä kirkkolaki. Suunnitteluajankohdassa voimassa olleessa asemakaavassa Viipurin- ja Kotkankadun puolella rakennuskorkeus oli vapaa, mutta muiden katujen kohdalla rakennuskorkeudeksi määrättiin neljä kerrosta.³⁹ Kirkkolakiin

kuuluva, vuodelta 1892 peräisin oleva virkataloasetus määritteli tarkkaan seurakunnallisten virka-asuntojen ominaisuudet. Lain mukaan seurakunnan tuli tarjota asunto kirkkoherralle, hänen apulaiselleen ja kanttori-urkurille. Seurakunnan työntekijöiden asuntojen koot oli määritelty laissa hierarkkisesti. Kirkkoherran asuntoon kuului viisi huonetta, keittiö, palvelijan huone sekä tarvittavat apu- ja eteistilat. Kappalaisen asunnossa huoneita oli vastaavasti neljä ja kanttori-urkurin asunnossa kolme. Laki myös määräsi, että pappilaan tai sen lähistölle oli tehtävä virasto- ja arkistohuone.⁴⁰

Työkeskuksen arkkitehtuurikilpailu ratkesi vuoden 1953 joulukuussa. Kilpailuun jätettiin määräpäivään mennessä yhteensä 30 suunnitelmaa. Palkintolautakunnan pöytäkirjassa todetaan, että ehdotusten arvioinnissa on suosittu ”epäsovinnaisia ja uusia ajatuksia esittäviä ratkaisuja”. Pöytäkirjan mukaan arvioinnissa kiinnitettiin huomiota etenkin neljään seikkaan. Pääpaino annettiin mahdollisimman keskitetyille ratkaisuille, joissa tilaryhmät toimivat niin itsenäisesti kuin toisiinsa liitettynä. Toisena ansiiona pidettiin sitä, että seurakunta- ja kirkkosali oli mahdollista yhdistää toisiinsa suurempia juhlatilaisuuksia varten. Tätä ei kuitenkaan vaadittu kilpailuohjelmassa, eikä se vaikuttanut pöytäkirjan mukaan ratkaisevasti ehdotusten arvioinnissa. Kolmas tärkeä seikka oli, että asunnot, kerhohuoneet ja muut tilat muodostivat omia arkkitehtonisia kokonaisuuksiaan. Lisäksi tilava, yhtenäinen ja aurinkoinen piha mainittiin erityisenä ansiona.⁴¹ Kilpailun voittajaksi valittiin ”LUX” niminen ehdotus, jonka

↑ Alppilan kirkon tontti Loviisan- ja Hangonkadun kulmasta katsottuna 1950-luvun alussa. Alppilan seurakunnan arkisto.

suunnittelijoita olivat arkkitehdit Keijo Ström ja Olavi Tuomisto. Avustajana työssä toimi arkkitehtiylloppilas Mauno Tuomisto.⁴²

Ehdotuksesta kirjoitettiin seuraavasti: ”Ehdotuksen tekijän näkemys seurakunnallisesta työkeskuksesta on vakuuttavasti esitetty epäsovinnaisella ratkaisulla. Seurakunnallisen toiminnan eri huoneryhmät muodostavat johdonmukaisen kokonaisuuden, tarjoten samalla hyvät mahdollisuudet eristää ne toisistaan. Korkea asuntosiipi pimentää voimistelusalin takia nostettua keskipihaa. Seurakuntasalin kattorakenne on monimutkainen ja sitoo kirkkosalin valaistusmahdollisuuksia. Tarkistettu kuutiotilavuus 18 800 kuutiota, $e = 1.00$.”⁴³

37 Kotkankadun seurakunnallisen työkeskuksen kilpailuohjelma. 22.6.1953. ASA/KHV IIUa1.

38 Ibid.

39 Rakennustoimikunnan ptk 11.11.1952 § 2. Rakennustoimikunnan pöytäkirjat 1952-1959, KTA/HSrk Hgl/21/3/18

40 KL 1948, Laki evankelisuterilaisten seurakuntien virkataloista, 2 luku; ks. myös Knapas 2009, 65.

41 Kotkankadun seurakunnallisen työkeskuksen piirustuskilpailu. Palkintolautakunnan pöytäkirja 4.12.1953. ASA/KHV IIUa1.

42 Toiselle sijalle sijoittuivat arkkitehdit Erkki Pasanen ja Kauko Tiihonen ”Campanile” -suunnitelmallaan. Kolmas palkinto annettiin arkkitehti Osmo Siparin ehdotukselle ”Työkeskus”. Myös arkkitehti Erik Lindroosin ja arkkitehtiylloppilas Walter Gautschin ”Ne quid nimis” sekä arkkitehti Arvo Tanskasen ”Yhteinen seurakunta” -suunnitelma lunastettiin. Kotkankadun seurakunnallisen työkeskuksen piirustuskilpailu. Palkintolautakunnan pöytäkirja 4.12.1953. ASA/KHV IIUa1.

43 Ibid.

3.3 Suunnitteluratkaisu

Kaupunkirakenteelliset ja toiminnalliset tavoitteet

Kotkankadun seurakunnallinen työkeskus rakennettiin neljän kadun rajaamalle tontille Alppilan luoteisosaan. Tontin luoteispuolella sijaitsi alun perin keuhkotautisten työläisten asuinrakennukseksi 1920- ja 1930-luvuilla suunniteltu kolmen asuintalon rakennuskokonaisuus. Tontin pohjoispuolella sijaitsi Loviisanpuisto ja eteläpuolella 1900-luvun alkupuolella rakennettuja umpinaisia asuinkortteleita. Etelässä Viipurinkadun toisella puolella nykyisen Linnanmäen paikoitusalueen kohdalla sijaitsi matalia asuinrakennuksia, jotka on sittemmin purettu.

Rakennus sijoitettiin kolmiomaisen tontin keskelle ja massoitelu jaettiin kolmeen osaan. Korkea, laatikkomainen kirkkosalivolyymi ja siihen kiilamaisesti yhdistyvä seurakuntasali sijoitettiin Loviisan- ja Kotkankadun kulmaan. Kirkkosalin rakennusmassa rajautuu kiinni Loviisankadun katulinjaan. Seurakuntasalin puolella rakennusmassan ja Viipurinkadun väliin jätettiin pieni aukiomainen tila. Pitkä ja horisontaalinen seurakuntatalosiipi sijoitettiin Hangonkadun suuntaisesti kiinni katulinjaan. Porttikäytävällä seurakuntatalosiipeen yhdistetty asuntosiipi sijoitettiin Viipurinkadun puolelle ja massoiteltiin sahalaitamaisesti elävöittämään katukuvaa. Kolme rakennusmassaa suunniteltiin rajaamaan tonttia siten, että tontin keskelle muodostuu katuliikenteestä eristetty sisäpiha. Suunnittelullinen tavoite oli, että pihasta muodostuu kohtaamispaikka seurakuntasalissa ja kappelissa tapahtuvia tilaisuuksia varten.

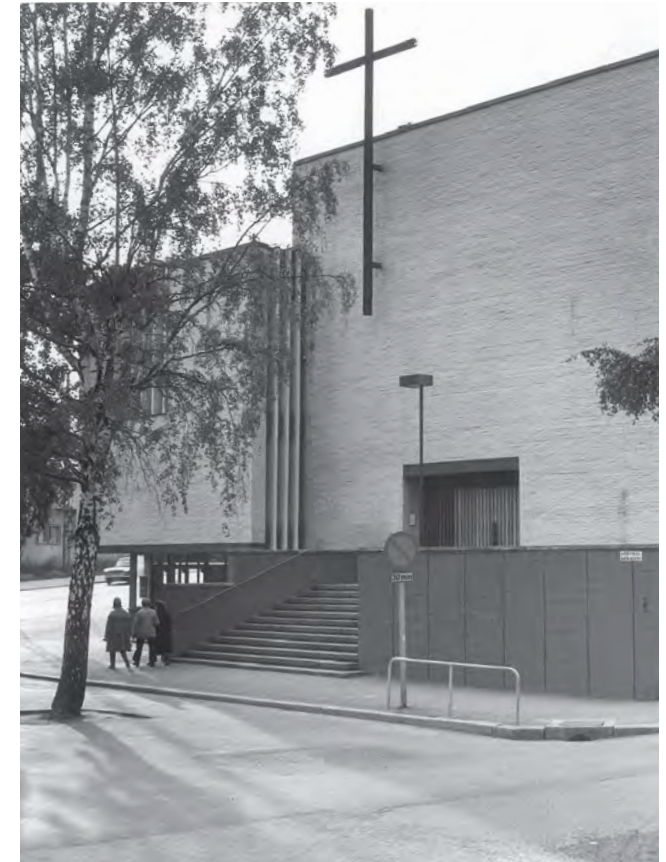
Toteutuneen työkeskuksen tilaohjelma ei poikennut merkittäväällä tavalla kilpailuvaiheen vaatimuksista ja arkkitehtien voitaneesta kilpailuehdotuksesta. Rakennuksen pääsisäänkäynti

sijoitettiin Kotkankadun puolelle ja yleisöliikenne keskitettiin avaraan alahalliin, josta oli pääsy kaikkiin kokoontumistiloihin. Kotkan- ja Loviisankatujen puoleiseen siipeen suunniteltiin 500 hengen kirkkosali, radiointihuone, 250 hengen seurakuntasali keittiöineen, säilytysholvi arvoesineille, sakaristo, 50 hengen toimituskappeli, rippikoulusali ja näitä yhdistävä kokoontumissaula. Seurakuntasali sijoitettiin kirkkosalin välittömään läheisyyteen niin, että tilat olivat tarvittaessa mahdollista yhdistää 11 metriä leveällä vertikaalisesti liikutettavalla betoniseinällä. Kirkkosalille ja toimituskappelille suunniteltiin omat sisäänkäyntinsä.

Hangonkadun puoleiseen seurakuntatalosiipeen suunniteltiin 15 kerhohuonetta, keittiö, palveluhuone, kirkkoherran ja papiston apulaisten työhuoneet sekä arkistotilat. Kerhohuoneet suunniteltiin toimintalähtöisesti käyttöjoustaviksi ja niiden yksilöidympi varustaminen jätettiin seurakunnan tehtäväksi.

Viipurinkadun varren asuinosaan suunniteltiin asunnot kirkkoherralle, papiston apulaiselle, nuorisopastorille, kanttori-urkurille, kahdelle diakonissalle, vahtimestarille ja talonmiehelle. Asuntosiiven kellaritiloihin tuli pesutupa, kuivaus- ja mankelihuone sekä sauna ja pukuhuoneet. Liikuntasali, puku- ja peseytymistilat sekä varastot sijoitettiin kellariin rakennusmassan keskelle.

Merkittävimmät alkuperäiseen tilaohjelmaan tehdyt muutokset koskivat kerhohuoneiden lukumäärän kasvattamista 10 huoneesta 15 huoneeseen. Myös kirkkosalia suurennettiin alkuperäisestä tilaohjelmasta poiketen 450 hengen salista 500 hengen sopivaksi.⁴⁴

↑ Alppilan kirkon julkisivu Kotkankadulta kuvattuna vuonna 1973. Käynti kirkkosaliin on pelkistetty mutta juhlava. Kalevi Hujanen. Helsingin seurakuntayhtymän arkisto.

44 Rakennustoimikunnan pöytäkirjat 13.4.54–21.6.56, passim. Rakennustoimikunnan pöytäkirjat 1952–1959, KTA/HSrk Hgl/21/3/18; Kirje Helsingin seurakuntain Kirkkohallintokunnalta Kotkankadun seurakunnallisen työkeskuksen rakennustoimikunnalle, 11.12.1958. Liite A asiaan 2: Kertomus Kotkankadun seurakunnallisen työkeskuksen rakennustyöstä, laatija Ensio Kuula. Saapuneet kirjeet 1952–1959, KTA/HSrk Hgl/21/1/10.

← Keskeisaula vuonna 1973. Kalevi Hujanen. Helsingin seurakuntayhtymän arkisto.

→ Kellarin liikuntahalli kuvattuna vuonna 1973. Kalevi Hujanen. Helsingin seurakuntayhtymän arkisto.

Rakentaminen

Kotkankadun seurakunnallisen työkeskuksen lopulliset rakennuspiirustukset hyväksyttiin ja louhintatyöt aloitettiin vuonna 1955.⁴⁵ Rakennusrunko tehtiin paikalla valetusta betonista ja pääosa seinistä muurattiin punatiilestä. Julkisivumateriaalina oli alun perin tarkoitus käyttää arkkitehti Strömin ja Santamäen tiilitehtaan yhteistyönä kehittämää pyöreäpintaista ja valkoiseksi lasitettua tiiltä. Työmaavaiheessa nousseiden kustannusten vuoksi erikoisvalmisteinen tiili jouduttiin kuitenkin korvaamaan valkoiseksi slammatulla noin 35 millimetrin paksuisella punatiilellä. Lasitettua tiiltä käytettiin kuitenkin kirkkosalin sisäseinäpinnoissa. Rakennukseen tuli betoninen sokkeli. Vesikatot

tehtiin konesaumattua kuparipelistä. Kirkon ikkunat ja ovet olivat teräs- ja tammirunkoisia, ja niiden listoituksissa käytettiin kuparipeltiä.

Nousseiden kustannuksen vuoksi myös sisätiloissa alkuperäiseen toteutussuunnitelmaan kuulunut marmorilevyllattia jouduttiin korvaamaan paikoin linoleumilla ja muilla lattiamateriaaleilla. Sisätilojen yksityiskohtien viimeistelyssä käytettiin muun muassa tiikkipuuta, pronssia ja messinkiä. Tärkeimpien huonetilojen valaistus ja akustinen suunnittelu perustuivat yhdenmukaistettuun alakattosysteemiin, joka koottiin alumiiniritilöistä. Kirkon huonekalut tilattiin Askolta ja Artekilta. Värikkäät sisustustekstiilit olivat niin ikään Artekin. Valaisimet olivat Orno Oy:n tuotantoa.⁴⁶

Rakennesuunnittelusta vastasi diplomi-insinööri Magnus Malmberg. Saniteettilaitteista vastasi Torsten Kranck. Sähköasennuksen ja valaistuksen suunnitteli Risto Mäenpää ja akustisista laskelmista vastasi T.J. Laakso. Alppilan kirkon kirkkohopeat teki Bertel Gardberg ja Hilikka Vuorisen suunnitteleminen kirkkotekstiilien valmistuksesta vastasi Suomen Käsityön Ystävät Oy. Kirkkosalin 28 äänikertaiset urut tilattiin Kangasalan Urkutehtaalta.⁴⁷

Rakennuksen pääurakoitsijana toimi Rakennustoimisto Arvonen Oy ja vastaavana mestarina O. Saarelma. Rakennuksen kokonaispinta-ala oli 3 912 neliötä ja -tilavuus 22 230 kuutiometriä. Talon rakennuskustannukset olivat noin 245 miljoonaa markkaa.⁴⁸

45 Alppilan seurakunta 1957, 7. ASA/KHV IIDd1

46 Ström & Tuomisto 1957; Kirje Helsingin seurakuntain Kirkkohallintokunnalta Kotkankadun seurakunnallisen työkeskuksen rakennustoimikunnalle, 11.12.1958. Liite A asiaan 2: Kertomus Kotkankadun seurakunnallisen työkeskuksen rakennustyöstä, laatija Ensio Kuula. Saapuneet kirjeet 1952-1959, KTA /HSrk HgI/21/1/10.

47 Ström ja Tuomisto 1957, 147.

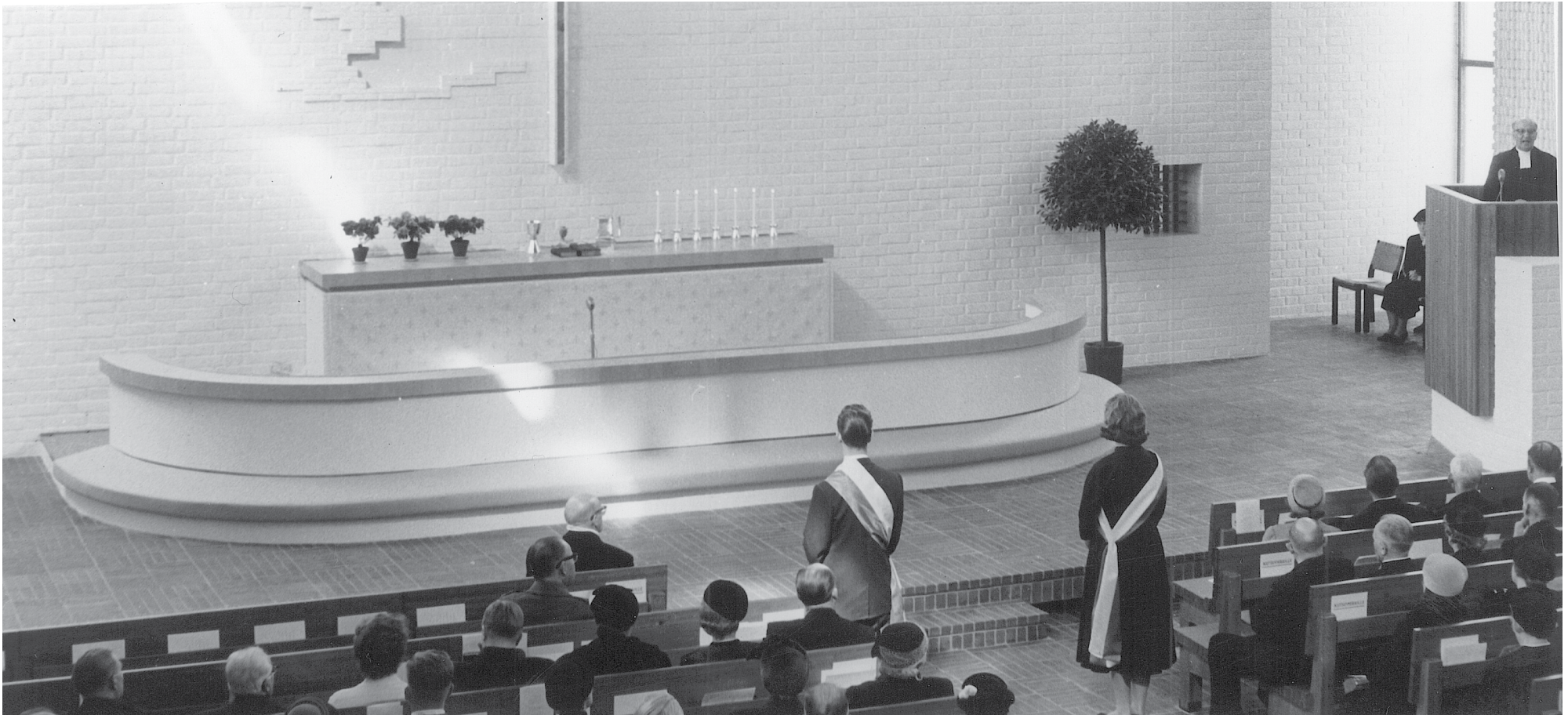
48 Alppilan seurakunta 1957, 7. ASA/KHV IIDd1

↑ Kirkkosalin alttari ja saarnastuoli valokuvattuna oletettavasti pian rakennuksen valmistumisen jälkeen. Arkkitehtitoimisto K. Ström & O. Tuomisto.

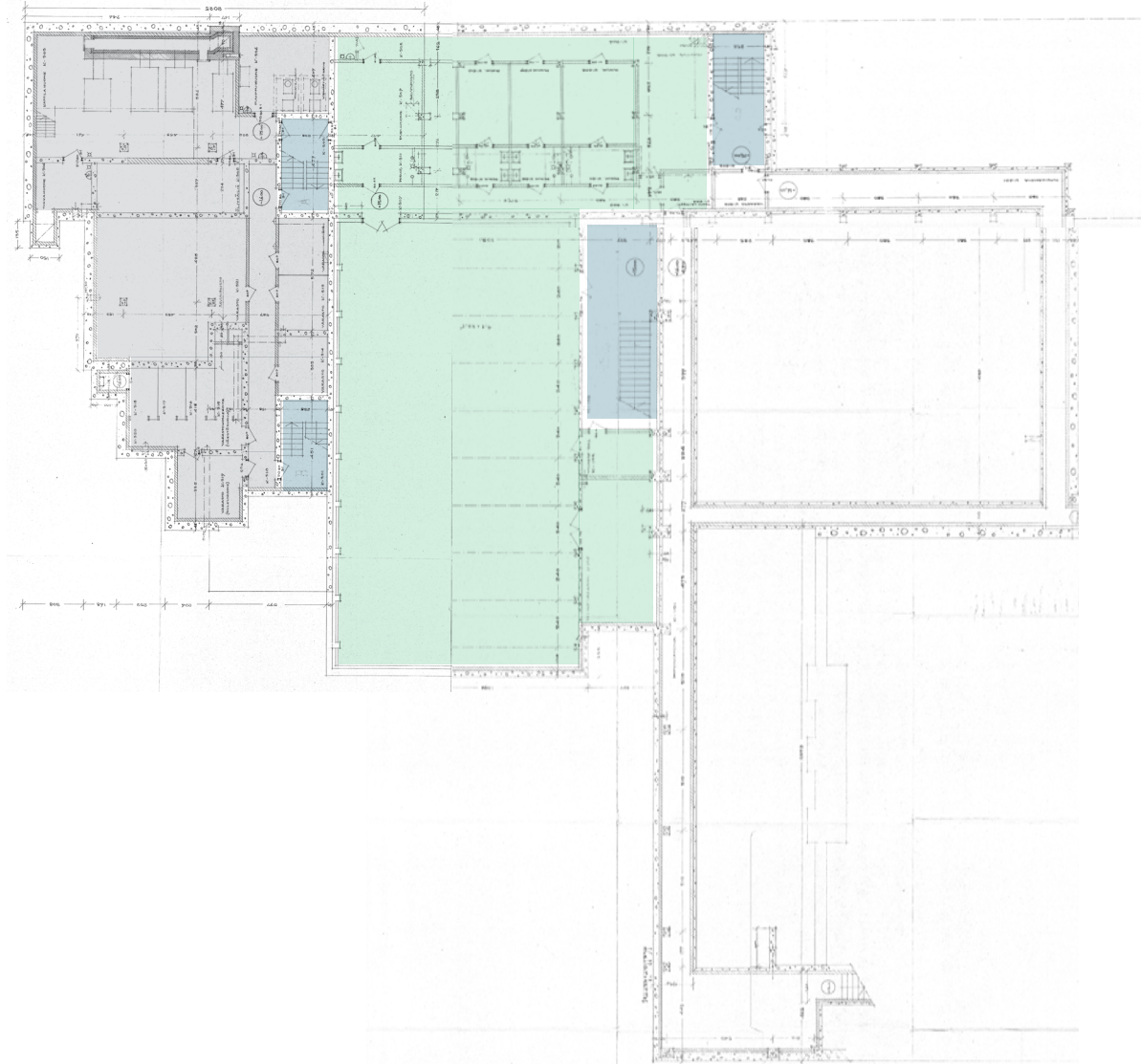
↑ Toimituskappeli valokuvattuna oletettavasti rakennuksen valmistumisen jälkeen. Arkkitehtitoimisto K. Ström & O. Tuomisto.

↑ Kirkkosali valokuvattuna Kotkankadun seurakunnallisen työkeskuksen vihkiäisissä. Tasavallan presidentti Urho Kekkonen istuu ensimmäisessä penkikirivissä. Helsingin seurakuntayhtymän arkisto.

Alkuperäiset suunnitelmat

POHJAPIIRUSTUS 1956, KELLARI

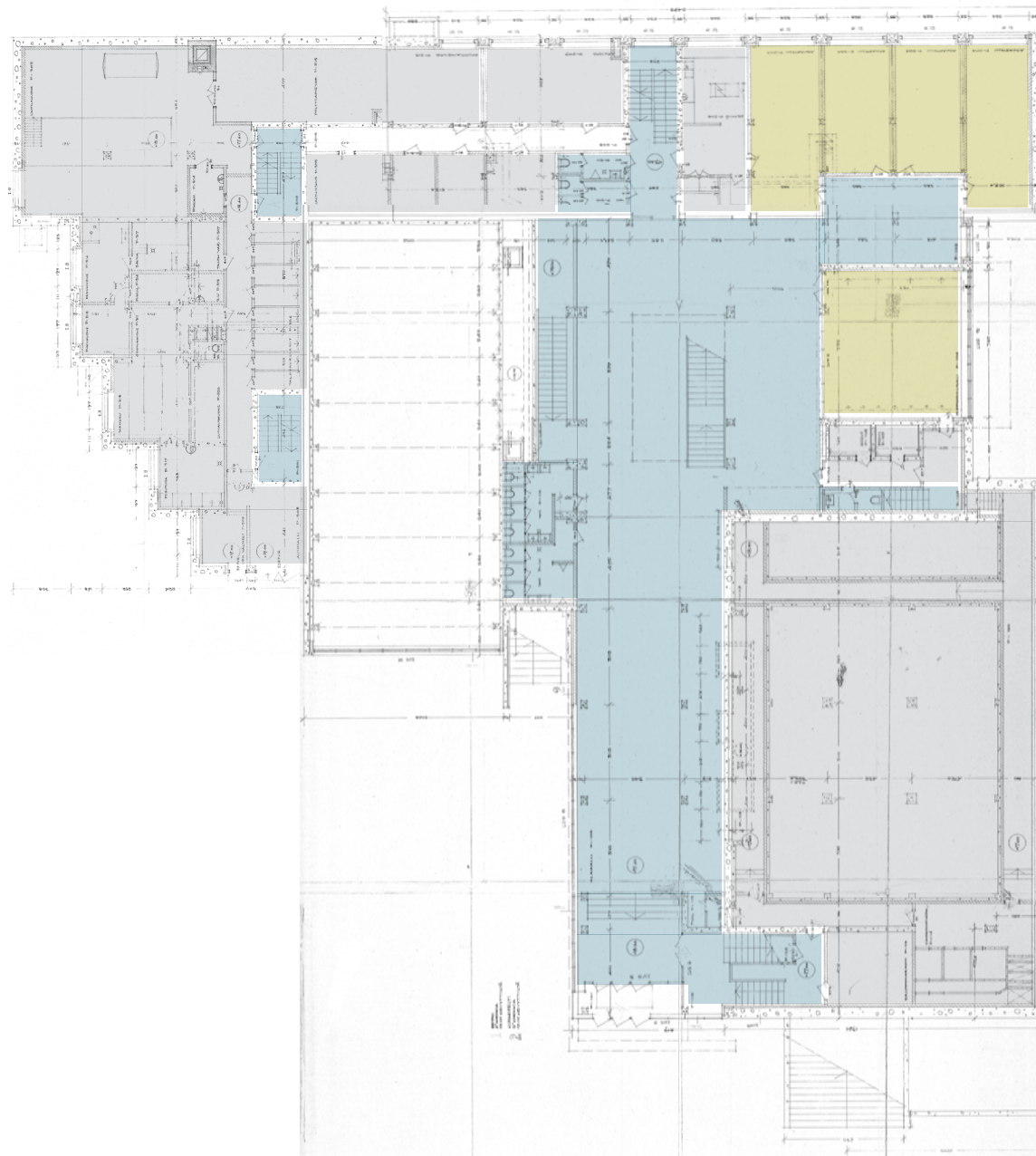

VÄRIEN SELITTEET

- Aulat, oheistilat ja porrashuoneet
- Varastot ja huoltotilat
- Liikuntasali ja oheistilat

! Kaavioiden pohjana on Arkkitehtitoimisto K. Ström & O. Tuomiston laatimat pohjapiirustukset toteutusvaiheesta 1956. Helsingin seurakuntayhtymä.

POHJAPIIRUSTUS 1956, 1. KERROS

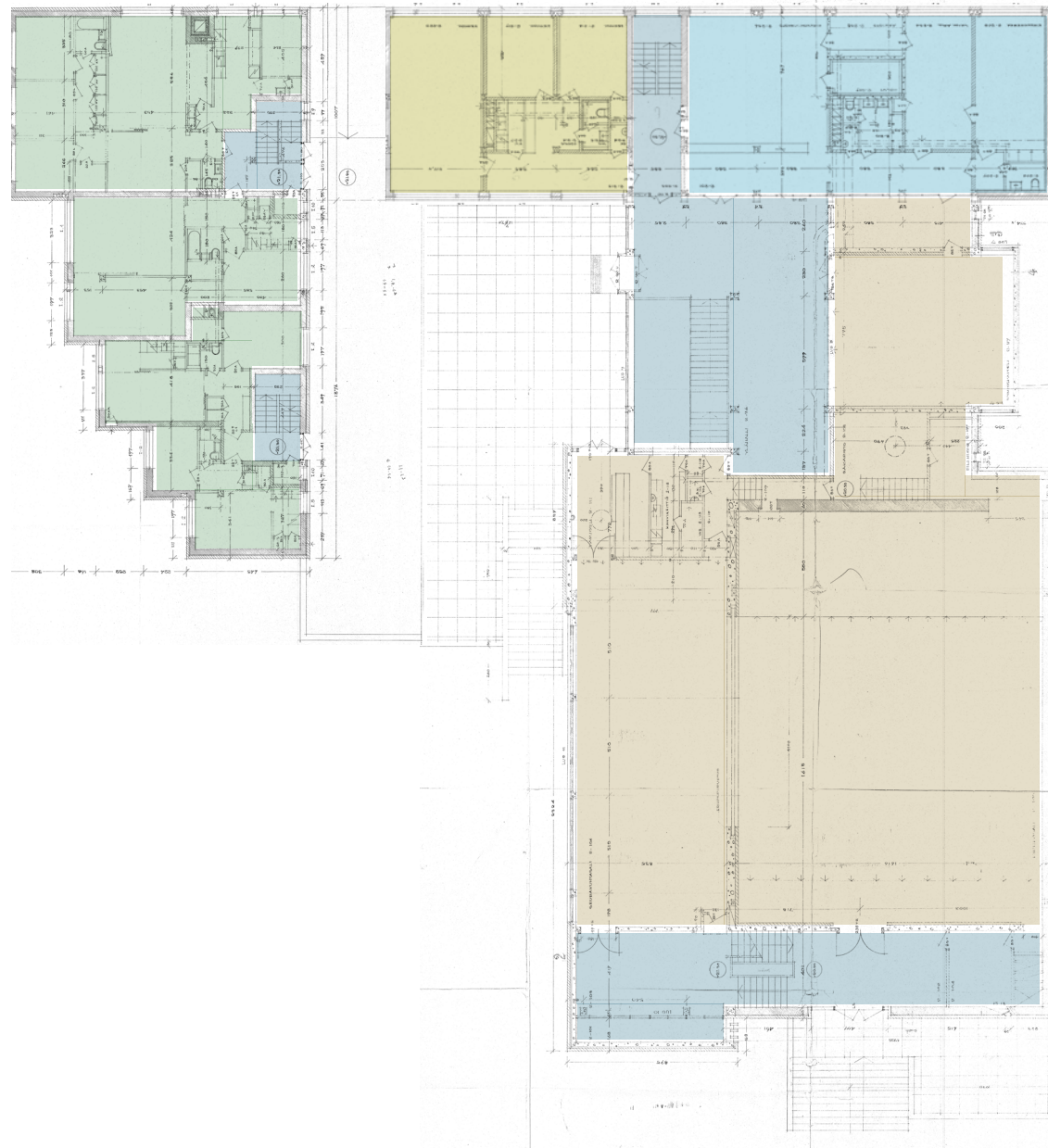

VÄRIEN SELITTEET

- Aulat, oheistilat ja porrashuoneet
- Varastot ja huoltotilat
- Kerhotilat

! Kaavioiden pohjana on Arkkitehtitoimisto K. Ström & O. Tuomiston laatimat pohjapiirustukset toteutusvaiheesta 1956. Helsingin seurakuntayhtymä.

POHJAPIIRUSTUS 1956, 2. KERROS

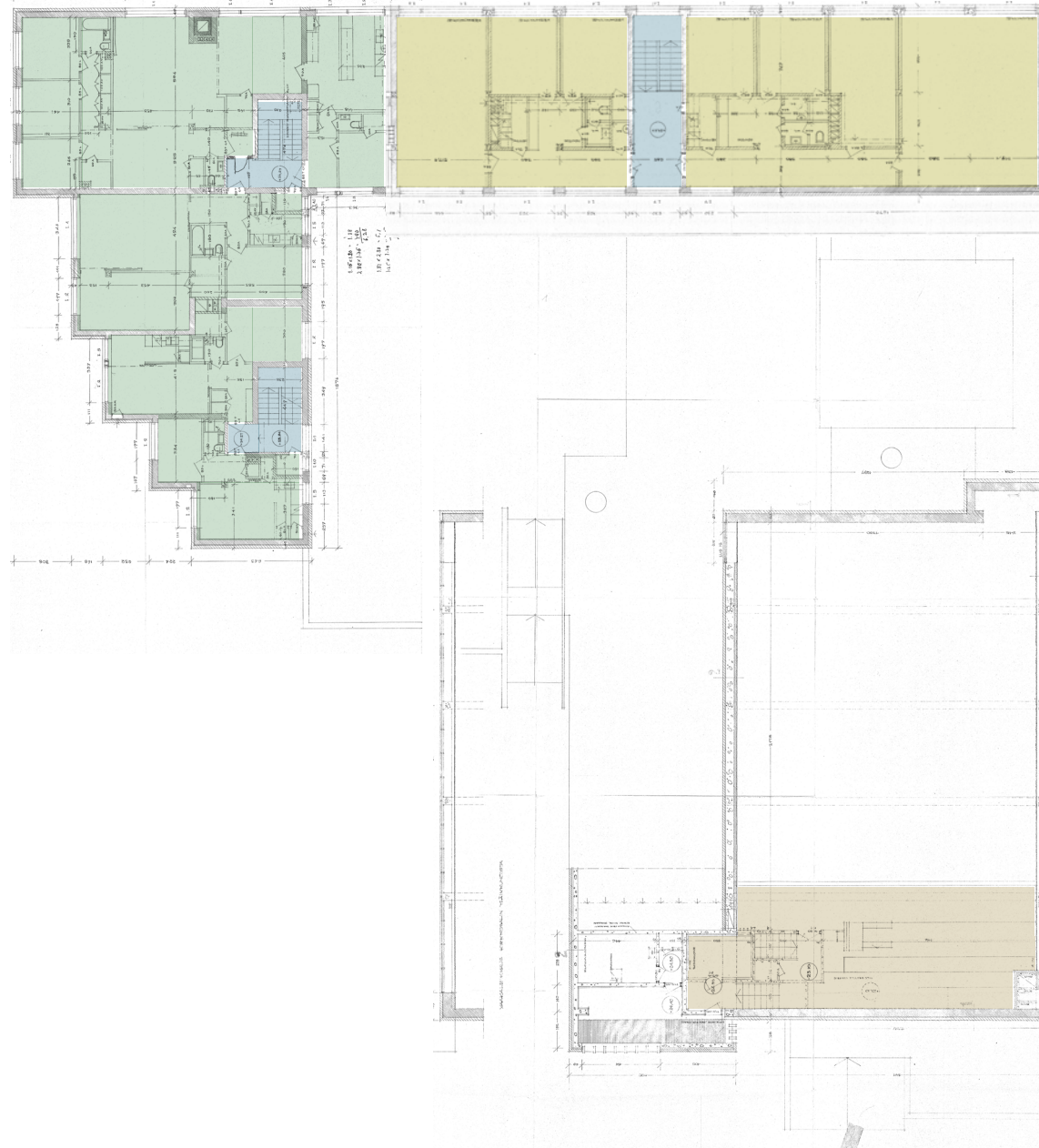

VÄRIEN SELITTEET

- Porrashuoneet ja aulat
- Varastot ja huoltotilat
- Kerhotilat
- Kirkkoherranvirasto
- Kirkolliset tilat
- Asunnot

! Kaavioiden pohjana on Arkkitehtitoimisto K. Ström & O. Tuomiston laatimat pohjapiirustukset toteutusvaiheesta 1956. Helsingin seurakuntayhtymä.

POHJAPIIRUSTUS 1956, 3. KERROS

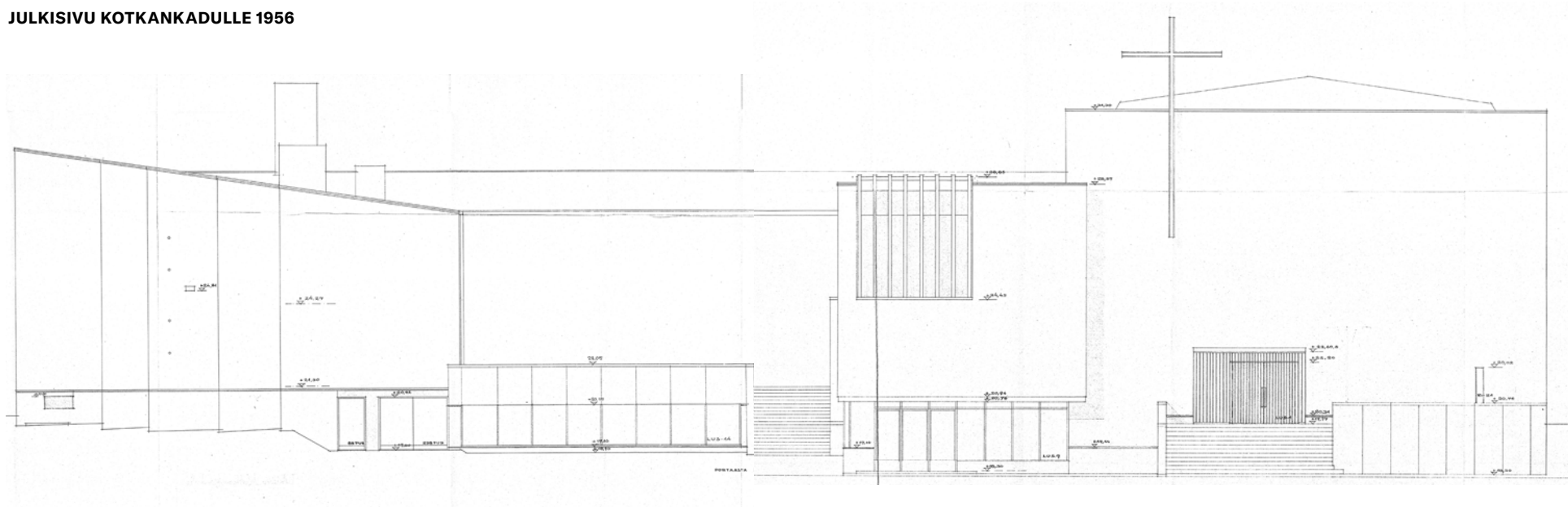

VÄRIEN SELITTEET

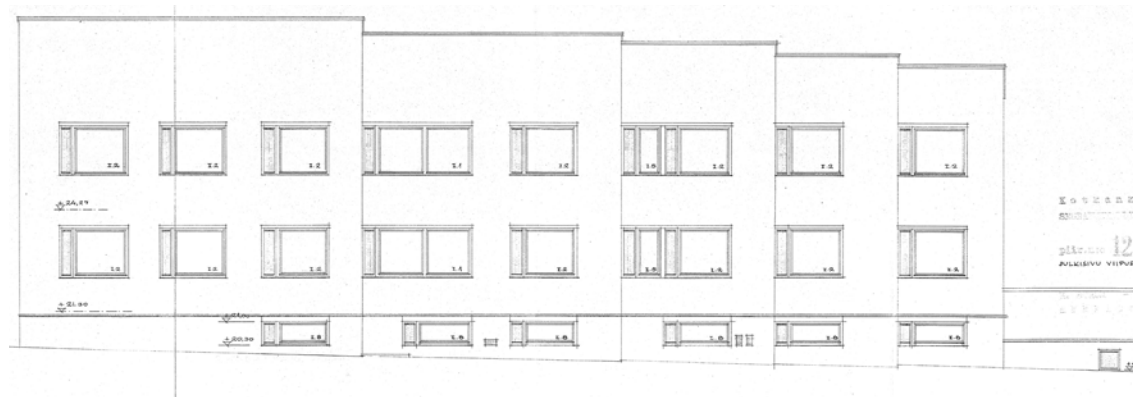
- Porrashuoneet ja aulat
- Varastot ja huoltotilat
- Kerho- ja virastotilat
- Kirkolliset tilat
- Asunnot

! Kaavioiden pohjana on Arkkitehtitoimisto K. Ström & O. Tuomiston laatimat pohjapiirustukset toteutusvaiheesta 1956. Helsingin seurakuntayhtymä.

JULKISIVU KOTKANKADULLE 1956

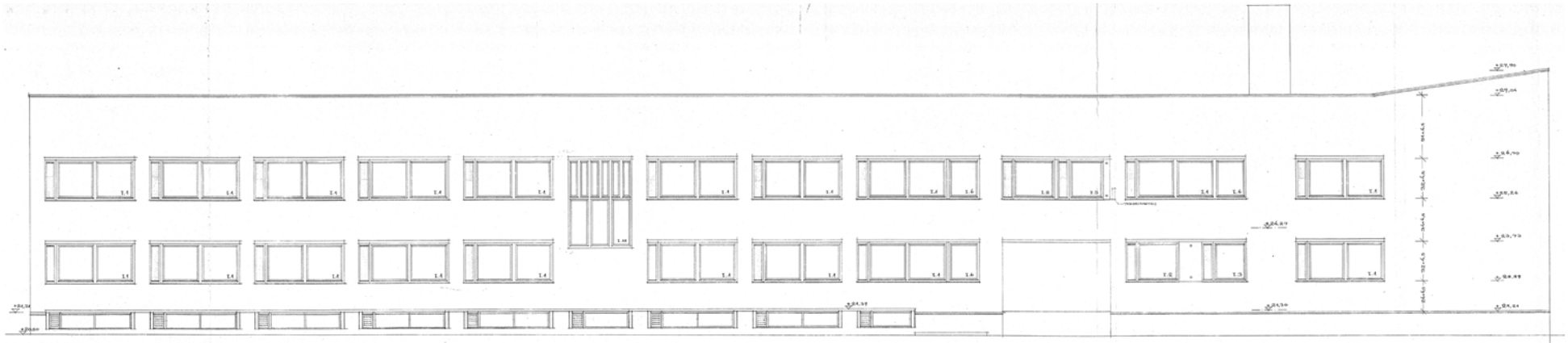

JULKISIVU VIIPURINKADULLE 1956

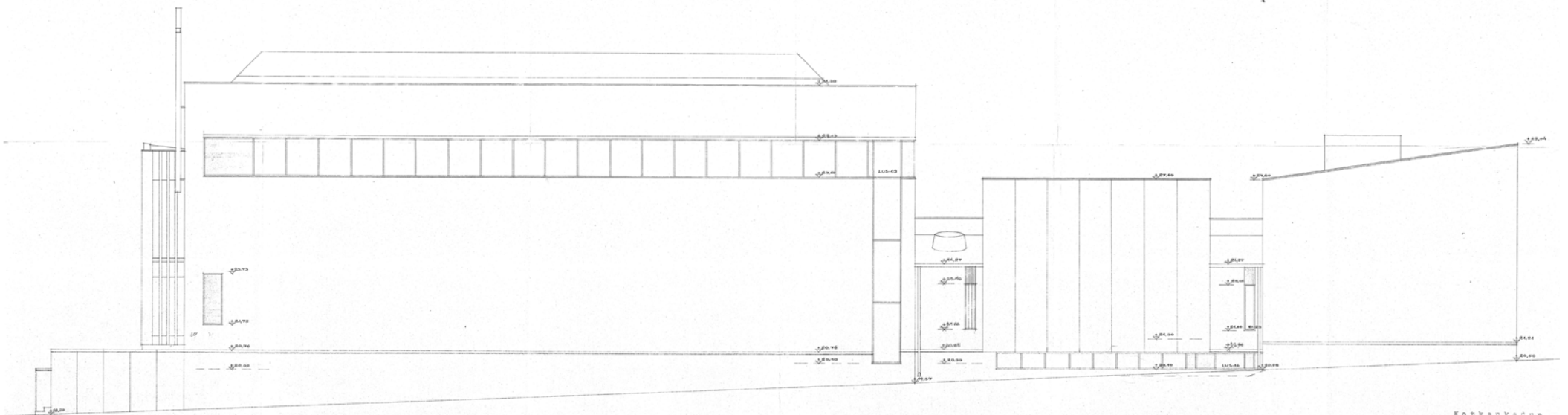

! Arkkitehtitoimisto K. Ström & O. Tuomiston laatimat julkisivu- ja leikkauksi-piirustukset toteutusvaiheesta 1956. Helsingin seurakuntayhtymä.

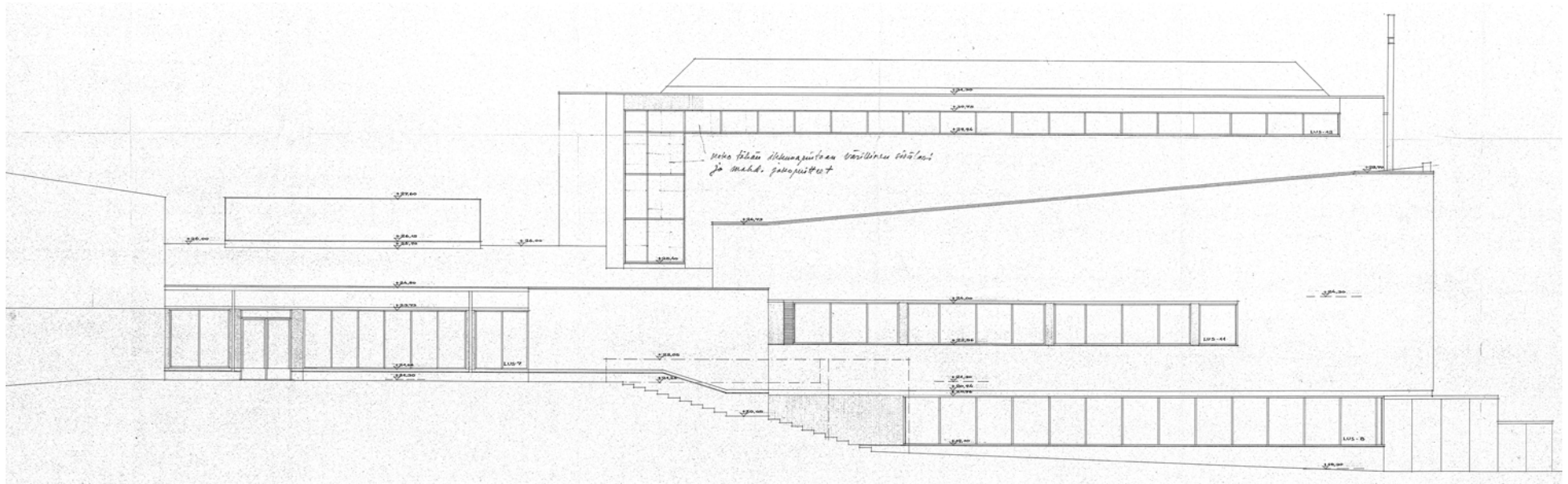
JULKISIVU HANGONKADULLE 1956

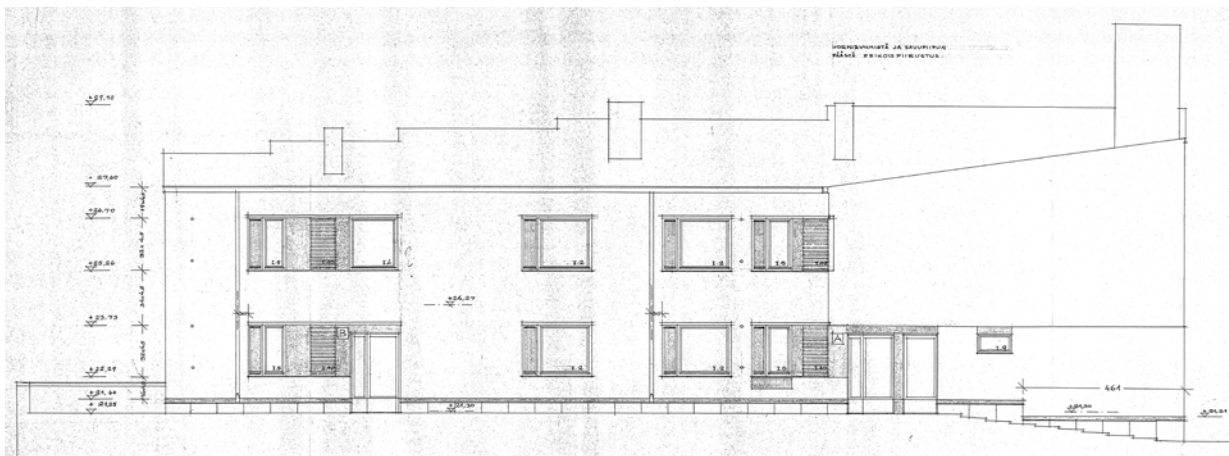
JULKISIVU LOVIISANKADULLE 1956

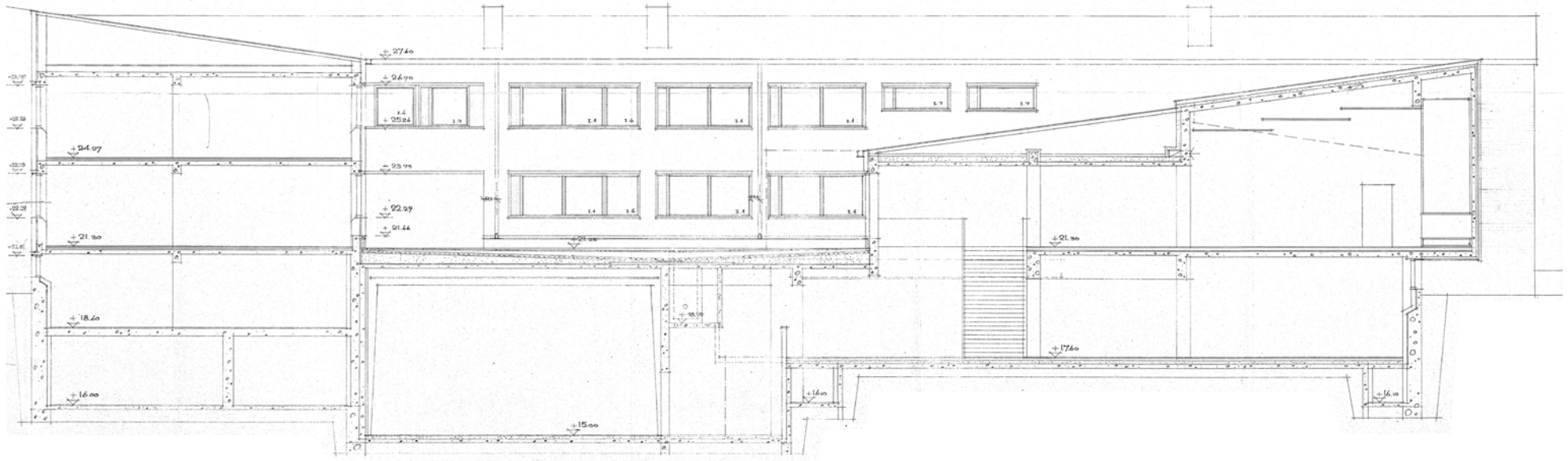
PIHAJULKISIVU LOUNAASEEN 1956

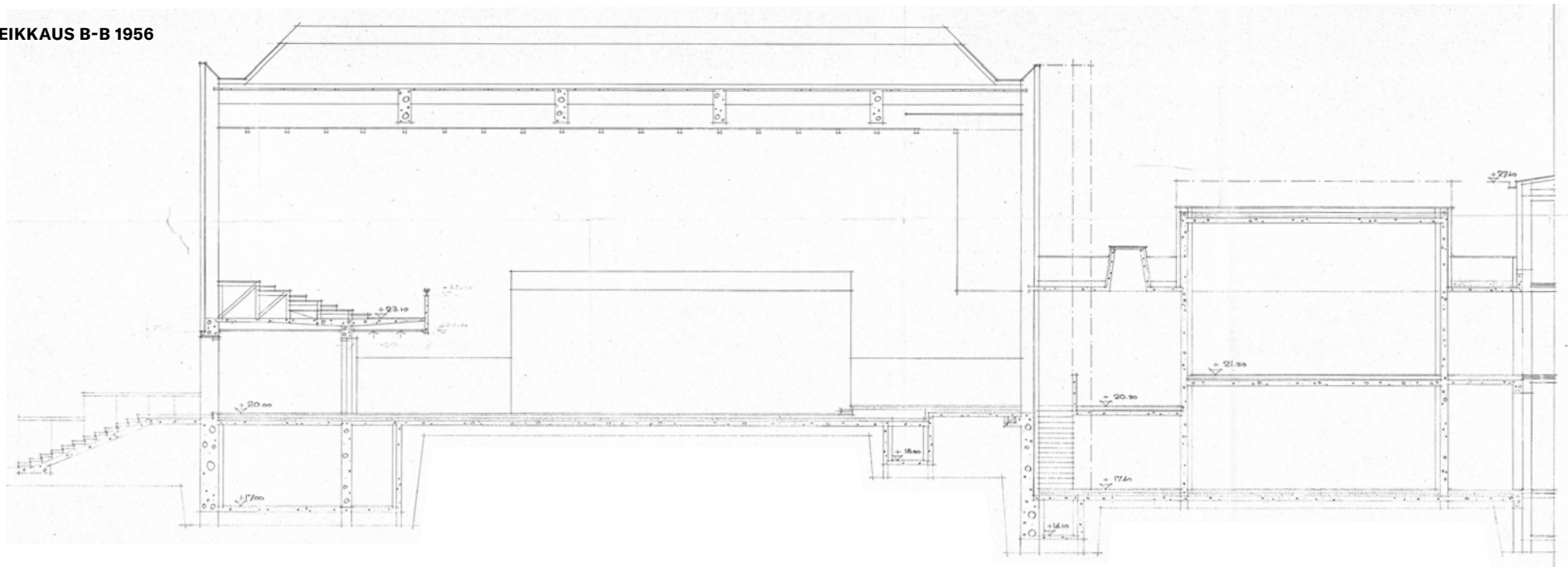
PIHAJULKISIVU KOILLISEEN 1956

LEIKKAUS A-A 1956

LEIKKAUS B-B 1956

3.4 Arkkitehdit Keijo Ström ja Olavi Tuomisto

Keijo Ström syntyi Haminassa 2.9.1920 ja kuoli Helsingissä 16.1.1985.⁴⁹ Hän valmistui ylioppilaaksi Haminan yhteislyseosta vuonna 1938. Teekkarivuosiensa Ström työskenteli muun muassa Puutalo Oy:llä ja Arkkitehtitoimisto V. Leisténillä. Ström valmistui Helsingin Teknillisen korkeakoulun arkkitehtuuriosastolta vuonna 1948. Valmistumisensa jälkeen Ström jatkoi töitään Alvar Aallon toimistossa, jossa hän oli aloittanut työnsä opintojensa loppuvaiheessa vuonna 1947.⁵⁰ Suunnittelutöiden ohella Ström toimi lisätyn rakennushallituksen jäsenenä vuosina 1959–1966 ja Suomen Arkkitehtiliiton hallituksessa vuosina 1960–1961.⁵¹

Onni Olavi Tuomisto syntyi Viipurissa 13.2.1921 ja kuoli Helsingissä 13.9.1982.⁵² Tuomisto kirjoitti ylioppilaaksi Kuopion yhteiskoulusta vuonna 1939. Strömin tavoin hän opiskeli arkkitehtuuria Helsingin Teknillisessä korkeakoulussa. Valmistuttuaan arkkitehdiksi vuonna 1949 Tuomisto meni töihin J. S. Sirénin toimistoon ja työskenteli siellä vuosina 1949–1950. Vuonna 1951 myös Tuomisto siirtyi töihin Aallon arkkitehtitoimistoon, jossa myös Ström tuohon aikaan työskenteli. Tuomistoa ja Strömiä työllisti Aallon toimistossa etenkin Helsinkiin suunnitteilla olleen Rautatalon (1955) ja Kansaneläkelaitoksen päätoimitalon (1956) suunnittelutyöt.⁵³

Vuonna 1954 Strömin ja Tuomiston aika Aallon toimistossa päättyi ja he perustivat yhteisen Arkkitehtitoimisto K. Ström & O. Tuomisto nimeä kantavan toimiston. Yksi syy tähän lienee Kotkankadun seurakunnallisen työkeskuksen arkkitehtuurikilpailu, jonka nuoret arkkitehdit voittivat vuoden 1953 lopussa.

↑ Vuonna 1960 valmistunut lissalmen seurakuntatalo. lissalmen kaupunki.

Kilpailuvoiton pohjalta suunniteltu rakennus valmistui vuonna 1957 ja siitä tuli yksi toimiston ensimmäisistä ja tunnetuimmista julkisista rakennuksista. Alppilan kirkon lisäksi toimisto suunnittelei myös monia muita kirkollisia kohteita, kuten Rautalammen pappilan (1956), Kolkanlahden hautausmaan käyttösuunnitelman ja siunauskappelin Saarijärvelle (1957), lissalmen seurakuntatalon (1960), Kuopion tuomiokirkon korjaus- ja muutostyöt (1963) ja Pieksämäen kirkon (1968).

Arkkitehtitoimisto K. Ström & O. Tuomisto kokonaistuotanto on laaja ja monipuolinen. Kirkollisten rakennusten lisäksi toimisto suunnitteli myös muita merkittäviä julkisia rakennuksia kuten Helsinki-Vantaan lentoaseman matkustajaterminaalin (1969), Lammin biologisen aseman (1970), Tvärminen eläintieteellisen aseman (1970) ja Oulun lentoaseman matkustajaterminaalin (1973) sekä suurteollisuuden laitosrakennuksia, joista tunnetuimpiin kuuluu Oy Wilh. Schauman Ab:n teollisuuslaitos Pietarsaareissa (1962). Lisäksi toimiston töihin kuului muun muassa asuin- ja saunarakennuksia sekä kouluja.

49 Diplomi-insinöörit ja arkkitehdit, 1982. Toim. Sirkka Pöyry. Helsinki: STS ja TFIF, 938, 1016 & Diplomi-insinöörit ja arkkitehdit, 2000. Helsinki: Tekniikan akateemisten liitto TEK, 754.

50 Ortiz-Nieminen 2012, 116–117.

51 Helsingin Sanomat 1985, 16.

52 Diplomi-insinöörit ja arkkitehdit, 1982. Toim. Sirkka Pöyry. Helsinki: STS ja TFIF, 938, 1016 & Diplomi-insinöörit ja arkkitehdit, 2000. Helsinki: Tekniikan akateemisten liitto TEK, 754.

53 Sarkkinen 2006, 36, 45.

Arkkitehtitoimisto K. Ström & O. Tuomiston töitä⁵⁴

1956: Pappila, Rautalamppi; Saunarakennus Neste Oy:lle, Naantali

1957: Vierumäen koulu, Vantaa

Alppilan kirkko, Helsinki

Kolkanlahden hautausmaan käyttösuunnitelma ja siunauskappeli, Saarijärvi

Saunarakennus, Hästholmen, Porvoo

1959: As Oy Hämeentie 3, Tampere

1960: Seurakuntatalo, Iisalmi

1961: As Oy Kartanontie 7–9, Helsinki

1962: As Oy Kartanontie 5, Helsinki

1963: Saarimaja, Porraskoski, Lammi

Kuopion tuomiokirkon korjaus- ja muutostyöt, Kuopio

Oy Wilh. Schauman Ab:n tehtaat, Pietarsaari

1967: Neste Oy:n tutkimuskeskus, Porvoo

1968: Saimaan kanavan arkkitehtityö, Saimaa

Pieksämäen Uusi kirkko, Pieksanmäki

1969: Helsinki-Vantaan lentoaseman matkustajaterminaali, Vantaa

1970: Tvärminen eläintieteellinen asema, Hanko

Lammin biologinen asema, Lammi

1973: Oulun lentoaseman matkustajaterminaali, Oulu

1979: Rehutehdas, Vaasan höyrymylly Oy, Vaasa

AJOITTAMATTOMIA TÖITÄ

E. Marttisen saunarakennus, Tuusula (arviolta 1950–60-luvun taite)

Pieksämäen keskustasuunnitelma, Pieksämäki (arviolta 1960–70-luvun taite)

Tehdasrakennuksia A. Ahlström Oy ja Enso-Gutzeit Oy:lle Varkauteen

Yksityistaloja

Rakennushankkeita Lähi-idässä

↑ Vuonna 1969 valmistuneen Helsingin lentoaseman matkustajaterminaalin julkisivu ja lennonjohtotorni 1969-1970 kuvattuna. Seppo Kervinen. Suomen Ilmailumuseo.

4. Muutokset

Alppilan kirkossa ei ole tehty sen valmistumisen jälkeen suuria muutostöitä. Rakennuksen toiminnot ovat pysyneet valmistumisesta lähtien samana ja tilat ovat lähes täysin alkuperäisessä käytössä. Asunnot ovat nykyään täysin yksityisessä käytössä.

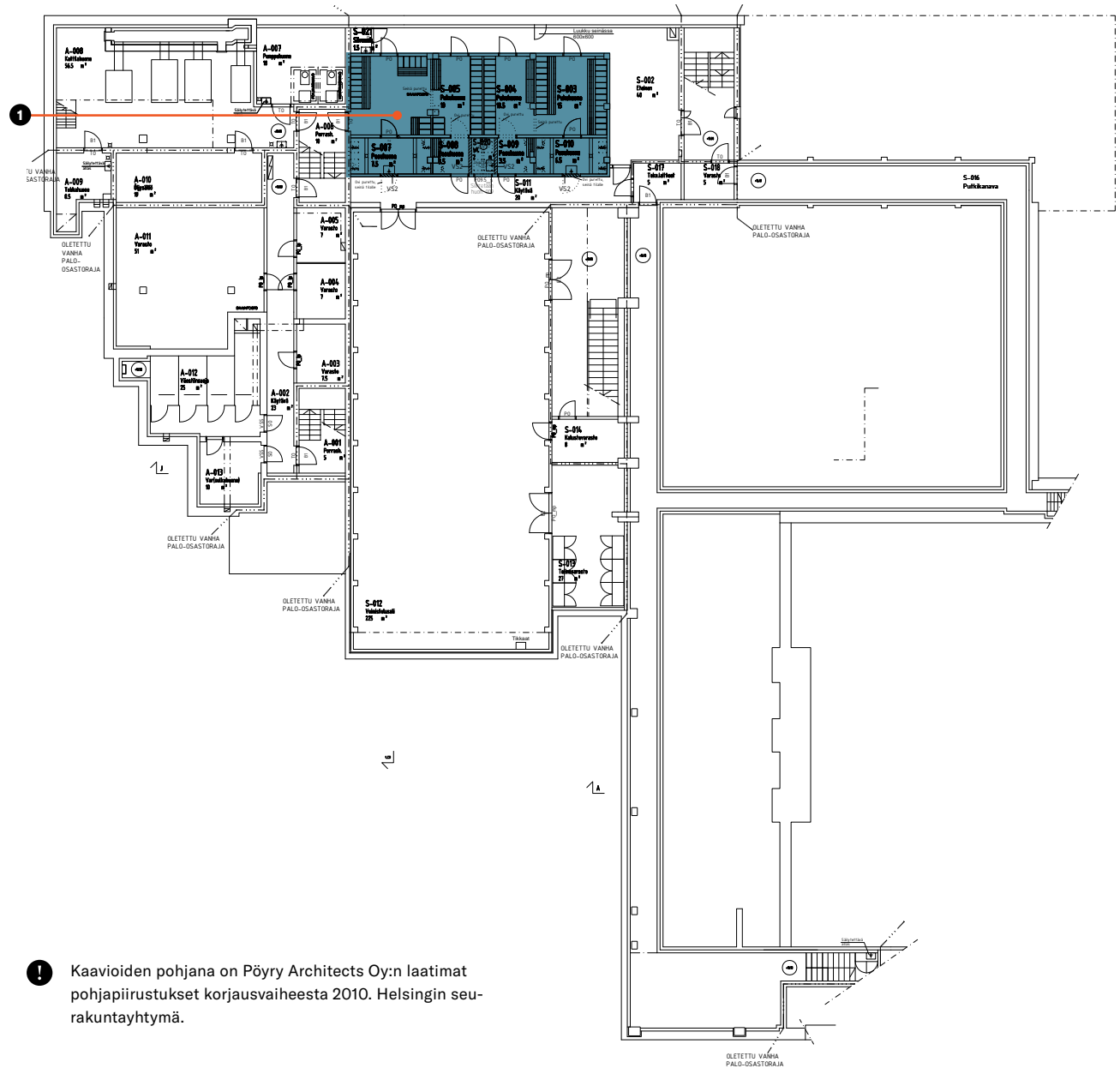
Vuonna 2010 rakennusta huollettiin ja korjattiin laajasti. Teknisiä järjestelmiä uusittiin ja parannettiin osittain, vaikka varsinaisesta peruskorjauksesta ei ollut kyse. Rapautunut kirkkosalin julkisivu seurakuntasalin vesikatkon yläpuolelta purettiin ja muurattiin uudelleen. Pihakannen rakenneerrokset purettiin ja uusittiin vesieristeitä myöten. Pihakannen sokkeleiden pintaelementit uusittiin ja kaikki julkisivut pestiin ja maalattiin uudelleen, ja pihakannelle rakennettiin jäteaitaus. Pihakannen toteutus ei vastaa täysin lupa-aineiston suunnitelmia, eikä porttikäytävän yhteyteen rakennettu portaita ja luiskaa. Ulko- ja sisäovet sekä -ikkunat korjattiin tai huollettiin ja pintakäsiteltiin.

Sisätiloissa pinnat pääasiassa huoltomalattiin. Olevat lattiat pääasiassa säilytettiin, linoleumi- ja asbestilaattalattioita pinnoitettiin uudelleen. Osa alakattojen alumiiniritoista korvattiin akustiikkalevyillä, mutta pääosa säilytettiin. Märkätilojen, kylpyhuoneiden, pesutilojen, wc-tilojen sekä keittiötilojen

ja siivoustilojen laatat ja vesieristeet uusittiin, samoin pääosa vesikalusteista. Ilmanvaihtojärjestelmiin tehtiin vähäisiä parannuksia, kirkkosalin ilmanvaihtoa parannettiin sekä pääkeittiön ja voimistelusalin ilmanvaihto uusittiin. Valaistus sekä sähköjärjestelmät pääsääntöisesti uusittiin. Täysimääräistä putkiremonttia ei rakennuksessa tehty.

1960-luvun lopulta alkaneen liturgisen uudistuksen vaikutuksesta liturgi siirtyi alttarin taakse, ja uudistuksen konkreettisena seurauksena alttaria siirrettiin lukuisissa kirkoissa irti seinästä ja kohti seurakuntaa. Tämä muutos tehtiin myös Alppilassa. Alttarin siirtämisen ajankohta jäi epäselväksi, mutta se on tapahtunut ennen vuoden 2010 korjausvaihetta. Alttarin siirtämistä ja vuonna 1975 kerhuhuoneisiin lisättyä kierreporrasta lukuun ottamatta merkittävimmät tiedossa olevat muutokset toteutettiin vuoden 2010 korjauksen yhteydessä. Kirkon ja seurakuntatilojen puolella sisätiloihin tehtiin joitain vähäisiä tilamuutoksia, joista kokonaisuutena merkittävin oli kirkkoherranviraston muutos työtiloiksi. Kellarin pukuhuoneiden tilajärjestystä muutettiin. Asuntojen osalta merkittävin muutos oli keittiöiden ja kylpyhuoneiden uusiminen, muita lattiapintoja uusittiin osittain.

MUUTOKSET KELLARIKERROKSESSA

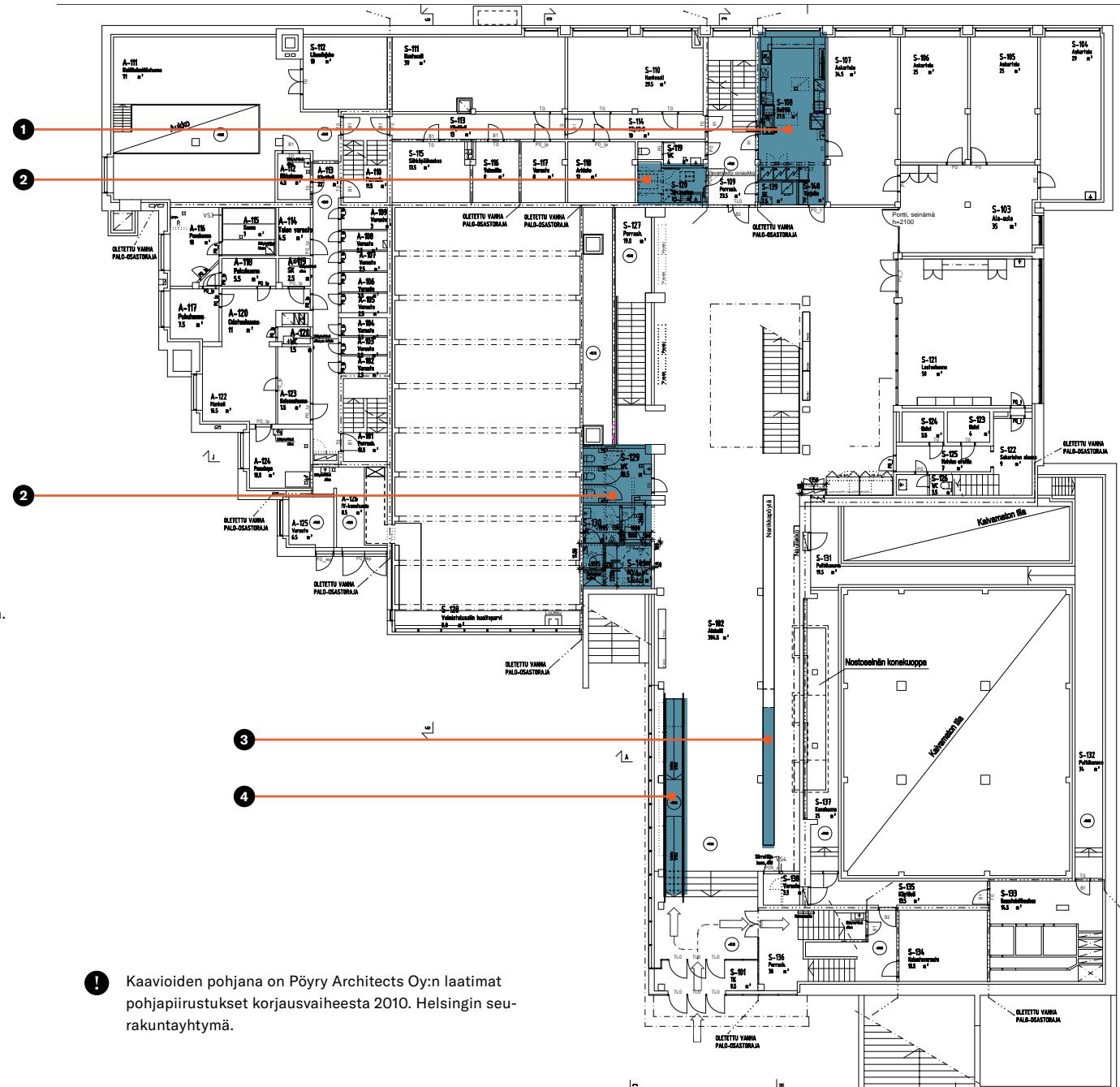

MUUTOSKAAVIOIDEN SELITTEET

- 2010
- ❗ Pukuhuoneisiin tehtiin tila- ja ovimuutoksia.

❗ Kaavioiden pohjana on Pöyry Architects Oy:n laatimat pohjapiirustukset korjausvaiheesta 2010. Helsingin seurakuntayhtymä.

MUUTOKSET 1. KERROKSESSA

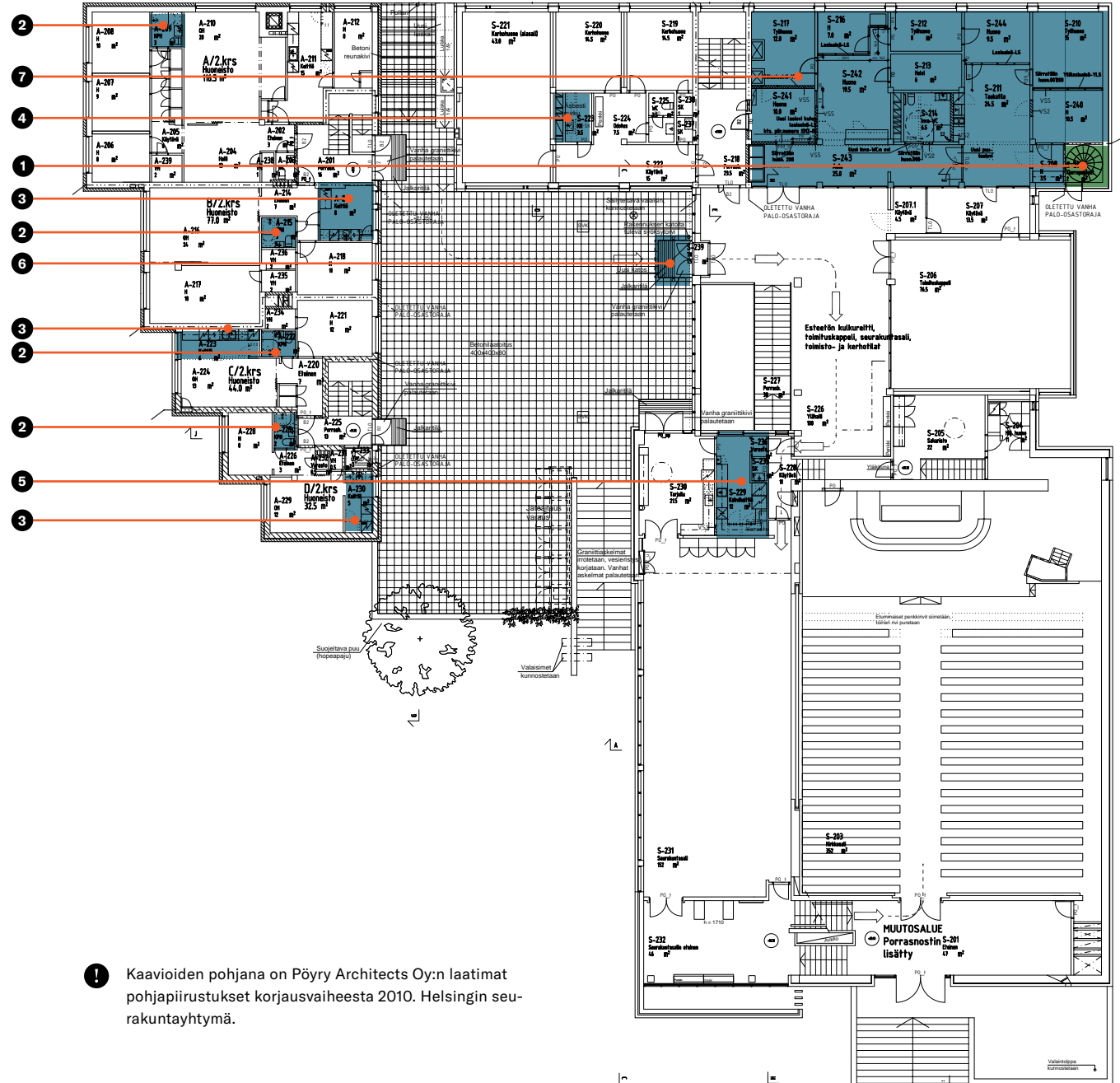

MUUTOSKAAVIOIDEN SELITTEET

- 2010
- ① Keittiöstä poistettiin väliseinä ja tilaan lisättiin kiintokalusteita.
- ② Wc-tiloihin tehtiin tila- ja ovimuutoksia.
- ③ Alahallin vastaanottopöytää lyhennettiin ja muokattiin.
- ④ Alahallin portaan yhteyteen lisättiin luiska.

! Kaavioiden pohjana on Pöyry Architects Oy:n laatimat pohjapiirustukset korjausvaiheesta 2010. Helsingin seurakuntayhtymä.

MUUTOKSET 2. KERROKSESSA

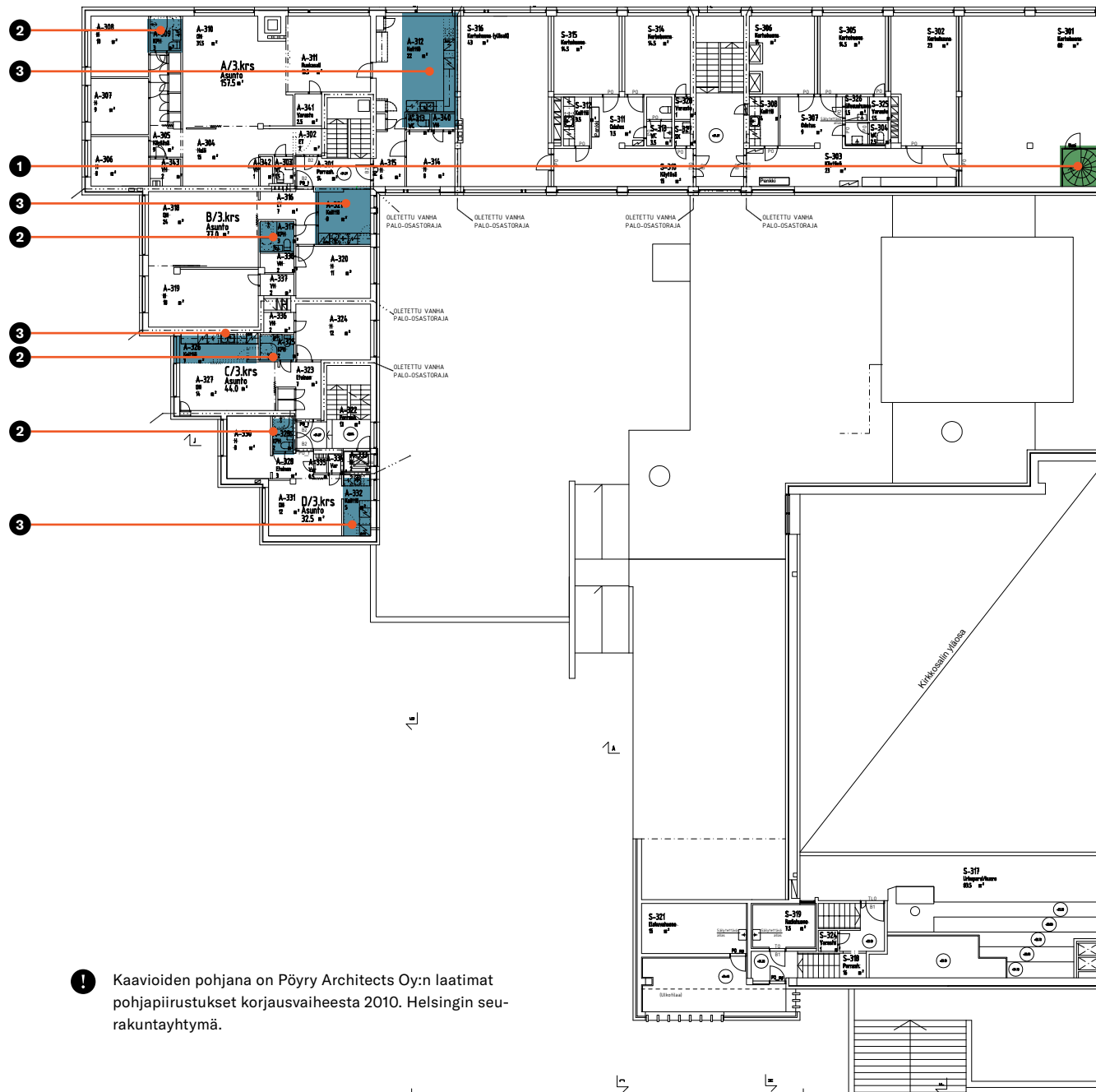

MUUTOSKAAVIODEN SELITTEET

- 1975
- 2010
- 1** Virasto- ja kerhohuonesiipeen lisättiin kierreporras.
- 2** Asuntojen saniteettitilojen kalusteet ja pinnat uusittiin.
- 3** Asuntojen keittiöt uusittiin.
- 4** Siivouskomero uusittiin.
- 5** Seurakuntasalin kahvikeittiö uusittiin.
- 6** Sisäänkäynnin yhteyteen rakennettiin uusi katos.
- 7** Virasto-osaan tehtiin tila- ja ovimuutoksia.

! Kaavioden pohjana on Pöyry Architects Oy:n laatimat pohjapiirustukset korjausvaiheesta 2010. Helsingin seurakuntayhtymä.

MUUTOKSET 3. KERROKSESSA

MUUTOSKAAVIOIDEN SELITTEET

- 1975
- 2010
- 1** Virasto- ja kerhuhuonesiipeen lisättiin kierreporras.
- 2** Asuntojen saniteettitilojen kalusteet ja pinnat uusittiin.
- 3** Asuntojen keittiöt uusittiin.

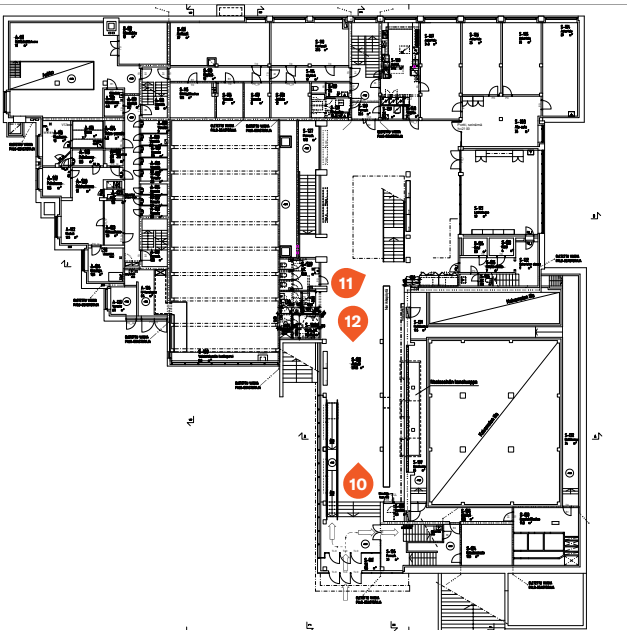
! Kaavioiden pohjana on Pöry Architects Oy:n laatimat pohjapiirustukset korjausvaiheesta 2010. Helsingin seurakuntayhtymä.

5. Nykytila

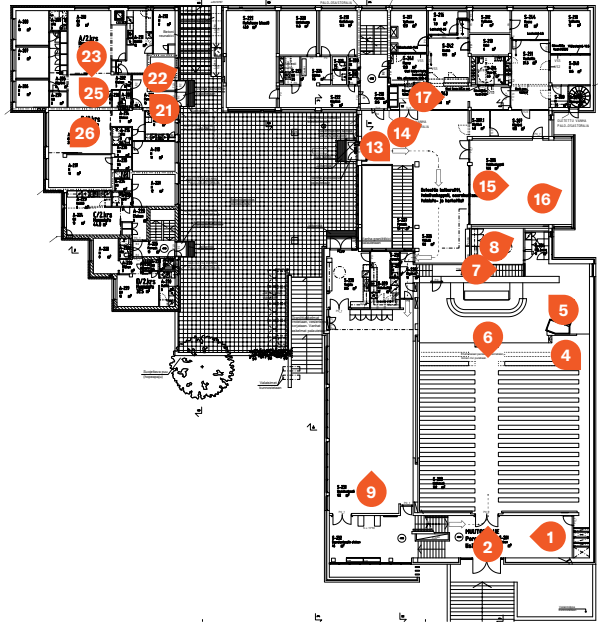
5.1 Sisätilat

Rakennuksen sisätilat on inventoitu elokuussa 2023. Inventoinnin yhteydessä tehdyt huomiot rakennuksen nykytilasta ja säilyneisyydestä on kirjattu tähän lukuun tilatyypeittäin tai -kokonaisuuksittain yhdessä paikalla otettujen dokumentointivalokuvien kanssa. Valokuvauspaikat on merkitty pohjapiirustuksiin. Eri tilakokonaisuuksia ovat asuntosiipi, kerhotila- ja työhuonesiipi, liikuntatilat sekä kirkolliset tilat. Kirkollisen toiminnan näkökulmasta oleellimmat tilat on inventoitu erikseen. Tavoitteena oli tunnistaa rakennuksen eri tilakokonaisuuksien ominaispiirteet ja arvioida niiden säilyneisyyttä.

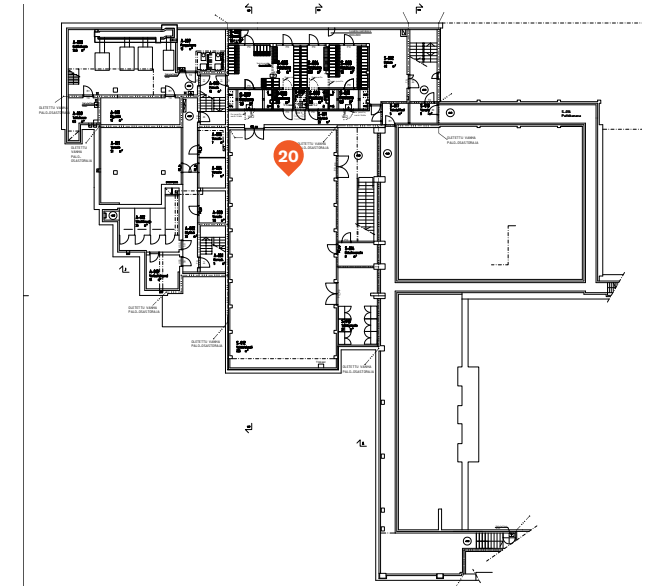
1. KERROS

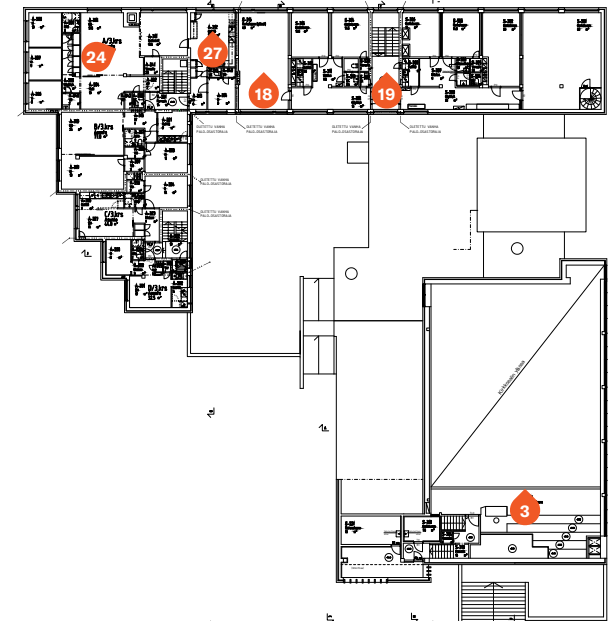
2. KERROS

KELLARIKERROS

3. KERROS

! Kuvauspaikkakaavioiden pohjana on Pöyry Architects Oy:n laatimat pohjapiirustukset korjausvaiheesta 2010. Helsingin seurakuntayhtymä.

Kirkkosalin ja seurakuntasalin sisääntuloaula

YLEINEN TILAHAHMO

Sisääntuloaula on kahteen tasoon jaettu matala tila, josta on käynti kirkkosaliin, alahalliin, seurakuntasaliin ja urkuparvelle. Seurakuntasaliin ja urkuparvelle johtavassa aulatilassa on ikkunaseinä.

SÄILYNEISYYS

Tila on säilynyt hyvin alkuperäisenä.

SISÄKATOT

Aulassa on alkuperäinen ritiläalakatto, joka on ripustettu teräskannakkein. Alakattomoduuli on 130 cm leveä. Alakatto on irti seinästä. Alakaton ja seinän väliin jäävän tilan leveys vaihtelee tilan leveyden mukaan. Alakaton yläpuolella olevan holvin pohja on maalattu mustaksi.

SEINÄT

Aulan seinät on tasoitettu ja maalattu valkoiseksi. Sisäänkäynnin yhteydessä on alkuperäinen teräs-lasiseinä, jossa on messinkinen pystysäleikkö.

LATTIA

Aulassa on alkuperäinen tiililattia, joka on tehty ruutuladonnalla kuudentoista tiilen kokonaisuuksissa. Aulan porrasaskelmissa on tasaladonta. Porrasaskelmien etupinnoissa on alkuperäinen tiilenpunainen laatoitus. Urkuparvelle johtavissa portaissa on alkuperäinen harmaa kivi. Portaiden etupinnoissa on alkuperäinen harmaa laatoitus.

JALKALISTAT

Aulassa on alkuperäiset tiilenpunaiset kaakelilistat. Urkuparvelle johtavassa porrashuoneessa kaakeli on harmaa.

↑ Kirkkosalin ja seurakuntasalin sisääntuloaula on säilynyt hyvin alkuperäisenä. Aulassa ja kirkkosalissa on tiililattialattia rakennuksen arvokkaimpien ja julkisimpien tilojen merkinä. Teräskannakkein ripustettu, seinistä irrotettu ritiläalakatto on rakennuksen tunnistettavimpia alkuperäisiä piirteitä. Valaistus oli alun perin ritilöiden taustalla. Mäntypenkki tiilimuuratuin jaloin on alkuperäinen, ja sitä on käytetty rakennuksen muissakin aulatilissa.

OVET

Aulassa on alkuperäinen teräs-lasiseinään kiinnitetty umpinainen tammiovi, jossa on aukeava ovilehti ja ovilehden kanssa saman levyinen vasikka. Ovi on käsitelty tiikin sävyiseksi. Ovesa on alkuperäinen messinkinen vedin ja karmit sekä lasiseinää seuraava messinkinen pystysäleikkö.

IKKUNAT

Seurakuntasaliin johtavassa aulatilassa on alkuperäiset teräs-lasi-ikkunat, joiden lasin ympärillä on tiikin sävyyn käsitellyt tammilistoitukset. Ikkunoissa on alkuperäiset messinkihelat. Kirkkosaliin johtavassa aulatilassa on alkuperäinen pienehkö ikkuna, jonka sisätilanpuoleinen lasi on asetettu seinään nähden viistosti. Ikkunan kolmiomainen ikkunalaute on päällystetty tummanharmaalla klinkkerillä, joka toistuu rakennuksessa jalkalistoissa ja ikkunapenkeissä.

TALOTEKNIikka

Aulan alakattoon on kiinnitetty säleikön aukotuksen muotoiset kohdevalaisimet. Tilassa on alkuperäiset liitepatterit. Ala-aulaan johtavan portaan yhteyteen on lisätty myöhemmin porrashissi.

MUUTA

Kirkkosalin puoleisessa seinässä on alkuperäinen koristereliefi, johon on kaiverrettu psalmiteksti ”Palvelkaa Herraa ilolla, tulkaa hänen kasvojensa eteen riemulla”. Aulatilassa ja käytävässä on alkuperäiset, myös muualla rakennuksessa toistuvat penkit, joissa on lakattu mäntykansi ja rakennuksen julkisivujen tapaan tiilestä muuratut, valkeaksi slammatut jalat. Seurakuntasaliin johtavan aulatilalan sivuseinällä on maalaus, jolla on omat kohdevalaisimet.

↑ Kirkkosalin ovet, samoin kuin seurakuntasalin ja toimituskappelin ovet, ovat erikoisovia, joissa ovilehdet jäävät pintaan peittäen oviaukon kokonaan. Tammiovet on käsitelty tiikkiä muistuttavaan sävyyn. Travertiinireliefi raamatun tekstein on aulan lisäksi toimituskappelissa.

Kirkkosali

YLEINEN TILAHAAHMO

Kirkkosali on korkea pitkänomainen tila, jonka sivuseinillä on saliin valoa tuovat yläikkunat. Salin etuosassa on saliin molemmin puolin sivuvaloa tuovat korkeat ikkunakentät. Salin keskellä on kahden kiinteän penkkirivistön rajaama salin etuosaan sijoitetulle alttaria kohti johtava käytävä. Penkkirivistöt ovat epäsymmetriset, oikeanpuoleiset penkit ovat vasemmanpuoleisia pitemmät. Viereinen seurakuntasali on yhdistettävissä kirkkosaliin parvimaaisena lisätilana siirtoseinä avaamalla.

SÄILYNEISYYS

Tila on säilynyt lähes alkuperäisenä. Alttaritilan toiminnallista jäsentelyä on muutettu myöhemmin siten, että alttari on siirretty irti seinästä ja kohti seurakuntaa. Siirron ajankohta jäi epäselväksi.

SISÄKATOT

Kirkkosalin katossa on poikkisuuntaiset palkit, joiden välissä on harmaat akustiikkapaneelit. Alttarin yläpuolella ja salin oikealla sivulla on säleikkömoduuli rakennuksessa toistuvaa tyyppiä. Salin eteläisellä sivulla on valoa kaappaava vino kattopinta, joka on tasoitettu ja maalattu valkoiseksi.

SEINÄT

Kirkkosalin sivuseinät ovat erikoisvalmisteista lasitettua muototiiltä, joka on suunniteltu ja valmistettu rakennusta varten. Salin etu- ja takaseinät sekä sivuseinien alaosat ovat slammattua valkoista tiiltä. Urkuparven seinämät on tasoitettu ja maalattu valkoiseksi. Kirkko- ja seurakuntasalin välissä on betoninen nostoseinä, joka on maalattu valkoiseksi.

LATTIA

Salissa on alkuperäinen tiililattia, joka on tehty ruutuladonnalla kuudentoista tiilen kokonaisuuksissa. Alttarialueen porraskelmissä on tasaladonta. Porraskelmien etupinnassa on alkuperäinen tiilenpunainen laatoitus. Alttarikorokkeen lattiassa on matalanukkinen punertava matto. Urkuparven lattiassa on punertavakirjava linoleumipalamatto.

↑ Kirkkosali urkuparvelta kuvattuna. Salin etuseinällä on kookas tiilimuuraukseen integroitava seinäreliefi. Komeat kattokruunut ovat alkuperäiset, ja ne ovat Ornon tuotantoa. Seurakuntasali voidaan yhdistää kirkkosaliin parveksi siirtoseinän avulla.

JALKALISTAT

Alttarialueen korotuksen etupinnassa on mustaksi maalattu yksinkertaisesti profiloitu puulista. Korotuksen yläreunaan on lisätty myöhemmin L-muotoinen suojalista. Alttarikaitteessa ja kirkkosalin parvella on yksinkertaisesti profiloituneet mäntylistat.

OVET

Salissa on alkuperäinen tiikin sävyyn käsitelty tammiovi, jossa on aukeava ovilehti ja saman levyinen vasikka. Ovissa on alkuperäiset messinkilankavetimet. Erikoisvalmisteen ovi on saranoitu siten, että ovilehdet ulkonevat seinäpinnasta. Kirkkosalin pohjoispuolella on aulaan johtava alkuperäinen yksilehtinen sävytetty tammiovi. Urkuparvella on alkuperäinen paloluokiteltu teräs-lasiovi, jossa on rautalankalasi. Lasin ympärillä on tamminen koristelista, joka on kiinnitetty kupukantaisin messinkiruuvein. Ovessa on molemmin puolin messinkiset potkupellit.

IKKUNAT

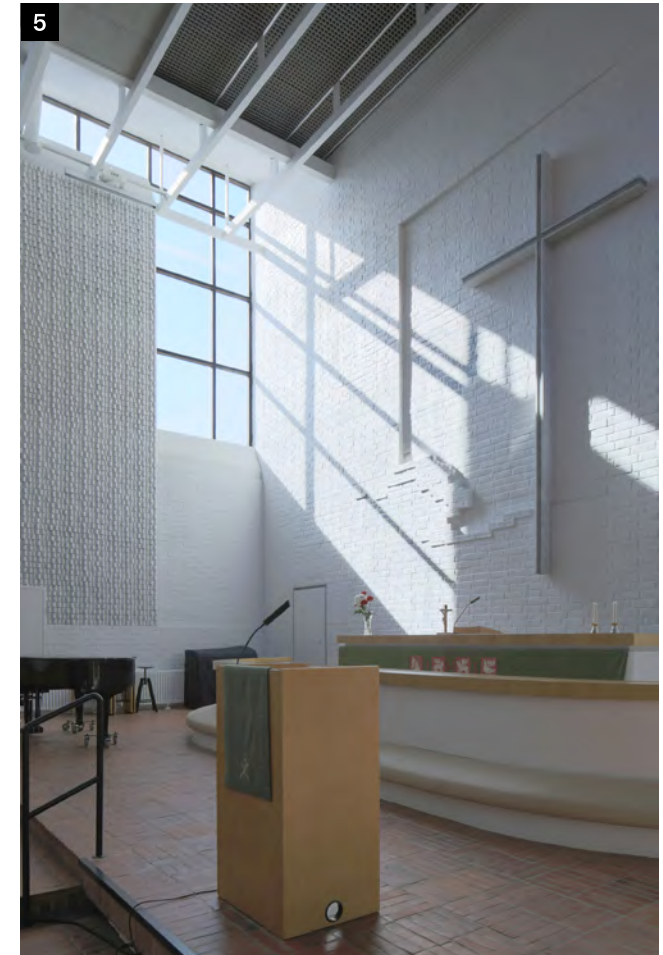
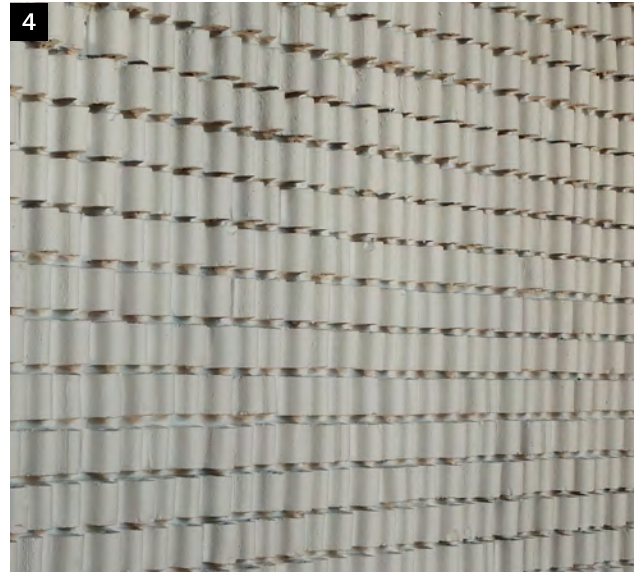
Salissa on alkuperäiset teräsikkunat, joiden lasin ympärillä on tiikin sävyyn käsitellyt tammilistoitukset. Ikkunoissa on matlasit ja messinkihelat.

TALOTEKNIikka

Salissa on kuusi suurta pienemmistä lyhtymäisistä kuvuista koostuvaa vaaleaa riippuvalaisinta. Salin pitkällä seinällä on myöhemmät loisteputkivalaisimet. Salin ja parven lämpöpatterit ovat uudehkoja liitepattereita. Saliin on lisätty äänentoistoa. Urkuparven yläpuolella olevalla seinällä on suuret lieriömäiset ilmanvaihtokanavat, jotka ovat myöhempi lisäys.

MUUTA

Salin etuseinällä on alkuperäinen epäsymmetrisellä tiililadonnalla muodostettu reliefi ja suuri marmorinen risti. Kirkkosalissa on alkuperäiset mäntypuiset penkkirivistöt, joiden selkänöjien takapuolella on messinkiset koukut ja jaloissa taivutetut messinkiset jalkasuojat. Toinen penkkirivi on poistettu ja etummainen penkkirivi siirretty sen paikalle vuoden 2010 korjausvaiheessa. Alttarialueen porrasaskelmissa on myöhemmin lisätyt mustaksi maalatut teräskaitteet. Alttarikaide ja alttaripöytä on tasoitettu ja maalattu valkoiseksi, ja niiden tasot on päällystetty tammella. Polvistumispenkit ovat vaaleanruskeaa tekonahkaa. Saarnatuoli on valkoiseksi slammattua tiiltä, joka on päällystetty pystysauvaisella tammilevyllä osittain. Saarnatuolin askelmat ovat myöhempiä matalanukkaista punertavaa mattoa. Askelmissa on myöhemmät tammiset listoitukset. Alttariseinässä on sakariston edustalle hiljaiseen huoneeseen avautuva pieni muurattu neliön mallinen aukko, jonka suojana on puinen ristikko. Aukon oikealla puolella on alkuperäiset metalliset kiinnikkeet kolehtihaaveja varten.

↑ Ylä- ja sivuikkunat valaisevat alttarin taustaseinää korostaen tiilireliefiä ja marmorista ristiä. Alttari on siirretty irti seinästä myöhemmässä vaiheessa.

← Kirkkosalin pitkissä sivuseinissä on käytetty pyöreäprofiilista erikoistiiltä, joka on suunniteltu rakennusta varten.

↑ Kirkkosali on pintamateriaalejaan, yksityiskohtiaan ja varustustaan myöten hyvin säilynyt. Lakatut mäntypenkit ovat aikakauden kirkkorakennukselle tyypilliset. Katon rajaan salin perälle on lisätty ilmanvaihtotekniikkaa.

Sakaristo

YLEINEN TILAHAHMO

Sakaristo on korkeahko huone, jonka kirkkosalin puoleisella sivulla on ensimmäiseen kerrokseen johtava avoporras. Portaans edessä on korkea ja kapea teräs-lasiseinä, josta aukeaa näkymä kohti kirkkosalin sivuikkunaa. Huoneessa on suuri pyöreä kattoikkuna.

SÄILYNEISYYS

Tila on hyvin alkuperäisenä säilynyt.

SISÄKATOT

Tilassa on laskettu alakatto, jonka pinta on maalattu reunoilta valkoiseksi. Katon keskikohta on hieman reunoja korkeammalla ja sen pinta on maalattu siniseksi. Keskikohtaa kehystävät valkoiseksi maalatut listat.

SEINÄT

Tilan seinät on tasoitettu ja maalattu vaaleaksi.

LATTIA

Huoneen lattiassa on myöhempi sinisenkirjava linoleumimatto. Porrasaskelmissa linoleumimatto on harmaa.

JALKALISTAT

Huoneessa on myöhemmät yksinkertaisesti profiloidut tammilistat ja tammiset mattolistat. Myös portaissa on myöhempi tammiminen mattolista. Porrasaskelmissa on alkuperäiset tammiset etusärmät ja -pinnat.

OVET

Tilassa on kaksi alkuperäistä yksilehtistä tammiovea, jotka on käsitelty tiikin sävyyn.

IKKUNAT

Huoneessa on pyöreä kattoikkuna, jossa on kirkas kattokupu, sekä sisäikkuna kirkkosalin perällä olevaan hiljaiseen huoneeseen.

TALOTEKNIikka

Alakattoa reunustavan listojen kulmiin on sijoitettu kolme pallonmuotoista lasista riippuvalaisinta. Huoneessa on uudehko liitepatteri ja seinäpinnoissa on sähköasennuksia.

↖ Sakariston lasiseinä ja porrashuone ovat samassa linjassa kirkkosalin korkean sivuikkunan kanssa.

↑ Kookas pyöreä kattoikkuna antaa tilaan ylävaloa.

MUUTA

Sakariston porrasta reunustavassa leveässä kaitteessa on alkuperäinen tammilevy. Portaassa on alkuperäinen valkoiseksi maalattu teräskaitte, jossa on puinen käsijohde. Huoneessa on myöhemmin lisätyt puiset kiintokalusteet ja mahdollisesti alkuperäisiä irtokalusteita.

Seurakuntasali ja aputilat

YLEINEN TILAHAHMO

Seurakuntasali on pitkänomainen korkeahko tila, jonka toisella sivulla on pitkä ikkunarivi. Tilan toisella seinällä on kookas nostoseinä, joka aukeaa kohti kirkkosalia. Salin takaosassa on jakelukeittiö.

SÄILYNEISYYS

Tila on säilynyt hyvin alkuperäisessä asussaan.

SISÄKATOT

Salissa on rakennuksessa toistuvaa tyyppiä oleva alakattomoduuli ja mustaksi maalattu holvin alapinta. Tilassa on kookkaat betoniset kattopalkit, joissa on valkoiseksi maalattu lautamuottipinta.

SEINÄT

Seinät on tasoitettu ja maalattu pääosin valkoiseksi. Kirkkosalin puoleinen seinä on maalattu punertavaan terrakotan sävyyn.

LATTIA

Lattia on kolmisauvainen tammiparketti, joka ei todennäköisesti ole alkuperäinen.

JALKALISTAT

Jalkalistat ovat pääosin profiililtaan yksinkertaiset, 90 mm korkeat tammilistat, jotka eivät ole alkuperäiset.

OVET

Tilassa on kaksi alkuperäistä tiikin sävyistä tammiovea, jossa on aukeava ovilehti ja saman levyinen vasikka. Ovisissa on messinkilankavetimet. Ovet ovat erikoisovia, jotka on saranoitu siten, että ne ulkonevat seinäpinnasta. Toimituskappelin aulaa kohti johtava ovi on valkoinen laakaovi. Kirkkosalin aulaan johtava ovi on alkuperäinen yksilehtinen tammiovi, joka on käsitelty tiikin sävyyn.

IKKUNAT

Salissa on alkuperäiset teräs-lasi-ikkunat, joiden lasin ympärillä on tiikin sävyyn käsitellyt tammilistoitukset. Ikkunoissa on alkuperäiset messinkihelat. Myös yksi messinkinen tuuletusikkuna. Ikkunalauta on päällystetty harmaanruskealla kaakelilla.

TALOTEKNIikka

Salin on myöhemmin lisättyjä lautasmaisia riippuvalaisimia. Huoneen lämpöpatterit ovat uudehkoja liitepattereita. Saliin on lisätty äänentoistoa ja sähköasennuksia. Keittiön vastaisella seinällä on ilmanvaihtosäleikköjä, jotka ovat peräisin myöhemmästä muutosvaiheesta.

↑ Seurakuntasali on säilynyt hyvin alkuperäisenä. Kuvan oikeassa laidassa on kookas betoninen nostoseinä, joka voidaan avata seurakuntasalin yhdistämiseksi kirkkosaliin. Vuoden 2010 korjausvaiheessa lattia vaihdettiin linoleumista parkettiin. Parkettilattiaa on käytetty seurakunnan arkipöytätoimintaan liittyvissä yleisötiloissa, kuten kahdessa isossa kerhuhuoneessa ja toimituskappelissa.

MUUTA

Keittiön vastaisella seinällä on akustiikkasäleikkö. Salin etuosassa on seinään kiinnitetty puuta ja lasia yhdistävä taideteos. Salin yhteydessä olevassa jakelukeittiössä on uusittu keittiökalustus.

Alahalli, 1. kerros

KÄYTTÖ

Tila toimii kokoontumis- ja sisäänkäyntiaulana naulakkoineen. Alahallista on porrasyhteys kirkkosalin ja seurakuntasalin aulaan. Hallin takaosaa käytetään ruokailutilana.

YLEINEN TILAHAHMO

Alahalli on pitkänomainen matala ja avara tila. Hallin keskellä on ylähalliin johtava väljästi mitoitettu avoporras. Eteläpuoleisella sivulla on kellarikerrokseen johtava avoporras. Hallin sisäänkäynnin yhteydessä on leveä porttas ja pitkä luiska.

SÄILYNEISYYS

Tila on hyvin alkuperäisenä säilynyt. Korjausvaiheessa 2010 alkuperäinen jyrkkä luiska korvattiin nykyisellä luiskalla ja avoportaan kaidetta täydennettiin pystypinnoin. Samassa yhteydessä naulakon alkuperäistä palvelupöytää on lyhennetty ja muokattu.

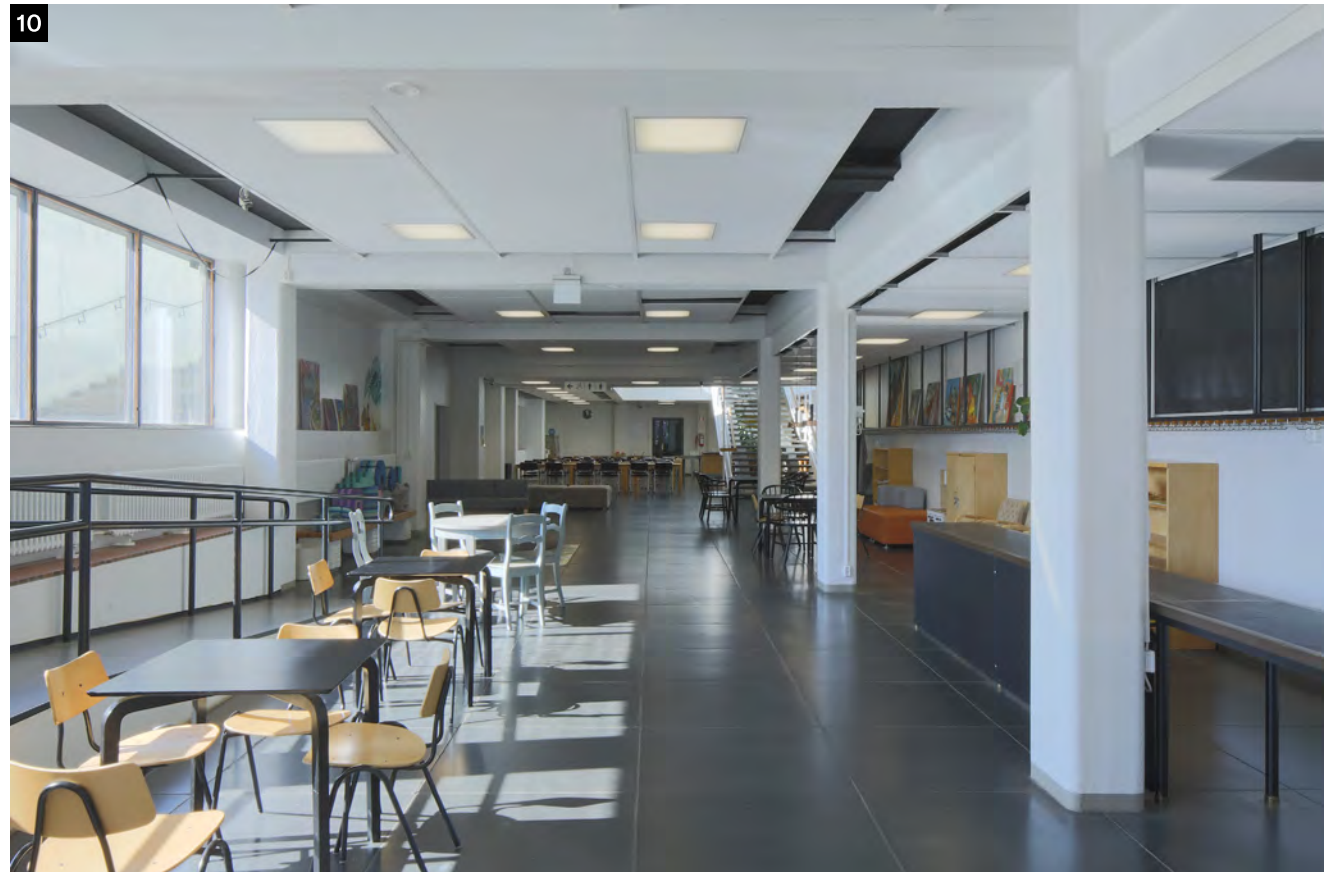
SISÄKATOT

Hallissa on rakennuksessa toistuvaa tyyppiä oleva alakattomuuduuli, johon on ripustettu sileäpintainen, akustinen levytys. Holvin alapinta on maalattu mustaksi. Alakaton pinnassa on myöhempiä neliönmallisia loisteputkivalaisimia.

SEINÄT

Hallin seinät on tasoitetut ja maalattu valkoiseksi. Tilassa on kookkaat betoniset pilarit, joissa on valkoiseksi maalattu lauta-muottipinta. Sisäänkäynnin yhteydessä on alkuperäinen teräs-lasiseinäinen tuulikaappi. Seinien molemmin puolin on messinkiset potkupellit.

10

LATTIA

Hallin lattiassa on alkuperäinen musta mosaiikkibetonilaatta. Sisäänkäyntitasossa on alkuperäinen tiililattia, joka on tehty ruutuladonnalla kuudentoista tiilen kokonaisuuksissa. Porttasaskelmissa on alkuperäinen tasaladonta. Porttasaskelmien etupinnoissa on alkuperäinen tiilenpunainen kaakeli.

↑ Alahalli on säilynyt melko alkuperäisenä. Sisäänkäynnin yhteyteen on lisätty vuoden 2010 korjausvaiheessa rakennuksen esteettömyyttä parantava luiska. Alkuperäistä palvelupöytää oikealla on lyhennetty ja osa siitä on varustettu etulevällä samassa vaiheessa.

↑ Ylähalliin johtava avoporras on säilynyt alkuperäisenä. Alahalliin takaosaa käytetään nykyisin ruokalatilana.

↑ Alahallin pintamateriaalit ovat pääosin alkuperäisiä. Hallissa on uusittu levyalakatto, jossa on hyödynnetty alkuperäisen alakaton teräskannakkeita.

JALKALISTAT

Tilan jalkalistat ovat pääosin alkuperäistä harmaata laattaa. Paikoin laattaa ei ole ja seinäpinta on maalattu laatan linjaa seuraten harmaaksi.

OVET

Hallin ulko-ovet ovat alkuperäiset teräs-lasiovet. Lasien ympärillä on tammiset koristelivat, jotka on kiinnitetty kupukantaisin messinkiruuvein. Ovilla on molemmin puolin messinkiset potkupellit. Vessoissa on pääosin uusitut valkoiseksi maalatut laakaovet.

IKKUNAT

Hallissa on Viipurinkadulle päin aukeava ikkunarivistö. Ikkunat ovat alkuperäisiä sisäpuolelta sisään aukeavia ja ulkopuolelta kiinteitä kaksilasisia teräskehysikkunoita, joissa on tammiset koristelivat molemmin puolin. Tammi on käsitelty tiikin sävyiseksi. Ikkunoiden heloitukset ovat alkuperäiset.

TALOTEKNIikka

Hallissa on pääosin uusitut liitepatterit ja seinäpinnoissa on sähköasennuksia.

MUUTA

Ylähalliin johtavan portaan kaiteisiin on lisätty pystypinnoja korjausvaiheessa 2010. Avoportaan lepotaso ja askelmat ovat tummaa kiveä, joihin on kaiverrettu kaksi portaan levyistä liukuestettä. Porraskaiteet ovat valkoiseksi maalattu teräsputkikaiteita, joiden suojaavissa osissa on putkesta taivutettu kehys ja pystypinnat. Kaiteissa on puiset käsijohteet. Hallissa on kaksi alkuperäistä penkkiä, joissa on lakattu mäntykansi ja kolme tiilestä muurattua jalkaa. Kirkkosalin puoleisen seinustan edessä on alkuperäiset alakatosta ripustettu naulakko ja palvelutiski, jota on lyhennetty merkittävästi vuonna 2010.

Lastenhuone ja askarteluhuoneet, 1. kerros

KÄYTTÖ

Lastenhuone on käytössä kerhotilana lapsille. Askarteluhuoneet ovat monipuolisessa kokoontumiskäytössä. Yhdessä tiloista on kangaspuut. Keittiön viereinen askarteluhuone on otettu keittiön käyttöön.

YLEINEN TILAHAHMO

Lastenhuone on pitkänomainen tila, jonka toisella pitkällä seinällä on yläikkunarivi ja toisella tilan aulasta erottava teräs-lasiseinä. Askarteluhuoneet ovat pitkänomaisia tiloja, joiden päätyseinillä on matalat yläikkunat viistoin ikkunapenkein. Askarteluhuoneiden aula on erotettu alahallista kevyellä levyseinäkkeellä, jossa on ovi.

SÄILYNEISYYS

Lastenhuone ja askarteluhuoneiden aula ovat säilyneet pääosin alkuperäisinä. Askarteluhuoneissa erityisesti lattiapintoja on uusittu eri vaiheissa muun muassa vesivahingon seurauksena.

SISÄKATOT

Lastenhuoneessa ja askarteluhuoneiden aulassa on uusittu levyalakatto, jossa on hyödynnetty alkuperäisiä moduulialakaton teräskannakkeita. Alakaton pinnassa neliönmallisia loisteputki-valaisimia ja ilmanvaihtokanavia, jotka ovat myöhempiä lisäyksiä. Askarteluhuoneissa on maalattu lautamuottipintainen betonikatto, johon on kiinnitetty pinnaltaan valkoisia akustiikkalevyjä.

SEINÄT

Lastenhuoneessa seinät ovat pääosin valkoiseksi maalattua tiiliseinää. Ikkunaseinä on tasoitettu ja maalattu punertavaksi. Muissa tiloissa seinät on tasoitettu ja maalattu pääosin valkoiseksi.

LATTIA

Lastenhuoneen lattiassa on myöhempi osin punertavankirjava ja osin kahden eri harmaan sävyinen linoleumimatto. Askartelutilojen aulassa on yhtenäisenä alahallista jatkuva musta mosaiikkibetonilattia, jossa laatan koko on 800 x 900 mm. Askarteluhuoneiden lattioissa on käytetty vaaleankirjavaa linoleumia, tummanharmaata keraamista lattialaattaa ja puukuvioitua, harmaata vinyylinakkua.

JALKALISTAT

Lastenhuoneessa on myöhempi yksinkertaisesti profiloitu tammilista. Muissa tiloissa on pääosin valkoiseksi maalattu, yksinkertainen puulista.

OVET

Lastenhuoneen ovi on alkuperäinen leveä tammiovi, jossa on aukeava ovilehti ja saman levyinen vasikkaosa. Ovessa on alkuperäiset messinkilankavetimet. Erikoisovet on saranoitu siten, että ne ulkonevat seinäpinnasta. Tilan takaseinällä on alkuperäinen yksilehtinen tammiovi, joka johtaa sakariston alaosaan. Tammiovet on käsitelty tiikin sävyiseksi. Askarteluhuoneissa on alkuperäiset, valkoiseksi maalatut palo-ovet. Askarteluhuoneiden aulaa alahallista erottavassa seinäkkeessä on alkuperäinen, valkoiseksi maalattu laakaovi.

IKKUNAT

Lastenhuoneessa on alkuperäiset teräsikkunat, jotka muodostavat yhtenäisen nauhamaisen ikkunarivistön seinän yläreunaan. Lasien ympärillä on tiikin sävyyn käsitellyt tammilistoitukset. Ikkunoissa on alkuperäiset messinkihelat. Huoneessa on yksi umpinainen tuuletusikkuna. Askarteluhuoneissa on alkuperäinen kaksiosainen teräsikkuna tuuletusluukulla ja niiden aulassa vastaava, yksiosainen ikkuna. Osa lasituksista on rautalankalasia.

TALOTEKNIikka

Tiloissa on alkuperäiset liitepatterit. Lastenhuoneessa patterien edessä on kiinteä puupenkki, joka toimii myös patterien suoja. Osa tilojen sähköasennuksista on uusittu tai lisätty myöhemmin, kuten askarteluhuoneiden pitkät, kiskoon kiinnitetyt toimistovalaisimet.

MUUTA

Lastenhuoneen pohjoisella seinällä on vesipiste ja sen vieressä on myöhemmin lisätyt kiintokaapit.

Ylähalli, 2. kerros

YLEINEN TILAHAHMO

Ylähalli on matala ja avara aulatila, jossa on alasaliin johtava väljästi mitoitettu avoporras.

SÄILYNEISYYS

Ylähalli on säilynyt lähes täysin alkuperäisenä. Lattiapinta on uusittu korjausvaiheessa 2010.

SISÄKATOT

Hallin sisäkatot on tasoitetut ja maalattu valkoiseksi.

SEINÄT

Hallin seinät on tasoitettu ja maalattu valkoiseksi. Pilareissa on erottuvat kulmavahvikelistat, mikä on rakennuksessa toistuva alkuperäinen aihe. Viraston puolella on alkuperäinen teräs-lasi-seinä, jossa on lasiovet.

LATTIA

Hallin lattia on mustankirjava, ala-aulan kivilattiaa jäljittelevä vinyyli- tai vastaava laatta, joka on peräisin myöhemmästä muutosvaiheesta.

JALKALISTAT

Hallin jalkalistat ovat profiililtaan yksinkertaiset 45 mm korkeat tammilistat.

↑ Ylähallin tilahahmo ja pintamateriaalit ovat säilyneet lähes täysin alkuperäisinä. Lattiapinta listoituksineen ja seinävalaisimet on uusittu korjausvaiheessa vuonna 2010.

OVET

Ylähallin ulko-ovet ovat alkuperäiset teräs-lasiovet. Lasien ympärillä on tammiset koristelistat, jotka on kiinnitetty kupukantaisiin messinkiruuvein. Ovissa on molemmin puolin messinkiset potkupellit.

IKKUNAT

Hallissa on ikkunaseinä, joka koostuu kapeista ja korkeista ikkunoista. Ikkunat ovat alkuperäisiä sisäpuolelta sisään aukeavia ja ulkopuolelta kiinteitä kaksilasisia teräskehysikkunoita, joissa on tiikin sävyyn käsitellyt tammiset koristelistat molemmin puolin. Ikkunoiden heloitukset ovat alkuperäiset.

TALOTEKNIikka

Ylähallin pilareissa on lasikuvulliset kaksiosaiset valaisimet vuoden 2010 korjausvaiheesta. Aulassa on pääosin uusitut levy patterit.

MUUTA

Hallissa on alkuperäinen penkki, joissa on lakattu mäntykansi ja kolme tiilestä muurattua jalkaa. Aulan perällä on Veikko Vienojan vuonna 1963 valmistunut maalaus "Kristus arkisen aherruksen keskellä", jolla on oma kaksiosainen kohdevalaisin. Avoportaikossa on kolmen kookkaan riippuvalaisimen kokonaisuus.

↑ Ylähallin ja toimistotilojen välissä on teräs-lasi-seinä, jonka alkuperäinen detajliikka toistuu myös muualla rakennuksessa teräs-ovissa ja -ikkunoissa. Ikkunoita kehystää tiikin sävyyn käsitellyt ohuet tammilistat.

Toimituskappeli, 2. kerros

YLEINEN TILAHAHMO

Toimituskappeli on kuutiomainen tila, jossa on alttaria kohti nouseva porrastettu ritilälakatto. Etuseinän molemmin puolin on korkeat teräs-lasi-ikkunat, jotka antavat seinälle sivuvaloa.

SÄILYNEISYYS

Toimituskappeli on säilynyt hyvin alkuperäisessä asussa. Korjauksessa vuonna 2010 lattian linoleumimatto korvattiin parketilla.

SISÄKATOT

Huoneessa on rakennuksessa toistuvaa tyyppiä oleva ritilälakatto, joka on ripustettu teräskannakkein.

SEINÄT

Seinät on pääosin slammattua ja maalattua tiiliseinää. Altтарin puoleinen seinä on tasoitettu ja maalattu vaaleansiniseksi. Altтарin taustalla seinässä on alkuperäinen koristereliefi, johon on kaiverrettu psalmitteksti ”Me siunaamme teitä herran huoneesta”. Seinällä on kookas puuristi ja ristin mukaan sovitettut pysty- ja vaakasuuntaiset koristeraidat.

LATTIA

Kappelin lattiassa on kolmisauvainen tammiparketti, joka on todennäköisesti uusittu.

JALKALISTAT

Kappelissa on profiililtaan yksinkertaiset 90 mm korkeat tammilistat vuodelta 2010.

↑ Toimituskappeli on säilynyt hyvin alkuperäisenä. Altтарin takana etuseinässä on puinen risti, ja sen sakaroiden linjassa seinässä pysty- ja vaakasuuntaiset koristeraidat. Katossa on alkuperäinen ritiläverhous kolmessa tasossa, valaisimet ja parketti ovat myöhempiä.

OVET

Kappelissa on kookas tammiovi, jossa on aukeava ovilehti ja saman levyinen vasikka. Ovessa on alkuperäiset messinkilankavetimet. Salista käytävään johtava ovi on vastaava yksilehtinen ovi, jonka heloitus on uusittu. Tammiovet on käsitelty tiikin sävyyn.

IKKUNAT

Huoneessa on alkuperäiset korkeat teräs-lasi-ikkunat, joiden lasin ympärillä on tiikin sävyyn käsitellyt tammilistoitukset.

TALOTEKNIikka

Huoneessa on myöhemmin lisättyjä lautasmallisia riippuvalaisimia ja kohdevalaisimia. Salin takaseinällä on poistoilmaventtiilit yhtenäisessä rivissä. Lämpöpatterit ovat uudehkoja liitepattereita.

MUUTA

Huoneessa on kirkollisiin toimituksiin liittyviä alkuperäisiä puisia kalusteita. Irtotuolit ovat Artekin mallistoa, ja niissä on valokuva-aineiston mukaan alun perin ollut vaaleat vyöt.

↑ Toimituskappeli on säilynyt hyvin alkuperäisenä. Alttarin puoleisessa seinässä on travertiinilevy, johon on kaiverrettu psalmiteksti, ja puisen ristilinjoja noudattavat pysty- ja vaakasuuntaiset koristeraidat. Katossa on alkuperäinen alumiiniritilälakatto, lattian parketti on myöhempi.

Työhuoneet, 2. kerros

KÄYTTÖ

Tiloja käytetään seurakunnan henkilökunnan toimisto- ja sosiaalitaloina.

YLEINEN TILAHAHMO

Tilahahmo on peräisin vuoden 2010 muutosvaiheesta. Tilakokonaisuus perustuu yläaulasta teräs-lasiseinällä erotettuun käytävävyöhykkeeseen, jonka ympärille on ryhmitelty työhuoneita. Tilaryhmän keskellä on avoin, aulamainen vastaanottotila asiointitiskineen.

SÄILYNEISYYS

Tilakokonaisuus on uusittu vuoden 2010 korjauksen yhteydessä.

SISÄKATOT

Tilassa on uusittu levyalakatto, jossa on hyödynnetty alkuperäisen moduulin teräskannakkeita. Alakaton pintaan on kiinnitetty neliömallisia loisteputkivalaisimia.

SEINÄT

Tiloissa on tasoitettut ja vaaleaksi maalatut seinät. Osa seinistä on maalattu siniseksi. Käytävän seinillä on urin erotetut kulmahahvikkeet. Tiloissa on myöhempiä puurakenteisia lasiväliseiniä.

LATTIA

Tilojen lattia on pääasiallisesti myöhempiä ruskeankirjavaa linoleumilattiaa.

JALKALISTAT

Tiloissa on 90 mm korkeat yksinkertaisesti profiloidut tammilistat, jotka ovat peräisin myöhemmistä muutosvaiheista.

OVET

Huoneissa on pääosin uusitut valkoiseksi maalatut laakaovet ja tammipintaist lasiovet. Huoneissa on myös kaksi alkuperäistä lakattua puulaakaovea, joista toisessa on uusittu heloitus.

IKKUNAT

Huoneissa on alkuperäiset sisään-sisään aukeavat kaksilasiset tammi-ikkunat. Heloitukset ovat alkuperäiset. Tuuletusikkunoihin on lisätty myöhemmin tuuletusventtiileitä.

↑ Työhuoneiden aulaa ja käytävää. Työhuoneiden pintamateriaalit ovat pääosin peräisin vuoden 2010 korjausvaiheesta, ylähallin vastainen teräs-lasiseinä on alkuperäinen.

TALOTEKNIikka

Tilojen osin pintavetoisia sähköasennuksia on uusittu ja lisätty myöhemmin.

Kerhohuoneet, 2. ja 3. kerros

KÄYTTÖ

Tiloja käytetään kerho- ja kokoushuoneina.

YLEINEN TILAHAHMO

Tilakokonaisuus koostuu käytävästä, jonka yhteydessä on kolme erillistä kerhotilaa ja pienempiä aputiloja.

SÄILYNEISYYS

Tilajako on säilynyt alkuperäisenä. Huoneiden pintamateriaaleja on uusittu myöhemmissä vaiheissa. Wc-tiloissa on pääasiallisesti alkuperäiset 15 x 15 cm:n kokoiset kiiltävät valkoiset kaakelit ja kuusikulmaiset himmeät lattialaatat. Lattiapintoja uusittiin laajasti vuoden 2010 korjauksessa, jolloin osa vinyliasbestilattioista korvattiin linoleumimatolla ja kahteen isoimpaan kerhohuoneeseen asennettiin tammiparketti.

SISÄKATOT

Huoneessa on rakennuksessa toistuvaa tyyppiä oleva alakattomoduuli ja mustaksi maalattu holvipohja. Alakaton pintaan kiinnitetyt levymäiset loisteputkivalaisimet ovat peräisin myöhemmistä muutosvaiheista.

SEINÄT

Tiloissa on pääosin lasikuituverkko, tasoite ja maalaus. Kerhohuoneiden seiniin on kiinnitetty törmäyslistoja. Osa käytävän seinien nurkista on pyöristetty.

LATTIA

Tilojen lattioissa on pääasiallisesti myöhempi punertavankirjava linoleumipalamatto. Osassa kerhohuoneista on punertava vinyylilattialattia. Isoimmassa kerhotilassa on muista tiloista poiketen kolmisaumainen parketti, joka on todennäköisesti peräisin myöhemmistä muutosvaiheista.

JALKALISTAT

Kolmannessa kerroksessa on yhdeksän ja toisessa kerroksessa 45 mm korkea yksinkertaisesti profiloitu tammilista, joka on peräisin myöhemmistä muutosvaiheista.

OVET

Huoneissa on alkuperäiset vaaleaksi maalatut puulaakaovet. Ovien heloitukset on pääosin uusittu. Keittiöiden, komeroiden ja vessojen ovissa on alkuperäiset heloitukset.

IKKUNAT

Tiloissa on alkuperäiset sisään-sisään aukeavat kaksilasiset tammikkunat. Ikkunoissa on alkuperäiset heloitukset. Tuuletusikkunoihin on lisätty myöhemmin tuuletusventtiileitä.

↑ Toisen kerroksen iso kerhohuone on säilynyt hyvin alkuperäisenä lattiaa lukuun ottamatta. Kuvassa näkyy rakennuksessa toistuva alkuperäinen ritiläalakatto. Valaisimet ovat vuodelta 2010, alkuperäiset olivat kattoritilän takana.

TALOTEKNIikka

Huoneissa on alkuperäiset valurautapatterit. Sähköasennuksia on uusittu ja lisätty myöhemmin.

MUUTA

Aulasyvennyksessä ja käytävässä on alkuperäiset penkit, joissa on lakattu mäntykansi ja tiilestä muuratut jalat. Pohjoisen puoleiseen päätyyn on lisätty vuonna 1975 poistumista varten betoninen kierreporras, jossa on teräspinnakaide.

Kerhotila- ja työhuoneosan porrashuone, 2. ja 3. kerros

SÄILYNEISYYS

Kerhosiiven porrashuone on hyvin alkuperäisenä säilynyt.

SISÄKATOT

Porrashuoneessa on tasoitettu ja maalattu sisäkatto.

SEINÄT

Porrashuoneen seinissä on pääosin laskuituverkko ja vaaleaksi maalattu pinta. Yksi pitkä seinä on maalattu siniseksi.

LATTIA

Porrashuoneiden lattia on alkuperäistä mosaiikkibetonia, jossa on käytetty mustaa ja valkoista kiviainesta sekä harmaata sementtiä. Betonin raekoko on keskikokoinen. Lattia on jaettu messinkilistalla 125 x 125 cm kokosiin kenttiin.

JALKALISTAT

Porrashuoneen alkuperäiset jalkalistat ovat harmaata klinkkeriä.

OVET

Porrashuoneessa on alkuperäiset paloluokitellut teräs-lasiovet, joissa on rautalankalasiset. Porrashuoneen puolella lasien ympärillä on tammiset koristelistat, jotka on kiinnitetty kupukantaisiin messinkiruuvein. Ovissa on molemmin puolin messinkiset potkupellit.

IKKUNAT

Porrashuoneessa on alkuperäiset sisään-sisään aukeavat kaksilasiset tammi-ikkunat. Heloitukset ovat alkuperäiset. Portaana yhteydessä on yhdeksänosainen korkea puuikkuna.

TALOTEKNIikka

Porrashuoneessa on myöhemmistä vaiheista peräisin olevat pyöreät kupuvalaisimet.

MUUTA

Portaissa on profiloidut mosaiikkibetoniaskelmat. Porraskaide on valkoiseksi maalattu teräsputkikaide, jonka suojaavissa osissa on putkesta taivutettu kehys ja pystypinnat. Kaiteen käsijohde on puinen ja tukitolpat jatkuvat kattoon saakka.

↑ Kerhotila- ja työhuoneosan porrashuone on säilynyt paljolti alkuperäisenä. Porraskaide kattoon saakka jatkuvine tukitolppineen on rakennuksessa toistuvaa tyyppiä.

Liikuntasali, kellari

YLEINEN TILAHAHMO

Liikuntasali on pitkänomainen korkea tila, jota kehystävät ylöspäin levenevät poikkirakenteet. Salin etuseinällä on Kotkankadulle aukeavat yläikkunat. Salin yhteydessä varasto- ja pesutiloja.

SÄILYNEISYYS

Tila on säilynyt pääpiirteissään alkuperäisenä. Salin yhteydessä olevien puku- ja pesuhuonetilojen pinnat on uusittu.

SISÄKATOT

Salin sisäkaton holvin pinta on maalattu mustaksi ja siihen on kiinnitetty akustoivia kattolevyjä.

SEINÄT

Tilan seinät on tasoitettu ja maalattu vaaleaksi. Seinien alapinta on maalattu harmaalla. Liikuntasalin toiselle seinälle on kiinnitetty mäntyrimoja ja akustiikkalevyjä.

LATTIA

Salissa on alkuperäinen koivulankkulattia, jonka pintaan on maalattu eri värisiä kenttämerkintöjä. Lattia on kunnostettu vuoden 2010 korjauksessa.

JALKALISTAT

Huoneessa on pääosin myöhemmin lisätyt, profiililtaan yksinkertaiset tammilistat.

OVET

Salissa on kaksi alkuperäistä harmaaksi maalattua umpipaneeliovea, joista toisessa on vasikka.

↑ Kellarikerroksen liikuntasali on säilynyt tilahahmoltaan alkuperäisenä. Pintoja on uusittu.

IKKUNAT

Salissa on alkuperäinen ikkunaseinä, joka koostuu kapeista ja korkeista ikkunoista. Ikkunat ovat alkuperäisiä sisäpuolelta sisään aukeavia ja ulkopuolelta kiinteitä kaksilasisia teräskehysikkunoita, joissa on tiikin sävyyn käsitellyt tammiset koristelistat molemmiin puolin. Ikkunoiden heloitukset ovat alkuperäiset.

TALOTEKNIikka

Liikuntasalin kattoon on asennettu loisteputkivalaisimia ja suuri ilmanvaihtoputki. Seinissä on ilmanvaihtokanavia. Salissa on alkuperäiset liitepatterit, jotka on suojattu puukehikoilla.

MUUTA

Salin seiiniin on kiinnitetty puiset puolapuut ja koripalloverkkoja. Kattoon on kiinnitetty liikuntasalikäyttöön liittyviä köysiä ja renkaita. Salin toisella pitkällä sivulla poikkirakenteisiin on kiinnitetty harmaaksi maalattu metallitanko.

Asunto-osa

KÄYTTÖ

Rakennuksessa on kahdeksan asuntoa. Asunnot on vuokrattu yksityisille käyttäjille. Asunto-osassa on kaksi kellarikerrosta, joista alemmassa on taloteknistä- ja varastotilaa ja ylemmässä edellisten lisäksi pesutupa ja saunaosasto aputiloineen.

YLEINEN TILAHAHMO

Asunnot on sijoitettu omaan rakennuspiirensä kahteen kerrokseen ja ryhmitelty kahden porrashuoneen ympärille. Asunnoissa esiintyy yhteensä viisi erilaista pohjaratkaisua. Tilaohjelma on kummassakin asuntokerroksessa identtinen sillä erotuksella, että ylimpään kerrokseen sijoitettu kookkain asunto ulottuu sisäpihaan johtavan porttikongin yläpuolelle, ja on siltä osin alapuolellaan olevaa asuntoa isompi. Huoneistojen koot ovat vuoden 2010 korjausvaiheen pohjapiirustusten mukaan 157,5 m², 116,5 m², 77 m², 44 m² ja 32,5 m². Asunnoissa on koon mukaan yhdestä neljään makuuhuonetta. Isoimmassa asunnossa on kaksi sisäänkäyntiä, joista toinen on todennäköisesti ollut kotiapulaisen käytössä.

Kellarikerroksissa tilat ryhmittyvät keskikäytävän ympärille.

SÄILYNEISYYS

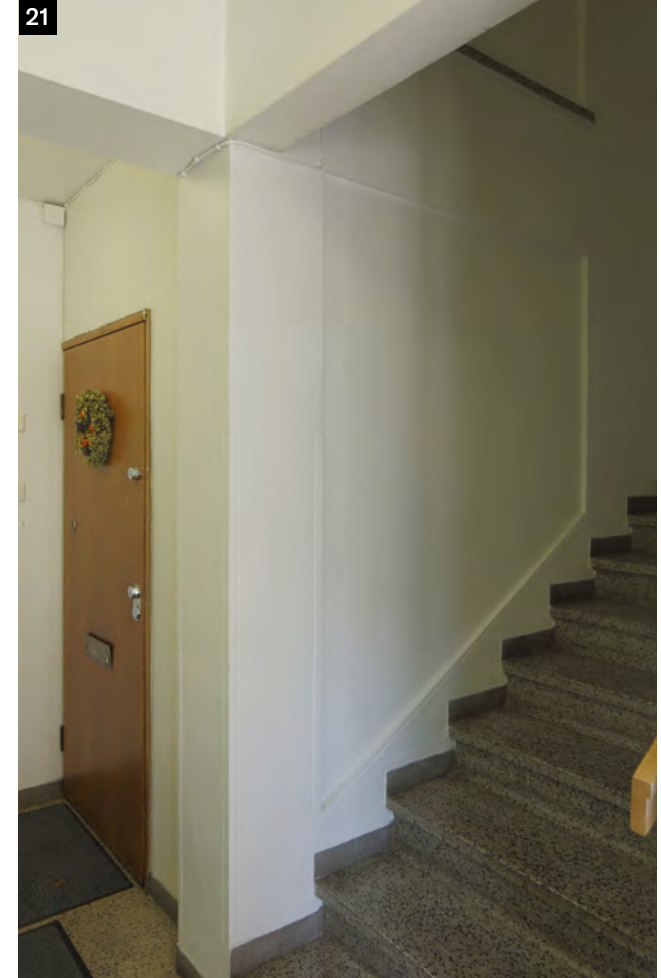
Asuntojen tilaratkaisut ovat säilyneet lähes kauttaaltaan alkuperäisinä, ja muutoksia on tapahtunut lähinnä keittiökalusteiden järjestelyssä. Kahdessa suurimmassa asunnossa osa porrashuoneesta on yhdistetty asuntoon mahdollisesti jo rakentamisaikavaiheessa. Ajoitukselle ei kuitenkaan saatu vahvistusta. Ikkunat tuuletusosineen ovat pääosin heloitusta myöten alkuperäiset, samoin

teräskannakkein tuetut ikkunalaudat, joiden pintakäsittely on uusittu korjausvaiheessa 2010. Alkuperäisiä ovat myös kiinteät vaatekaapit painikkeineen ja laatikostoineen (osa on maalattu myöhemmin) sekä väliovet heloituksineen, joista osassa on ympäriltä listoitettu ikkunalasi ja osa on umpinaisia. Väliovien lasitukia on uusittu, ja niissä on käytetty useita erilaisia lasityyppejä.

Pintamateriaaleja on uusittu eri ajankohtina ja etenkin korjausvaiheessa vuonna 2010. Erityisesti kahdessa suurimmassa asunnossa on säilynyt alkuperäisiä pintamateriaaleja, kuten päätilojen parkettilattia, joka koostuu kookkaista kuusisauvaisista ruuduista, sekä alun perin luonteeltaan puolijulkisten aulojen pystysuuntainen kaakelipinta. Kylpyhuoneet on uusittu pintamateriaalien ja kalustuksen osalta vuonna 2010. Kaikissa asunnoissa alun perin ollut kylpyamme on poistettu, ja tilalle on asennettu suihku.

Porrashuoneet ovat säilyneet hyvin pintamateriaaleineen. Kahden suurimman asunnon kohdalla osa porrashuoneesta on liitetty osaksi asunnon eteistä mahdollisesti jo rakennusvaiheessa. Alkuperäisissä piirustuksissa porrastasanne oli A-porrashuoneessa nykyistä väljempi.

Alemman kellarin tilajako ja käyttötarkoitukset ovat säilyneet alkuperäisinä. Ylemmän kellarikerroksen tilajako ja käyttö ovat alkuperäisen mukaiset muilta osin, mutta alkuperäisen autotallin paikalle käytävän kaakkoispäässä on rakennettu ilmanvaihdon konehuone.

↑ Asuntosiiiven A-portaassa osa porrashuoneesta on liitetty osaksi asunnon eteistä ilmeisesti jo rakennusvaiheessa. Seinäpinnasta uralla erotetut kulmavahvikkeet toistuvat aiheena koko rakennuksessa.

22

↑ Asuinsiiven porrashuoneet ovat säilyneet hyvin pintamateriaaleineen ja yksityiskohtineen. Porraskelmissä on epätavallinen, kaareva sivuprofiili ja porraskaiteen tolpat jatkuvat kattoon saakka.

SISÄKATOT

Asunnoissa ja porrashuoneissa katot ovat pääosin sileäksi tasoitettuja ja valkoiseksi maalattuja.

Kellaritiloissa katot ovat pääosin maalattuja betonipintoja, joissa on muottilaudoituksen jälki.

SEINÄT

Seinät asunnoissa, porrashuoneissa ja kellarissa on pääosin tasoitettu ja maalattu valkoiseksi. Osassa asunnoista on myöhemmin eri värisiksi maalattuja, yksittäisiä seiniä.

Kahdessa isossa asunnossa aulan ja olohuoneen välissä on alkuperäinen tolppien varaan rakennettu kevyt tilanjakoseinä, joka on irti katosta ja lattiasta. Kahden ison asunnon olohuoneen seinässä on arkkitehtonisena elementtinä ulkoneva osa, joka todennäköisesti palvelee lisäksi seinän takana olevan kylpyhuoneen talotekniikkalinjojen kotelona.

Asuntojen kylpyhuoneissa seinät on laatoitettu viimeisessä korjauksessa vuonna 2010 pitkänomaisella, kiiltävällä kaakelilla.

LATTIA

Asuinhuoneissa lattiat ovat pääosin puukuviota jäljittelevää laminaattia. Kahdessa suuremmissa asunnossa päätilojen lattia on alkuperäistä tammiparketia, joka koostuu 40x40 cm kokoisista kuusisauvaisista ruuduista. Asuntojen kylpyhuoneissa lattiat ovat tummanruskeaa 10x10 cm kokoista laattaa 2010-luvulta.

Porrashuoneessa lattiat ovat pääosin alkuperäisiä mosaiikki-betonilattioita, joissa on musta ja valkoinen kiviaines ja harmaa sementti. Porraskelmissä on tavanomaisesta poikkeava, kaareva poikkileikkausmuoto.

Kellarissa lattiat ovat pääosin maalattuja betonilattioita. Pesutuvan lattiassa on säilynyt alkuperäinen vaalea, kuusikulmainen klinkkerilaatta, joka toistuu myös rakennuksen muissa osissa wc-tiloissa ja siivouskomeroissa. Sama laatta on todennäköisesti ollut alkuperäinen pintamateriaali myös asuntojen kylpyhuoneissa.

JALKALISTAT

Asunnoissa jalkalistat ovat pääosin korjauksessa uusittuja, 90 mm korkeita ja poikkileikkaukseltaan suorakulmaisia tammilistoja, joiden takana on kuljetettu sähköjohtoja. Alkuperäistä asuntojen jalkalistatyyppejä ei havaittu. Porrashuoneissa jalkalista on alkuperäinen, ruskeanharmaa klinkkerilaatta. Kellaritiloissa jalkalistoja ei yleensä ole käytetty.

OVET

Porrashuoneiden ulko-ovet ovat alkuperäisiä teräs-lasiovia, joissa on molemmin puolin kupariset potkupellit.

Asuntojen porrastaso-ovet ovat alkuperäisiä tammiovia, jotka on käsitelty tiikin sävyyn. Heloitukset on ovikelloja ja postiluukuja lukuun ottamatta uusittu. Kahdessa suuremmissa asunnossa oven käteisyys on muutettu ovea muokkaamalla, kun osa porrastanteesta on otettu asunnon eteisen osaksi ja tilan toimivuus on edellyttänyt saranoinnin kääntämistä.

Asuntojen väliovet ovat alkuperäisiä, vaaleanharmaaksi maalattuja umpinaisia puulaakaovia ja ikkunallisia puulaakaovia. Painikkeet ja heloitukset ovat pääosin alkuperäisiä.

Kellarissa on useita erilaisia välioivia tilojen käyttötarkoitusten mukaan.

IKKUNAT

Ikkunat ovat alkuperäisiä sisäänaukeavia, kaksipuitteisia tammi-ikkunoita, joissa sekä ulko- että sisäpuiteessa on yksinkertainen tasolasi. Karmit ja umpinaiset tuuletusikkunat on maalattu sisäpuolelta valkoiseksi. Ikkunapenkit ovat viistoja, ja niihin liittyy teräskannakkein tuetut tammiset ikkunalaudat, joiden pintakäsittely on myöhempi. Osassa keittiöistä ikkunapenkit ovat tasaiset, ja niissä on ilmeisesti alun perin ollut rakennuksessa toistuva, ruskeanharmaa klinkkeripinta. Tuuletusluukkujen kohdalla on julkisivussa kuparisäleiköt.

↑ Kahden suuremman asunnon aulatilassa on alkuperäinen koristetiilliseinä.

↑ Suurimmissa asunnoissa on säilynyt päätilojen alkuperäinen tammiparketti.

TALOTEKNIikka

Asunnoissa on painovoimainen ilmanvaihto. Patterit ovat alkuperäisiä vesikiertoisia liitepattereita. Sähköasennukset ovat myöhempiä ja uusittuja.

MUUTA

Asunnoissa on säilynyt runsaasti alkuperäisiä komerokalusteita.

↑ Isoissa asunnoissa on alkuperäinen tilanjakoseinä, johon on liittynyt asunnon julkiseen ja yksityiseen osaan jakava verho.

↗ Asunnoissa on alkuperäiset viistot ikkunapenkit, joihin liittyy teräskannakkein tuetut tammiset ikkunalaudat.

→ Asuntojen keittiöissä on tasaiset ikkunapenkit, joissa alun perin oli klinkkeripäällyys.

5.2 Ulkotilat

Rakennuksen ulkotilat on inventoitu elokuussa 2023. Inventoinnin yhteydessä tehdyt huomiot rakennuksen nykytilasta ja säilyneisyydestä on kirjattu tähän lukuun yhdessä paikalla otettujen dokumentointivalokuvien kanssa. Valokuvauspaikat on merkitty kaavioon. Huomiot julkisivuista ja kaupunkikuvasta on jäsenneilty pääasiallisesti ympäröivien katujen mukaan sekä sisäpihan osalta omana kokonaisuutenaan. Tavoitteena oli tunnistaa rakennuksen ominaispiirteet ja arvioida niiden säilyneisyyttä.

Kirkkorakennus muodostaa yhtenäisen korttelikokonaisuuden, joka avautuu eri tavoin Kotkankadulle, Viipurinkadulle ja Hangonkadulle. Loviisankadun suuntaan rakennus on lähes umpinainen. Hangonkadulla matalahko kerhotila- ja työhuonesiipi porttikäytävineen on sovitettu ympäröivien asuinrakennusten mittakaavaan. Pääjulkisivuina voidaan pitää lounaaseen ja kaakkoon Viipurinkadulle ja Kotkankadulle suuntautuvia julkisivuja, joiden edustalle katujen varteen muodostuu erilaisia aukiotiloja. Rakennuksen toimintoitain ryhmitellyt tilat muodostavat omat osakokonaisuutensa, jotka kiertyvät suojaisan, katutasosta nostetun sisäpihan ympärille vilkkaan joukkoliikennekadun varressa. Etenkin Viipurinkadun ja Kotkakadun puolella väljät katutilat tarjoavat näkymiä kirkolle kaukaa. Lähirakennukset ovat matalia, pääosin kolmesta viiteen kerrosta korkeita asuinrakennuksia kivijalkaliikkeineen.

Julkisivu kaakkoon Kotkankadulle

YLEISHAHMO JA SÄILYNEISYYS

Kirkkosalin pääsisäänkäynti portaineen ja pihatasanteineen sijoituu Kotkankadulla kiinni jalkakäytävän linjaan. Rakennus jatkaa viereisen asuinrakennuksen mittakaavaa liittyen katutilaan melko huomaamattomasti. Seurakuntasalin ja alahallin sisäänkäynnin edustalle jää aukiomainen katutila, joka jatkuu isompana aukiona Viipurinkadun puolelle, mistä nouseaan sisäpihalle.

Kotkankadun puoleisella julkisivulla on kirkkosalin pääsisäänkäynti sekä alahallin sisäänkäynti. Julkisivun keskellä on katutasosta kerroksen verran nostetun sisäänkäyntipiha muuri ja porras, ja sen molemmin puolin pulpettikattoisena nouseva asuntosiiven pääty sekä seurakuntasalin ja kirkkosalin portaittain nousevat päädyt. Korkeimmalle, räystäslinjan yläpuolelle kohoaa kirkkosalin päätyseinään kiinnitetty kookas risti.

Julkisivu on säilynyt alkuperäisenä. Vuoden 2010 korjausvaiheessa julkisivut on suunnitelma-aineiston mukaan pesty ja maalattu, sokkeli ja muurit on kunnostettu ja maalattu sekä ikkunat, ovet ja kellotilan pinnat kunnostettu ja niiden maalipinnat huoltomaalattu. Silmämääräisesti arvioiden betonipinnat ovat osin huonokuntoiset.

SOKKELI

Sokkelit ovat ohuesti tasoitettua ja vaalean harmaaksi maalattua betonia, ja niissä näkyy vaakasuuntaisen muottilaudoituksen jälki. Sokkelien ulkopinta on samassa tasossa tiilimuurauksen ulkopinnan kanssa. Sokkelin ja julkisivumuurauksen välissä on syvennetty kaista, jossa on pääosin vihreäksi patinoitunut kuparipellitys.

28

JULKISIVU

Julkisivu on slammattua ja valkoiseksi maalattua tiiltä. Yksityiskohdat ovat pääosin kuparia, ja ne ovat pinnaltaan tummuneita tai vihreäksi patinoituneita. Kellotilan edessä ja sivulla on kookkaat betonista valetut pystysäleet, jotka on käsitelty samaan tapaan kuin sokkelit ja betonimuurit. Julkisivut ovat alkuperäiset, ja ne on huoltomaalattu.

↑ Alppilan kirkon pääjulkisivu. Rakennuksen korkea kirkkosali, seurakuntasali ja lasinen alahalli näkyvät kauas Viipurinkadulta ja Tivolitieltä saavuttaessa. Porrasmaisesti massoiteltu asuinsiipi sijoittuu Viipurinkadun varteen. Kerroksen verran katutasosta korotettu sisäpiha näkyy rakennusmassojen keskellä.

↑ Kellotilan edessä ja sivulla on kookkaat, betoniset pystysäleet.

↗ Kirkkosalin puoleisen sisäänkäynnin edustalla on graniittiporaat ja pieni katutilasta korotettu pihatasonne. Tammiövi on koristettu kuparisälein. Muurien yläpinta on graniittia.

→ Kotkankadun puoleisessa pääsisäänkäynnissä on yksityiskohtineen alkuperäinen teräslasiseinä.

32

← Rakennuksen korkeimmalla kohdalla kattolinjan yläpuolelle kohoava kuparipintainen risti viestii ympäristöön rakennuksen käyttötarkoituksesta.

→ Kirkkosalin aulaan johtava sisäänkäynti on koruton mutta juhlallinen. Tammiovea kehystäää kuparipintaisin säleiköin varustetut ikkunat.

33

KATTO

Katot ovat pääosin loivia pulpettikattoja, ja kirkkosalin osalla on loiva harjakatto. Katutilassa kirkkosali on ilmeeltään tasakattoinen matalan harjakaton jäädessä räystäään taakse piiloon. Ulkoneuvia räystäitä ei ole, ja räystäällä kulkee suurelta osin vihreäksi patinoitunut kuparipellititys.

OVET JA IKKUNAT

Alahallin teräs-lasiseinässä ovet ja ikkunat ovat alkuperäisiä teräs-lasiovvia ja -ikkunoita, jotka on maalattu tummanharmaaksi ja joissa on kupariset potkupellit. Ikkunoissa on ohuet tammitset koristelistat, joissa on tiikin sävy. Ovissa on alkuperäiset,

muodoltaan yksikertaiset messinkivetimet. Kirkkosalin eteiseen johtava ulko-ovi on umpinainen, tammipintainen ovi, jossa on varsinaisen aukeavan ovilehden levyinen vasikkaosa. Oven ympärillä olevan lasiseinän pystysuuntainen, kuparipintainen säleikkö jatkuu koristeellisena kuparilistoituksena oven pinnassa. Julkisivupinnasta sisennetyn oven yläpuolella on kuparipellititys. Käyttöovessa on alkuperäinen, muodoltaan yksinkertainen, kookas messinkivedin. Lukitus on uusittu. Asuntosiiiven päädyn IV-konehuoneeseen johtavat pystypaneloidut puuovet on maalattu vaaleanharmaalla värillä.

PORTAAT JA MUURIT

Kirkkosalin ovelle sekä korotetulle sisäpihalle nousee graniittiportaat, joissa on karkeaksi hakattu pinta. Portaat ovat alkuperäiset. Sisäpihalle nousevan portaan vesieristys on suunnitelma-aineiston mukaan uusittu korjausvaiheessa 2010. Kivet ovat alkuperäiset. Sisäpihaa sekä kirkkosalin sisäänkäynnin tasannetta rajaa betonielementtipintaiset muurit, jotka on tasoitettu ja maalattu samaan tapaan kuin sokkelit.

MUUTA

Kirkkosalin pääoven yläpuolella julkisivussa on kookas, pinnaltaan tummunut, kuparipintainen risti, joka kohoaa osittain räystäslinjan yläpuolelle.

Julkisivu lounaaseen Viipurinkadulle

YLEISHAHMO JA SÄILYNEISYYS

Asuntosiihen porrastuva julkisivu näyttyy Viipurinkadulle tasakattoisena. Syvemmillä tontilla on seurakuntasalin pitkä julkisivu loivasti laskevina pulpettikattoineen. Kirkkosalin pitkä julkisivu kohoaa seurakuntasalin taustalla sen yläpuolelle.

Julkisivu on säilynyt pääosin alkuperäisenä. Vuoden 2010 korjausvaiheessa julkisivu on suunnitelma-aineiston mukaan pesty ja maalattu, sokkeli ja muurit on kunnostettu ja maalattu sekä ikkunat kunnostettu. Alahallin ja seurakuntasalin teräsikkunat ja asuntojen tammi-ikkunat on kunnostettu ja osa tammi-ikkunoiden kuparisista tuuletussäleiköistä uusittu vanhan mallin mukaan. Suunnitelma-aineiston mukaan kirkkosalin lounaisseinä on korjausvaiheessa purettu ja muurattu uudelleen alkuperäisen ulkonäön säilyttäen, ja osa sokkelista alahallin ja sisäpihalle nousevan portaan välillä on uusittu. Inventointihetkellä sokkelin yläreunan kuparipellyksiä puuttui paikoin.

SOKKELI

Sokkelit ovat ohuesti tasoitettua ja vaalean harmaaksi maalattua betonia, ja niissä näkyy vaakasuuntaisen muottilaudoituksen jälki. Sokkelien ulkopinta on samassa tasossa tiilimuurauksen ulkopinnan kanssa. Sokkelin ja julkisivumuurauksen välissä on syvennetty kaista, jossa on pääosin vihreäksi patinoitunut kuparipellys.

JULKISIVU

Julkisivu ovat slammattua ja valkoiseksi maalattua tiiltä. Julkisivut ovat pääosin alkuperäiset, ja ne on suunnitelma-aineiston mukaan huoltomaalattu vuonna 2010, jolloin myös rikkoutuneita tiiliä on uusittu. Kirkkosalin lounaisseinä on purettu ja rakennettu ulkonäöltään alkuperäistä vastaavaksi.

34

↑ Kirkon asuntosiihi ja seurakuntasali reunustavat Viipurinkatua porrastetusti muodostaen rakennuksen eteen pienen aukion. Viipurinkatu on suhteellisen vilkas joukkoliikennekatu.

KATTO

Asuntosiihi on ilmeeltään tasakattoinen loivan pulpettikaton laskiessa sisäpihaa kohti. Ulkonevia räystäitä ei ole, ja räystäällä kulkee suurelta osin vihreäksi patinoitunut kuparipellys. Räystäpellityksen alla on kapeat tuuletusaukot. Seurakuntasalin katto on loiva pulpettikatto, ja kirkkosalin katto sen taustalla näyttyy tasakattoisena matalan harjakaton jäädessä räystään taakse piiloon.

OVET JA IKKUNAT

Asuntojen ikkunat ovat alkuperäisiä tammi-ikkunoita, joihin liittyy kuparisia tuuletussäleikköjä ja pystysuuntaisesti uritetulla kuparipellillä verhottuja umpiosia. Vuoden 2010 korjausvaiheen suunnitelmien mukaan puuikkunat on kunnostettu ja osa tuuletussäleiköistä uusittu vanhan mallin mukaan. Ikkunapellit ovat kuparia. Alahallin ja seurakuntasalin ikkunat ovat alkuperäisiä teräs-lasi-ikkunoita, jotka muodostavat yhtenäisen, nauhamaisen ikkunarivin. Teräsosat on maalattu harmaiksi, ja laseja kiertää ohuet tammilistat, jotka on käsitelty tiikin sävyyn. Suunnitelmien mukaan teräsikkunat on kunnostettu korjauksessa 2010. Kirkkosalin alkuperäisiin teräsikkunoihin on suunnitelmien mukaan lisätty samassa yhteydessä lämpölasit.

↗ Viipurinkadun puolella on aukiomainen kolmion muotoinen tila, joka toimii parkkipaikkana. Alahallin ja seurakuntasalin ikkunat muodostavat yhtenäiset, nauhamaiset ikkunarivit seurakuntasalin julkisivuun. Korkeampi kirkkosalin julkisivu näkyy seurakuntasalin takana.

→ Asuntosiiپی seuraa porrastetusti katulinjaa Viipurinkadun puolella.

Julkisivu luoteeseen Hangonkadulle

YLEISHAHMO JA SÄILYNEISYYS

Hangonkatua reunustava, työhuoneet ja kerhotilat sisältävän rakennussiipi näyttää kadun puolelta tasakattoiselta, sillä sen pulpettikatto kallistuu sisäpihaa kohti. Asuntosiiiven pulpettikatto muodostaa julkisivuun hienovaraisesti Viipurinkatua kohti nousevan aiheen.

Julkisivu on säilynyt alkuperäisenä. Korjausvaiheen suunnitelma-aineiston mukaan julkisivu on pesty ja maalattu, sokkeli ja muurit on kunnostettu ja maalattu sekä ikkunat kunnostettu vuonna 2010. Myös kellarin teräsikkunat ja asuntojen tammi-ikkunat on kunnostettu ja osa tammi-ikkunoiden kuparisista tuuletussäleiköistä uusittu vanhan mallin mukaan sekä rikkoutuneita ja kolhiintuneita pellityksiä uusittu tarvittavilta osin.

SOKKELI

Sokkeli on ohuesti tasoitettua ja vaalean harmaaksi maalattua betonia, ja siinä näkyy vaakasuuntaisen muottilaudoituksen jälki. Sokkelin ulkopinta on samassa tasossa tiilimuurauksen ulkopinnan kanssa. Sokkelin ja julkisivumuurauksen välissä on syvennetty kaista, jossa on pääosin vihreäksi patinoitunut kuparipellitys. Kellarin ikkunat asettuvat sokkelin kohdalle yhtenäisenä nauhamaisena kaistaleena, ja ikkunoiden alareuna on lähellä maanpintaa.

JULKISIVU

Julkisivu on slammattua ja valkoiseksi maalattua tiiltä. Julkisivu on alkuperäinen, ja se on suunnitelma-aineiston mukaan huolto-maalattu vuonna 2010. Ylemmän kerroksen ikkunoiden yläpuolella on pyöreät raitisilma-aukot. Ikkunoista muodostuu julkisivuun toistuva, yhtenäinen rytmi, jonka rikkovat porrashuoneen korkea ikkuna ja sisäpihalle johtava porttikonki. Rakennuksen kookas, kuparilla pellitetty piippu sijoittuu lähelle kohtaa, jossa asunto-osa ja virasto-osa kohtaavat ja räystäslinja muuttuu kaltevaksi.

37

↑ Hangonkadun puoleisessa rakennussiivessä on sisäpihaa kohti kallistuva pulpettikatto ja nauhamaiset ikkunarivit.

KATTO

Rakennus näyttää kadulta tasakattoiselta, sillä sen pulpettikatto kallistuu sisäpihaa kohti. Ulkonevia räystäitä ei ole, ja räystäällä kulkee suurelta osin vihreäksi patinoitunut kuparipellitys. Räystäspellityksen alla on kapeat tuuletusaukot. Räystäslinja nousee kohti Viipurinkatua kohdassa, jossa asuntosiiپی yhdistyy virasto- ja kerhotilasiipeen.

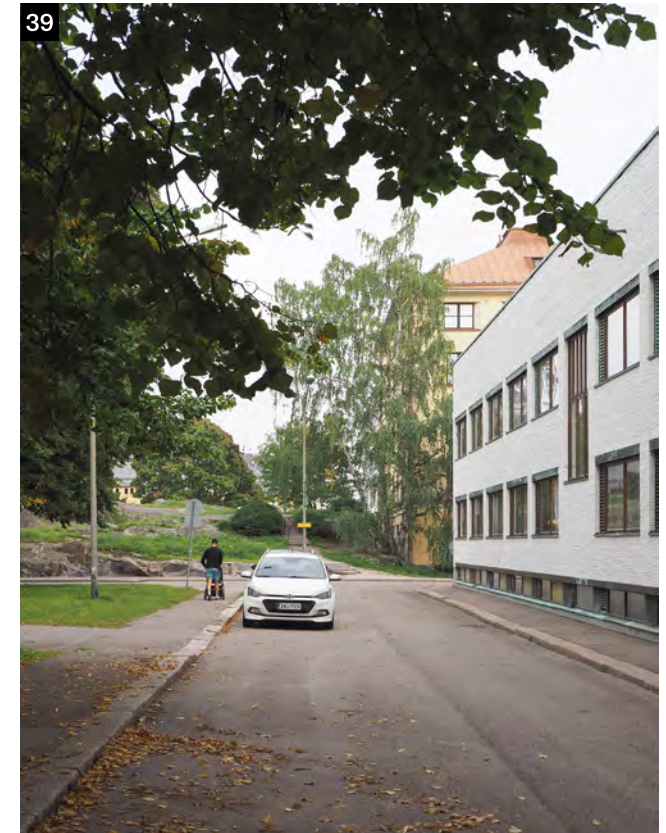
OVET JA IKKUNAT

Asuntojen ikkunat ovat alkuperäisiä, pääosin pystypuitteella kahteen osaan jaettuja tammi-ikkunoita, joihin liittyy kupariset tuuletussäleiköt. Ikkunoiden yläpuolella on ilmeeltään palkkimainen, kuparipellillä päällystetty kaistale. Osa ikkunoista on tyypiltään vastaavia, mutta kolmeosaisia. Vuoden 2010 korjausvaiheen suunnitelmien mukaan ikkunat on kunnostettu ja osa tuuletussäleiköistä uusittu vanhan mallin mukaan. Ikkunapellit ovat kuparia.

Matalat kellarin ikkunat ovat alkuperäisiä teräs-lasi-ikkunoita, jotka muodostavat yhtenäisen, nauhamaisen ikkunarivin.

Teräsosat on maalattu harmaiksi, laseja kiittää ohuet, tiikin sävyyn käsitellyt tammilistat. Pääosin pystypuitteella kahteen osaan jaettuihin ikkunoihin liittyy kupariset tuuletussäleiköt, ja niiden välissä on pystysuuntaisesti uritetulla kuparipellillä verhotut umpiosat. Suunnitelmien mukaan teräsikkunat on kunnostettu korjauksessa 2010. Myös teräsikkunarivistön yläreunassa julkisivussa on palkkimainen, kuparipellitetty kaistale.

Julkisivun keskivaiheilla on porrashuoneen kookas puukuna, jonka alaosa on jaettu kolmeen ja yläosa kuuteen pystysuuntaiseen osaan.

↖ Asuntosiiiven pulpettikatto nousee kohti Viipurinkatua. Hangonkatua reunustaa rivi kookkaita, vanhoja lehtipuita.

↑ Hangonkatu on rauhallinen ja pienimittakaavainen katutila, jonka päätteenä on Loviisanpuisto kallioineen. Oikealla kerhotila- ja työhuoneosan korkea porrashuoneen ikkuna.

40

← Kerhotila- ja työhuoneosan julkisivussa toistuu kahteen osaan jaetut tammi-ikkunat, joihin liittyy kupariset tuuletussäleiköt. Ikkunoiden yläpuolella on kuparipelillä päällystetty kaistale. Asuntojen ikkunat ovat samaa tyyppiä.

41

← Hangonkadun puolella on sisäpihalle johtava porttikäytävä.

42

↑ Kerhotila- ja työhuoneosan porrashuoneen kookas, yhdeksään osaan jaettu puuikkuna kertoo rakennuksen julkisesta luonteesta.

Julkisivu koilliseen Loviisankadulle

YLEISHAHMO JA SÄILYNEISYYS

Loviisankadulle sijoittuvat kirkkosalin korkea, yhtenäinen rakennusmassa, kerhotila- ja virastosiiven pääty sekä niiden väliin jäävä, matalampi sakariston ja toimituskappelin muodostama nivelosa.

Julkisivu on säilynyt alkuperäisenä. Korjausvaiheen suunnitelma-aineiston mukaan julkisivu on pesty ja maalattu, sokkeli on kunnostettu ja maalattu sekä teräsikkunat säleikköineen kunnostettu vuonna 2010. Sokkelipellitystä on samassa yhteydessä uusittu.

SOKKELI

Sokkeli on ohuesti tasoitettua ja vaalean harmaaksi maalattua betonia, ja siinä näkyy vaakasuuntaisen muottilaudoituksen jälki. Sokkelin ulkopinta on samassa tasossa tiilimuurauksen ulkopinnan kanssa. Sokkelin ja julkisivumuurauksen välissä on syvennetty kaista, jossa on pääosin vihreäksi patinoitunut kuparipellititys. Toimituskappelin kohdalla sokkelissa on matala, yhtenäinen ikkunarivistö.

JULKISIVU

Kirkkosalin julkisivu Loviisankadulle on korkea ja yhtenäinen. Julkisivussa näkyvät yhtenäinen yläikkunarivistö ja alttarille sivuvalon antava korkea ikkunakenttä. Julkisivut ovat slammatua ja valkoiseksi maalattua tiiltä. Julkisivu on alkuperäinen, ja se on suunnitelma-aineiston mukaan huoltomaalattu vuonna 2010.

KATTO

Ulkonevia räystäitä ei ole, ja räystäällä kulkee vihreäksi patinoitunut kuparipellititys. Kirkkosalin katto näyttäytyy katutasossa tasakattoisena matalan harjakaton jäädessä räystäään taakse piiloon.

↑ Kirkkosalin Loviisankadun puoleisessa korkeassa julkisivussa on yhtenäinen yläikkunarivistö.

OVET JA IKKUNAT

Kirkkosalin ikkunat ovat alkuperäisiä teräs-lasi-ikkunoita, jotka muodostavat yhtenäisen, nauhamaisen ikkunarivin. Teräsosat on maalattu harmaiksi, laseja kiertää ohue, tiikin sävyyn käsiteltyt tammilistat. Ikkunakenttään liittyy pystysuuntaisesti uritetulla kuparipellillä verhottuja umpiosia. Sakaristossa ja toimituskapelin viereisellä käytävällä on kapeat, pystysuuntaiset erilliset ikkunat. Ikkunapellit ovat kuparia. Suunnitelmien mukaan ikkunat on kunnostettu korjauksessa 2010.

↑ Kirkkosalin korkeus on sovitettu samaan mitta-kaavaan Loviisankadun muiden rakennusten kanssa. Kadun päätteenä on kirkkoa kaksi vuotta nuorempi Alppilan lukion rakennus.

Sisäpiha

YLEISHAHMO JA SÄILYNEISYYS

Sisäpihaa rajaavat lounaassa asuntosiipi, luoteessa virasto- ja kerhotilaosa ja koillisessa kirkon ylähalli. Neljäs sivu Kotkankadun suuntaan on avoin. Julkisivumateriaalit ovat samoja kuin kadunpuoleisilla julkisivuilla. Betonilaatoilla päällystetty pihakansi on uusittu korjausvaiheessa vuonna 2010. Kerroksen verran katutasosta nostettu sisäpiha on luonteeltaan rauhallinen ja suojaista. Sisäpihalta on käynti rakennuksen virasto-osaan ja asuntosiiven kahteen porrashuoneeseen.

SOKKELI

Sokkelit ovat sisäpihalla hyvin matalat. Ne ovat ohuesti tasotettua ja vaalean harmaaksi maalattua betonia, ja niissä näkyy vaakasuuntaisen muottilaudoituksen jälki. Sokkelien ulkopinta on samassa tasossa tiilimuurauksen ulkopinnan kanssa. Sokkelin ja julkisivumuurauksen välissä on syvennetty kaista, jossa on pääosin vihreäksi patinoitunut kuparipellititys.

JULKISIVU

Julkisivut ovat slammattua ja valkoiseksi maalattua tiiltä. Julkisivut ovat alkuperäiset, ja ne on suunnitelma-aineiston mukaan huoltomaalattu vuonna 2010. Asunto- ja virastosiivissä yläkerran ikkunoiden yläpuolella on pyöreät raitisilma-aukot.

KATTO

Sisäpihaa reunustavat asuntosiipi, virasto- ja kerhotilasiipi ja kirkko ovat ilmeeltään tasakattoisia loivan pulpettikaton laskiessa sisäpihaa kohti. Ulkonevia räystääitä ei ole, ja räystäällä kulkee suurelta osin vihreäksi patinoitunut kuparipellititys. Räystääspellityksen alla on kapeat tuuletusaukot. Räystääslinjaan on asennettu ulkopuoliset vesikourut ja rännit. Kirkon puolella vesikourut ovat vihertynyttä kuparia, muualla ne ovat tummat.

↑ Sisäpiha on nostettu kerroksen verran katutasosta.

OVET JA IKKUNAT

Asuntojen ikkunat ovat alkuperäisiä tammi-ikkunoita, joihin liittyy kupariset tuuletussäleikköjä ja pystysuuntaisesti uritetulla kuparipellillä verhoituja umpiosia. Vuoden 2010 korjausvaiheen suunnitelmien mukaan ikkunat on kunnostettu ja osa tuuletussäleiköistä uusittu vanhan mallin mukaan. Ikkunapellit ovat kuparia. Asuntojen ikkunoihin liittyy myös puusäleikköjä, joita myös on kunnostettu 2010. Ylähallin ikkunat ovat alkuperäisiä teräs-lasi-ikkunoita, jotka muodostavat yhtenäisen, nauhamaisen pystysuuntaisten ikkunoiden rivistön. Teräsosat on maalattu harmaiksi, laseja kiertää ohuet, tiikin sävyyn käsitellyt tammilistat. Suunnitelmien mukaan teräsikkunat on kunnostettu korjauksessa 2010.

Ylähallin teräs-lasiseinässä ovet ja ikkunat ovat alkuperäisiä teräs-lasiovina ja -ikkunoita, jotka on maalattu tummanharmaaksi ja joissa on kupariset potkupellit. Ikkunoissa on ohuet koristelistat tiikin sävyyn käsitelyä tammea. Ovilla on alkuperäiset, muodoltaan yksikertaiset messinkivetimet. Ylähallin sisäänkäynnin yhteydessä on pelkistetty teräsrakenteinen katos, joka on lisäys vuoden 2010 korjausvaiheesta.

MUUTA

Pihakansi on päällystetty betonilaatoin. Porrashuoneisiin johtavien ovien ja ylähallin ulko-oven edustoilla on alkuperäiset graniittitasanteet, joiden pinta on epätasaiseksi hakattu, ja joihin on integroitu jalkarität. Sisäpihalla on alkuperäiset, massiiviset betonipenkit sekä myöhempiä betonisia istutuslaatikoita ja ulko-kalusteita. Sisäpihaan johtavan portaan viereen on rakennettu puusta roska-aitaus vuoden 2010 korjausvaiheessa.

→ Suojaisalta sisäpihalta on käynti asuntoihin kahteen porrashuoneeseen ja rakennuksen ylähalliin.

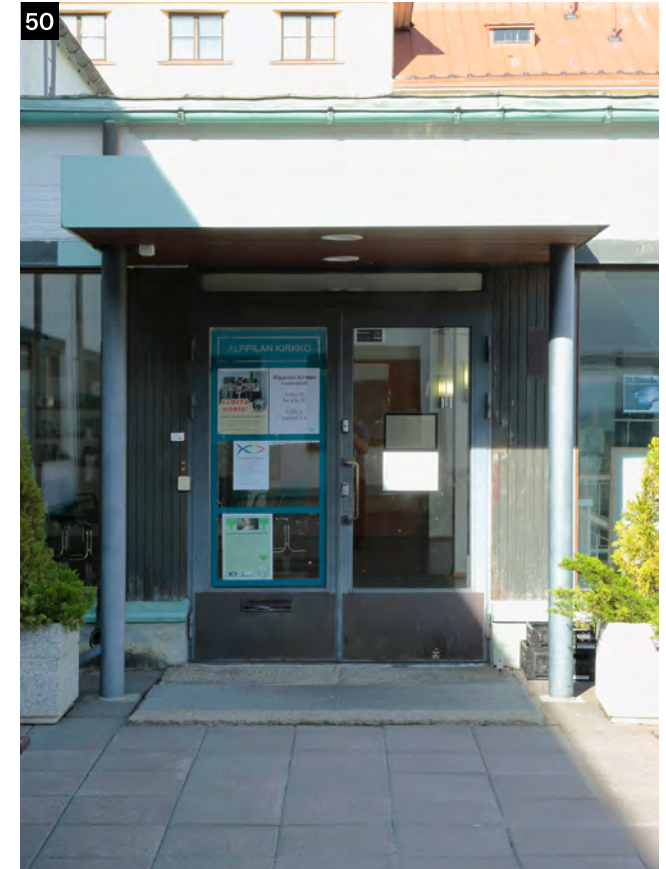
→ Rakennusmassat laskevat polveillen sisäpihaa kohti. Portaasta sivustalle korjausvaiheessa vuonna 2010 lisätty jäteaitaus antaa pihalle huoltopihamaisen ilmeen.

← Sisäpihan pihakansi on päällystetty betonilaatalla. Pihaa on kalustettu myöhemmin vaihtelevasti ilman yhtenäistä linjaa.

← Sisäpihalta on käynti asunto-osan kahteen porrashuoneeseen. Toistuvia ikkuna- ja ovi-
taljeja ovat aukotusten palkkimainen kuperipellitys, tuuletusikkunoiden kuparisäleiköt ja uritetut kuparipellit.

↑ Ylähallin sisäänkäynnin yhteyteen on vuoden 2010 korjausvaiheessa lisätty teräsrakenteinen katos.

↑ Sisäpihan matalan porttikäytävän alla on sisäänkäynti asuinsiiven A-portaaseen. Porttikäytävän seinässä kupariset pystyaiheet palvelevat ainakin osittain talotekniikan huoltoluukkuina. Katossa on puupanelointi ja valaisimet, jotka eivät ole alkuperäiset.

↑ Sisäpihalle nousevan portaan vieressä muurissa on alkuperäiset kookkaat kuparipellitetyt valaisimet.

6. Yhteenvedo ja johtopäätökset

Alppilan kirkon historiaa

Helsingin Alppiharjun kaupunginosassa sijaitseva Alppilan kirkko rakennettiin vuonna 1957 Alppilan seurakunnan perustamisen yhteydessä tuolloin pääasiassa työväen asuttamaan kaupunginosaan. Rakennuksen suunnittelusta järjestettiin vuonna 1953 avoin arkkitehtuurikilpailu, jonka voittivat arkkitehdit Keijo Ström ja Olavi Tuomisto.

Pohjoista Helsinkiä palveleva Sörnäisten seurakunta oli kasvanut voimakkaasti 1940-luvun alussa. Seurakunta jaettiin ensin kahtia Paavalin ja Kallion seurakuntaan, mutta kasvu jatkui. 1950-luvun alussa seurakunnan pohjoisosaan Alppilaan päätettiin perustaa oma seurakunnallinen työkeskuksensa. Alkuperäiseltä nimeltään Kotkankadun seurakunnallinen työkeskus liittyy kehityssuuntaan, jossa seurakuntien toiminta monipuolistui ja traditionaalisten seurakuntatilojen yhteyteen alettiin suunnitella entistä enemmän myös muita toimintoja palvelevia tiloja. Kirkkorakentaminen Helsingissä oli 1950-luvulla vilkasta ja monipuoliset tilaohjelmat alkoivat vakiintua. Samaan aikaan modernistiset arkkitehtuurisuuntaukset löivät läpi myös sakraalirakennusten suunnittelussa. Uuden Alppilan seurakunnan yksi keskeinen päämäärä oli alueen työväestöön painottuneen asukaskunnan tavoittaminen, ja etenkin lapsi- ja nuorisotyöhön panostamista pidettiin tärkeänä.

Kaupunkikuvallinen asema

Alppilan kirkko edustaa aikansa modernia kirkkoarkkitehtuuria, joka on sovitettu huolellisesti sitä ympäröivään kaupunkirakenteeseen. Kirkon lähiympäristö on 3–5-kerroksista, avointa, puoliavointa ja suljettua korttelirakennetta, jossa on rakennuksia eri vuosikymmeniltä. Kirkko sijaitsee neljän kadun rajaamalla tontilla. Kirkon luoteispuolella sijaitsee keuhkotautisten työläisten

asuinrakennukseksi 1920- ja 1930-luvuilla rakennettu kolmen asuintalon kokonaisuus ja pohjoispuolella kallioinen Loviisanpuisto. Kirkon pääjulkisivu ja sisäänkäynnit avautuvat kaakkoon kohti Kotkankadun ja Viipurinkadun risteystä. Etelässä Viipurinkadun ja Tivolikadun kulmauksessa oleva laaja pysäköintialue on pysynyt rakentamattomana huolimatta siitä, että se on 1990-luvulla kaavoitettu kolmikerroksisille rakennuksille. Avoin pysäköintialue tekee rakennuksesta näkyvän etenkin etelästä Linnanmäen suunnalta katsottuna. Kotkankadun ja Viipurinkadun rajaaman kiilamaisen aukion ansiosta kirkon valkea rakennusmassa sen edustalle istutettuine koivuineen näkyy hyvin myös idästä Viipurinkatua pitkin saavuttaessa. Alueen muut rakennukset ovat väriltään murrettuja.

Rakennus jäsentyy kolmeen toiminnalliseen osaan: korkeaan, laatikkomaiseen kirkkosaliin ja sen viereen sijoitettuun seurakuntasaliin, pitkänomaiseen horisontaaliseen seurakuntatalo-osaan sekä suhteessa katulinjaan porrastuvaan asuntosiipeen. Rakennusmassat muodostavat tontin keskelle katuliikenteestä erotetun, korotetun pihan, joka aukeaa Viipurinkadun suuntaan. Eri toimintojen sijoittelu näkyy rakennuksen ulkomuodossa aikakauden julkiselle rakennukselle ominaiseen tapaan. Moderni kattomuoto poikkeaa lähiympäristön rakennuksista merkittävästi. Risti nousee rakennusmassaa ylemmäksi. Hangonkadulla ja Viipurinkadulla rakennus on ympäristön rakennuksiin verrattuna matala, muilla sivuilla räystäskorkeus ei poikkea lähiympäristön rakennuksista.

Ominaispiirteet

Kirkon ulkoarkkitehtuuria leimaa tasakattoinen, moderni ilme. Julkisivut ovat slammattua ja valkoiseksi maalattua tiiltä ja yksityiskohdat julkiselle rakennukselle tyyppillisesti pääosin kuparia. Katot ovat pääosin loivia pulpettikattoja, joissa ei ole ulkonevia

räystäitä, ja kirkkosalin loiva harjakatto jää räystäään taakse piiloon. Sekä rakennuksen massoittelemassa ja jäsentymisessä osaksi kaupunkitilaa että sisä- ja ulkotilojen yksityiskohdissa on vaikutteita Alvar Aallon toimiston saman aikakauden arkkitehtuurista. Yhtymäkohtia on esimerkiksi vuonna 1956 valmistuneen Kansaneläkelaitoksen päätoimitalon massoittelemassa ja kuparisissa yksityiskohdissa. Ström ja Tuomisto olivat osallistuneet Kansaneläkelaitoksen päätoimitalon suunnitteluun Aallon toimistossa työskennellessään. Kirkon sisätiloissa muun muassa seinistä irrotetut, teräskannakkein ripustetut moduulialakat esiintyvät myös Aallon suunnittelemissa saman aikakauden kohteissa.

Alppilan kirkon tilat on ryhmitelty toiminnallisesti kirkkosaliin, seurakuntataloon ja asunto-osaan oheistiloineen. Sisätiloissa toisiinsa yhdistyvät katutasoinen pitkänmallinen alahalli, sisäpihalle aukeava ylähalli ja kirkkosalin kahteen tasoon asettuva sisäänkäyntiaula muodostavat rakennukseen ilmavan ja virtaavan tilasarjan, joka johdattaa rakennuksen eri osiin ja toimintoihin. Tilojen sijoittelu on mahdollistanut seurakuntasalin ja ala-aulan hyödyntämisen kirkkosalin jatkeena suurimmissa tilaisuuksissa. Korkea ja suorakaiteen muotoinen kirkkosali noudattaa aksiaalista tilajäsentelyä ja eroaa rakennuksen muista tiloista monumentaalisuudessaan.

Koko rakennuksessa detaljointi on modernistista, vähäeleistä ja tarkkaa, materiaaleihin perustuvaa. Erityinen piirre on kirkkosalin seinien erikoisvalmisteinen, pinnaltaan aaltoileva tiili. Alttaritilan koristelussa ja yksinkertaisessa ristiaiheessa näkyy 1950- ja 1960-lukujen modernille kirkkoarkkitehtuurille tyyppinen pelkistetty ja materiaalilähtöinen ote. Kirkon toisessa kerroksessa sijaitseva kuutiomainen toimituskappeli on kirkkosalia pelkistetympi, mutta siinä on saman tyyppinen, kahdesta suunnasta tulevan ylävalon käyttö kuin kirkkosalissa. Kappeli

suunniteltiin pienempien kaste- ja vihkitilaisuuksien paikaksi ja sijoitettiin tarkoituksenmukaisesti kirkkoherran viraston läheisyyteen. Seurakunnallisen työn tiloissa entisen kirkkoheranviraston ja kerhohuoneiden tilajäsennys on rationaalista ja tehokasta. Voimistelusalitiloihin ja askarteluhuoneet sijaitsevat alakerroksissa, jotka ovat saavutettavissa katu- tasosta ala-aulan kautta.

Asunto-osan ja muun rakennuksen välille muodostuu yhteys sisäpihan kautta. Asuinosan tilajärjestyksessä kohtaavat seurakunnan virka-asunnoille määritelty sääty-yhteiskunnan ajalta juontava hierarkia ja modernin asutosuunnittelun ihanteet. Kirkkoherralle ja kappalaiselle on suunniteltu suurimmat asunnot, muiden työntekijöiden asunnot ovat pienempiä. Suurimmat asunnot ovat oletettavasti toimineet myös pieninä tapaamis- tai kokoontumistiloina. Käytännölliset pohjaratkaisut, neliöiden tehokas hyödyntäminen ja porrastetusti kapenevan massoitellun kautta saavutettavat näkymät useisiin ilmansuuntiin edustavat kuitenkin modernia asutosuunnittelua.

Säilyneisyys ja arvot

Alppilan kirkko on niin käyttötarkoitukseltaan kuin materiaaleiltaan hyvin alkuperäisenä säilynyt. Merkittävin muutosvaihe oli laajahko korjaus vuonna 2010, jolloin toimenpiteet olivat lähinnä huoltoon ja korjaamiseen verrattavia, ja talotekniikkaa uusittiin osittain. Rakennuksen toiminnot ovat pysyneet samana ja tilat ovat lähes täysin alkuperäisessä käytössä. Asunnot ovat nykyisin kokonaan yksityiskäytössä. Tilajakoon on tullut vähäisiä muutoksia korjausvaiheessa lähinnä entisen kirkkoherranviraston tiloissa ja kellareissa. Asunnoissa tilajako on alkuperäinen, mutta keittiöt ja kylpyhuoneet on uusittu. Sakraalilitat ja hallit ovat säilyneet myös pintamateriaaleiltaan lähes täysin alkuperäisessä asussaan. Rakennuksen ulkoasu on käytännössä alkuperäinen.

Arkkitehtuurikilpailun kautta toteutettu rakennus edustaa laadukasta arkkitehtisuunnittelua. Rakennus on niin sisätilojen kuin ulkotilojen osalta huolellisesti detaljoitu, ja siinä käytetyt arkiset ja arvokkaat materiaalit ilmentävät tarkoituksenmukaista, harkittua hierarkiaa. Moderni valkea kirkkorakennus on sovitettu hallitusti osaksi kaupunkiympäristöä ja vanhempaa rakennuskantaa tontin ympärillä olevan väljyyden ja matalan kerroskorkeuden avulla. Rakennuksen arkkitehtuurissa on tarkoituksenmukaista vaatimattomuutta. Alppilan seurakunnan perustamisen yhteydessä valmistunut työkeskus muutti sekä alueen maisemaa että toimintaympäristöä. Rakennuksella on paikallista historiallista arvoa ja todistusvoimaa entiseen työväenkaupungin osan kontekstiin suunniteltuna monitoimikirkkona. Tyypiltään rakennus on hyvä esimerkki seurakunnallisesta työkeskusrakentamisesta, joka yleistyi Suomessa ja etenkin pääkaupunkiseudulla 1950-luvulla.

Alppilan kirkko on yksi Helsingin 65 valtakunnallisesti merkittävästä rakennetusta kulttuuriympäristöstä Museoviraston inventoinnin mukaan (RKY 2009). Museovirasto on tehnyt aloitteen Alppilan kirkon suojelemiseksi kirkkolain perusteella vuonna 2003. Suojelualoite koski Helsingissä yhteensä yhtätoista kirkkoa. Helsingin seurakuntayhtymän yhteinen kirkkoneuvosto puolsi kymmenen kirkon suojelua, mutta Alppilan kirkon suojelua ei puollettu. Museovirasto ei tehnyt Alppilan kirkosta tällöin myöskään suojeluesitystä Kirkkohallitukselle. Ikänsä puolesta Alppilan kirkko kuuluu kirkollisten rakennusten ryhmään, joiden käyttötönnöstä on kulunut 50 vuotta. Nykyisen kirkkolain mukaan tällaisen rakennuksen olennaista muuttamista koskevista suunnitelmista, purkamisesta tai käyttötarkoituksen muuttamisesta on pyydettävä Museoviraston lausunto.

Lähteet

Arkistolähteet

Kallion seurakunnan kirkkoherranviraston arkisto (KHV)

Alppilan seurakunnan arkisto (ASA)

II Cc1 Kirkkoneuvoston pöytäkirjat 1957–63

IIDc1 Kertomus seurakunnan tilasta 1957–1961

IIDd1 Alppilan seurakunnan vuosikertomukset 1957–1963

IIUa1 Leikekirja 1952–1957

IIUa2 Leikekirja 1952–1957

IIUa3 Leikekirja 1958–1959

IIUa4 Leikekirja 1959

IIUa5 Leikekirja 1960

IIUa6 Leikekirja 1961–1963

Painetut lähteet

Airas, J., 1992. *Uuden kirkkoarkkitehtuurin ongelmat. Kirkko-rakennus Suomen evankelisluterilaisen kirkon taidekysymyksenä.* Suomalaisen teologisen kirjallisuusseuran julkaisuja 178. Helsinki: STKS.

Hackzell, K., 1988. *Viertotietä itään ja länteen. Helsingin vanhoja kortteleita 3.* Helsinki: Sanoma Osakeyhtiö.

Heikkilä, M., 2008. Kirkon rakentamisen ohjausjärjestelmät. Teoksessa: A. Kuorikoski, toim. 2008. *Uskon tilat ja kuvat. Moderni suomalainen kirkkoarkkitehtuuri ja -taide.* Suomalaisen teologisen kirjallisuusseuran julkaisuja 260. Helsinki: STKS. s. 67–89.

Helsingin Sanomat N:o 24 (31011). 25.1.1985. Kuolleita. s. 16.

Huima, L. ja Myllyniemi, K., 2008. *Elämän työkeskus. 50 vuotta Alppilan seurakuntaa.* Helsinki: Alppilan seurakunta.

Hypén, H., 2003. *Tarkoituksenmukaista kaupungille, ei parasta Jumalalle. Kirkkorakennus kaupunkiympäristössä.* Helsinki: Kirja kerrallaan.

Kirkkolaki (KL), 1948. Julkisen oikeuden lakikirja. Toim. K. J. Ståhlberg. Helsinki.

Knapas, M., 2009. Pappila-arkkitehtuurista. Teoksessa: Knapas, M., Heikkilä, M. ja Åvist, T., 2009. *Suomalaiset pappilat. Kulttuuri-, talous- ja rakennushistoriaa.* Suomen Kirjallisuuden Seuran toimituksia 1238. Helsinki: SKS. s. 48–69.

Koho, T., 2000. *Modernismi suomalaisessa arkkitehtuurissa 1900–1960.* Helsinki: Rakennustieto.

Koho, T., 2008. Suomalaisen kirkkoarkkitehtuurin suhde kansainväliseen modernismiin 1950–1970. Teoksessa: A. Kuorikoski, toim. 2008. *Uskon tilat ja kuvat. Moderni suomalainen kirkkoarkkitehtuuri ja -taide.* Suomalaisen teologisen kirjallisuusseuran julkaisuja 260. Helsinki: STKS. s. 157–173.

Nikula, R., 2002. Bauen für die Staatskirche. Kirchenarchitektur in Finnland 1950–2000/ Building for the State Church. Church Architecture in Finland 1950–2000. Teoksessa: Stock, W. J., toim. 2002. *Europäischer Kirchenbau 1950–2000/ European Church Architecture 1950–2000.* München: Prestel. s. 236–245.

Pulma, P., 2000. Kasvun katveessa. Teoksessa: Schulman, H., Pulma, P. ja Aalto, S., 2000. *Helsingin historia vuodesta 1945. Osa 2. Suunnittelu ja rakentaminen, sosiaaliset ongelmat, urheilu.* Helsinki: Helsingin kaupunki. s. 113–337.

Sarkkinen, E., 2006. *Ylevöittää arjen. Kansaneläkelaitoksen päätoimitalo 50 vuoden iässä*. Helsinki: Kansaneläkelaitos.

Sirenius, S., 1917. *Kirkko ja suurkaupunkien seurakuntatyö Englannissa*. Suomalaisen teologisen kirjallisuusseuran julkaisuja 10. Helsinki: STKS.

Standertskjöld, E., 2008. *Arkkitehtuurimme vuosikymmenet 1930–1950*. Helsinki: Rakennustieto.

Ström, K. ja Tuomisto, O., 1957. Alppilan kirkko, Helsinki = Alphyddans kyrka, Helsingfors. *Arkkitehti*, n:o 9–10/1957, s. 147–152.

Ortiz-Nieminen, O., 2021. *Kaikenlaiselle toiminnalle tilaa riittää, kaikenlaisille seurakuntalaisille paikkoja on: monitoimikirkkoarkkitehtuuri Helsingin seudulla 1900–1960-luvuilla*. Väitöskirja. Helsinki: Helsingin yliopisto.

Ortiz-Nieminen, O., 2012. *Työväelle työkeskus. Teksti, tila ja sukupuoli Alppilan kirkon arkkitehtuurissa*. Pro-grdu -tutkielma. Helsinki: Helsingin yliopisto.

Uusi-Rauva, S., 2022. *Tehtävä ja mahdollisuudet suomalaisessa yhteiskunnassa. Kirkon ja järjestön suhteen kehitystarkastelu. Esimerkkinä Suomen Setlementtiliitto*. Tampereen hiippakunta, ylempi pastoraalitutkinto, teologinen tutkielma 29.9.2022.

Rakennusluvut

Helsingin rakennusvalvonnan arkistossa on kohteen rakennuslupa-asiakirjoja ja piirustuksia vuoteen 2010 saakka. Luvat ovat selattavissa internetissä Lupapiste kauppa -palvelun kautta. Luvat ja niihin liitetyt pääpiirustukset on alla esitetty kronologisessa järjestyksessä. Palvelussa on lisäksi runsaasti rakenne-, IV- ja KVV-piirustuksia erityisesti uudisrakennusvaiheesta ja vuoden 2010 korjausvaiheesta.

1955

Rakennuslupatunnus: Ke-0873-55-A

Toimenpide: Uudisrakennus

Lupa myönnettiin: 3.11.1955

Suunnittelija: Keijo Ström ja Olavi Tuomisto.

Piirustukset: Asemapiirros, julkisivupiirustukset (4 kpl), leikkauspiirustukset (6 kpl) ja pohjapiirustukset (4 kpl)

1962

Rakennuslupatunnus: Ke-0127-62-C

Toimenpide: Öljysäiliö- ja kaasupullohuoneen lisääminen pohjakerrokseen.

Lupa myönnettiin: 8.2.1962

Suunnittelija: -

Piirustukset: Asemapiirros ja leikkaus

1974

Rakennuslupatunnus: 12-0876-74-C

Toimenpide: Varaueloskäynnin lisääminen kerhuhuoneeseen

Lupa myönnettiin: 9.7.1974

Suunnittelija: Erkki Heloma

Piirustukset: Asemapiirros, julkisivupiirustus ja pohjapiirustus

1975

Rakennuslupatunnus: 12-1018-75-C

Toimenpide: Kerhotilojen kierreporras

Lupa myönnettiin: 1.7.1975

Suunnittelija: Keijo Ström

Piirustukset: Asemapiirros ja leikkauspiirustus

2010

Rakennuslupatunnus: 12-0320-10-D

Toimenpide: Laaja korjaus

Lupa myönnettiin: 16.3.2010

Suunnittelija: Pöyry Architects

Piirustukset: Asemapiirros, julkisivupiirustukset (2 kpl), pohjapiirustukset (4 kpl) ja muut piirustukset (4 kpl)

